

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

3/2010

Цена 80 динара

<http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/>

у овом броју:

Свети Јован Касијан

митрополит Иларион (Алфејев)

Данијел Ајуч

Небојша Ђокић

Оливера Думић

Владан Миливојевић

Димитри Кономос

Вернер Јегер

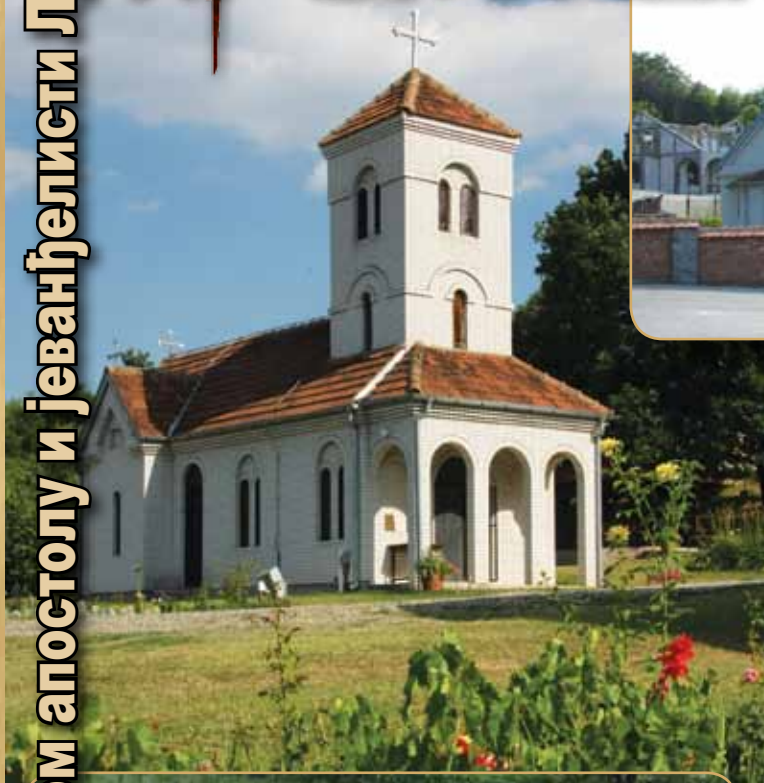
архимандрит Зион

Освештан храм Свете Тројице у Церовцу

Манастир Бошњане посвећен светом апостолу и јеванђелисти Луки

ПРАВОСЛАВНА ГАЛЕРИЈА

фотографије: Бојан Пауновић

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

Излази са
благословом Његовог
преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXII
Број 3, (189), 2010.

Издавач
Српска православна епархија
шумадијска

Излази
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, протојереј

Заменик главног и одговорног
уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
Др Зоран Крстић, протојереј -
ставрофор
Милић Марковић, протојереј
Марко Митић, протојереј
Рајко Стефановић, протојереј
Драган Икић, јереј
Небојша Младеновић, јереј
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уредништво и администрација
"Каленик"
Владимира Роловића број 1,
34000 Крагујевац,
e-mail :
n.milovic2@gmail.com

Тираж
5000 примерака

Дизајн и припрема
Дејан Манделц

Штампа
БЕОШТАМПА, Београд

271.222(497.11)
ISSN 182-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 461600 9

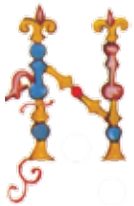
Јустин Ђелијски и Симеон Дајабаски у диптиху светих.....	2
Magna charta монашког живота по светом Јовану Касијану.....	4
Иларион (Алфејев), Тема Христовог силаска у ад код источних отаца II и III века.....	6
Данијел А. Ајуч, Христос и Јуда у средствима јавног информисања ..	11
Слава Старе Цркве и литија града Крагујевца.....	13
Освећана црква Свете Тројице у Церовцу.....	14
Владан Миливојевић, «Стародревна» Брезовачка црква (наставак)..	23
мр Небојша Ђокић, Оливера Думић, Црква брвнара у Лапову.....	25
Димитри Кономос, Свети Јова Кукузел и музичко стваралаштво на Светој Гори	32
Габријел Мије и Српски средњовековни споменици.....	34
Вернер Јегер, Рано хришћанство и грчка радеја.....	36
Момчило Настасијевић, Драма у Богу, једини пут у суштину.....	39
архимандрит Зинон (Теодор), О образовању.....	40

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете епископа шумадијског Г. Јована
Нова издања
Дечија страна

Насловна страна: Свет архангел Гаврило, икона, манастир Хиландар

СВЕДОЧИЛИ СУ ДА ЈЕ БОГ ПОСЛАО СПАСИТЕЉА СВЕТУ

Свети архијерејски сабор Српске православне Цркве на овогодишњем заседању унео је у диптихе светих Православне Цркве имена блаженопочивших архимандрита Јустина Поповића, духовника манастира Ђелије код Ваљева (1894-1979), од сада преподобног Јустина Ђелијског, и Симеона Поповића, настојатеља манастира Дајбабе код Подгорице (1854-1941), од сада преподобног Симеона Дајабаског. Литургијски спомен преподобног Јустина славиће се 1. јуна по старом календару (14. јуна по новом календару), а спомен преподобног Симеона празноваће се 19. марта по старом календару (1. априла по новом календару)

Наше поштовање светих Јустина и Симеона биће утврђено, подсетимо ли се њиховог сусрета 1937. године у манастиру Дајбабе, који је описао митрополит црногорско-приморски Господин др Амфилохије у беседи на Литургији у храму Светога

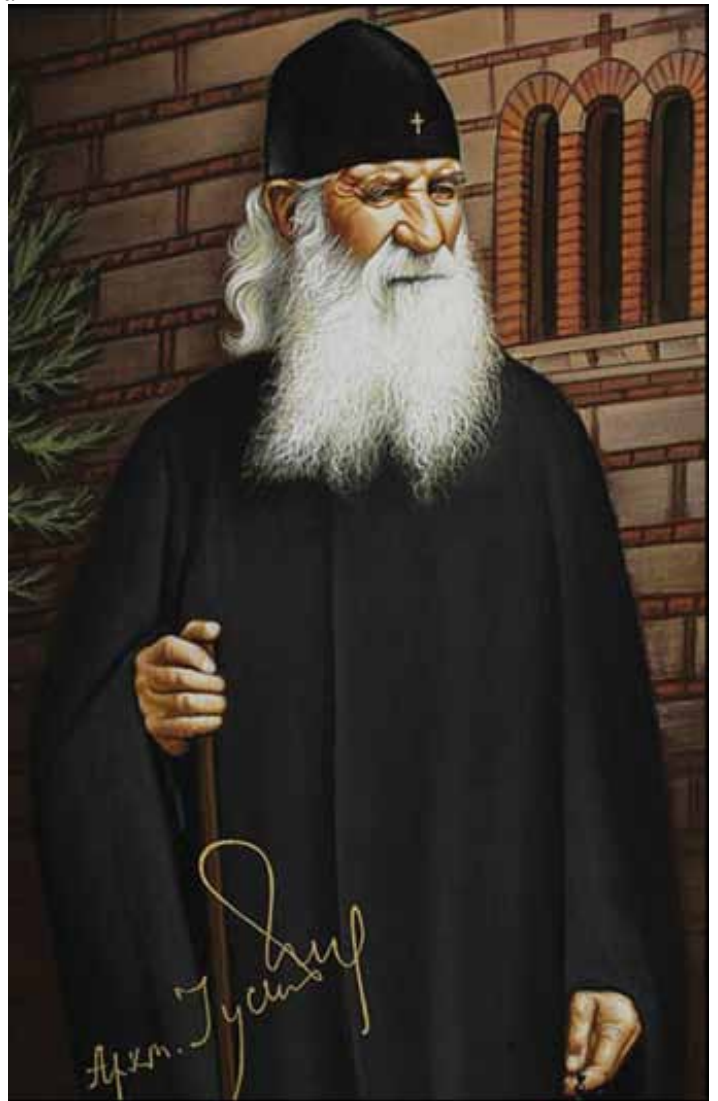
Саве на Врачару 2. маја 2010. године током свечаног прослављања новоканонизованих угодника Божијих: „Године 1937. преподобни отац Јустин, онда као професор Универзитета, срео се са старцем Симеоном у његовој катакомби, у манастиру који је по Божјем надахнућу открио и саградио. Срео се са њим и записао: *Да ли је могуће да у овој нашој земљи постоји такво свјетило и такав свјетионик?* Записао је за њега и то да је он савјест Црне Горе. Замиришао је пред њим мирисом Христовим. И записао је отац Јустин да га је миловала љубав из старчевог смиреног, Духом Светим освећеног лика. Срели се двојица Светитеља Божијих и препознали се њих двојица, сасуди Божије благодати. Отац Јустин, који је, као што му и пјевамо, имао за мјерило свега Богочовјека, и старац Симеон, који је записао такође да срце чисто види Бога и да је Дух Свети Онај Који освећује Васељену и све и сва. Било је доба распећа Цркве Христове и у вријеме када је живио преподобни Симеон Дајабаски и у вријеме када је живио преподобни отац Јустин Ђелијски. Њихова имена записана су у Књизи Живота.“

Сећање Господина Јована, владике шумадијског, на оца Јустина

Пред читаоцима *Каленића* су речи нашег Епископа, који је има привилегију да се, као искушеник и монах студенички, више пута сусретне са преподобним Јустином Ђелијским:

„Оца Јустина Поповића први пут сам, као искушеник, видео у манастиру Ђелије 1969. године, када сам са својим игуманом, оцем Јулијаном Кнежевићем, игуманом студеничким, пошао на један од парастоса светом Николају Велимировићу. У првом сусрету са овим човеком ништа ме није изненадило, јер оно што сам видео, било је у сагласности са оним што сам о њему слушао од својих духовника, што сам о њему читао, од-

носно са оним што је он сам написао. То је за мене, заиста, био велики доживљај. У мојим младачким мислима преплитала су се сазнања о оцу Јустину, човеку кога смо по великом благослову имали у Цркви, са оним што сам знао о владици Николају. Нисам могао никако да их раздвајам, када помислим о једном, спонтано ми мисли навиру и о другом.

Био сам пресрећан што сам узео благослов од оца Јустина. Када ме отац Јулијан привео за благослов и рекао – ово је наш млади искушеник из Студенице који је управо завршио монашку школу у манасти-

ру Острогу – он ми је рекао: дете, буди увек свестан светиње у којој живиш, чувај је да би она тебе чувала. Те су ми се речи дубоко урезале у душу и срце и морам да кажем да су ми много помогле док сам живео у Студеници пуних тридесет година. Осећао сам Студеницу као највећу светињу и могу да кажем – ако ишта јесам, јесам Студеницом, она ми је најбоља учионица и најбоља мајка. Ових речи оца Јустина сам се често сећао у временима када сам постао један од најнедостојнијих наследника светога Саве на трону игумана студеничких. Увек, када би као млад помислио да треба да будем поносан својим положајем, сетио бих се ових речи оца Јустина, па би говорио себи – човече, ти газиш у стопе где су газили свети Сава, свети Симеон, свети Симон монах, света Анастасија, тако да су ме Бог, али и ове речи, сачували од свих искушења која сам као човек, монах и игуман студенички имао.

Још неколико пута у животу сусретао сам се са оцем Јустином. Познато је да је владика жички Василије Костић, који је мене монашио и рукополагао, био ученик оца Јустина. Имао сам привилегију да будем у Жичи када је архимандрит Јустин долазио код владике Василија, као и у Студеници, где га је епископ Василије неколико пута примао. Боже, како је био узбуђујући тај сусрет учитеља и ђака, а сада архимандрита и епископа! Слика је потпуно подсећала на древне сусрете светих људи. Најузбудљивији су били моменти када су журили да један другоме пре пољубе руку, ђак учитељу или учитељ ђаку.

Понекад сам имао прилику у Студеници да оцу Јустину поставим и неко питање, наравно, по благослову свога игумана. И тако, упитах га једном – оче Јустине, какво ви мишљење имате о Римокатоличкој Цркви. А он каже овако – Римокатолици су Црква, али, истина, нису Православна. Овом приликом хоћу да кажем да сам ову реченицу изговорио када сам пре неколико година држао предавање у Лазаревцу пред скоро хиљаду душа. Том предавању присуствовали су и неки монаси из Рашко-призренске епархије, из манастира Црне Реке. Један од њих питао ме је, шта мислим, да ли је Римокатоличка Црква – Црква. Казао сам – јесте, али није Православна. Поновио сам речи оца Јустина. Тешко је репродуковати неколико коментара црноречких монаха, који су узвикивали – нека ти Бог суди у паклу кад тако мислиш. Нисам им рекао да то није моја мисао, већ оца Јустина.

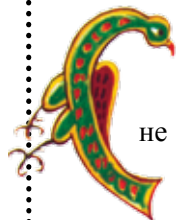
У преводу Литургије архимандрита Јустина на савремени српски језик, будући да сам од малена био заинтересован за литургијске изворе, запазио сам да је он тропар трећег часа са оног места где се налази у црквенословенским службеницима и, просто речено, ремети поредак – преместио испред и ставио у заграде. Питао сам га, зашто у загради? Каже – да нагласим да је то уметак, да то није изворно. Додао је да тропару трећег часа место није у Литургији, поготово не тамо где се налази. Али, наставља отац Јустин – ја га изговарам зато што нисам епископ, а да јесам, слободно бих га избацио из Литургије.

Када сам га још једном приликом питао нешто о Литургији, конкретно о месту верника у Литургији, отац Јустин је казао – ми смо им ускратили Литургију, сакрили смо је од верника. Нагласио је да смо им одузели најсветије речи, богонадахнуте речи, које чине и смисао ове Литургије, када смо почели да читамо у себи литургијске молитве. И тада је рекао – да сам епископ, све молитве у Литургији читао бих наглас, али овако, то не могу да изменим. Овоме је био сведок отац Јулијан Кнежевић. О свему овоме сам говорио и владици Атанасију Јевтићу, што је он и објавио у четвртој књизи *Божанствена Литургија*. Ову аргументацију оца Јустина слушао сам и у његовим разговорима са владиком Василијем Костићем.

Велика је моја срећа и благослов Божији што сам оца Јустина, када су му то изузетно тешке прилике у којима је живео дозвољавале, сусретао у Студеници. Говорили су да је само један дан могао да одсутствује из свог манастира, а у току њега би посетио Жичу и свог ученика владика Василија, Студеницу за коју је говорио да је мајка српских цркава и манастир Девич на страдалном Косову за које је био дубоко везан. Иако сам мало разговарао са њим, јер је било много старијих од мене, стекао сам утисак да њега за много шта није било потребно ни питати: требало је тог светог човека само гледати, само слушати – посебно гледати како он служи Свету Литургију. Господе Боже, као да не дохвати земљу! Телом је био на земљи, а духом и душом на Небу, у Царству небеском, што управо и јесте Литургија!⁶⁶

MAGNA CHARTA МОНАШКОГ ЖИВОТА ПО СВЕТОМ ЈОВАНУ КАСИЈАНУ

Одломци пред читаоцима „Каленића“ преведени су са критичког издања на италијанском језику (*Conferenze spirituali 3. Giovanni Cassiano; traduzione, introduzione e note a cura di Ovidio Lari. Cinisello Balsamo: Edizioni Paoline, 1965*) дела светог Јована Касијана *Духовни савети (Collationes Patrum, libri 24 = Conlationes spirituales)*, које се сматра, како је то и у наслову истакнуто, најподстицајнијим за развој монаштва на Западу, утемељеног на источном светоотачком искуству

вака уметност, свака струка мора испред себе да има једну тачку на коју се усмеравају све снаге и све жеље. Ако неко не стреми тој тачки страсно и истрајно, неће моћи да достигне жељени циљ.

Свршетак монашког пута који смо изабрали је Царство Господње, али који је то пут који треба следити? Треба добро испитати шта све обухвата ово усмерење, јер ако нам то не буде потпуно јасно, наши напори ће се показати сасвим бескорисни. Заиста, путник који иде ван пута много се мучи и не напредује ниједан корак.

Дакле, циљ нашег јавног исповедања је Царство Господње; а пут који до њега води је невиност (чистота) срца, без које нико не може да достигне тај циљ. Усредсредимо своју пажњу на невиност срца: она ће нам дати тачан правац и тада ћемо трчати право, знајући куда идемо. У случају да се наша мисао мало удаљи са овог правца, одмах ћемо се освестити; са очима упртим на изабрано правило (*regula*), поправићемо застрањења, тако да сви наши напори буду усмерени само на једну тачку. У том случају, ако наша воља и лако буде скренута са правог пута, одмах ће овим бити опоменута (*Conlationes*, I, 4. SC 42, p. 80-81).

(...)

Постови, бдења, разматрање Светог писма, сиромаштво и уздржавање од свих прохтева не представљају савршенство, већ су само његова оруђа. Циљ монашког живота није у томе, већ се, напротив, таквим средствима стиже до циља.

Зато би било бескорисно усредсредити пажњу срца на ова средства као врховно добро, остајући тиме задовољни, а запостављајући извршење сваке обавезе за достизање циља због кога су ове вежбе пожељне. Тако бисмо били као неко ко поседује сва оруђа своје уметности, али не познаје циљ који је плод те уметности.

Све оно што има моћ да наруши невиност и душевни мир, уклања се као штетно, мада може да изгледа корисно или чак неопходно. Ово начело ће спречити наше мисли да лутају и да се расипају; напротив, допустиће им да достигну жељени циљ пратећи линију сигурног пута (I, 7. Op. cit., p. 85).

(...)

Главна сврха наших напора, непроменљив правац и стални занос нашег срца, мора да се састоји у непрекидном приклањању Богу и Божанској стварности. Све оно што одвраћа од овог циља, без обзира на значај, сматра се другоразредним, ништавним, па чак и штетним.

Пример такве одлучности и таквог понашања нуди нам Јеванђеље (Лука 10, 39-42) у ставу Марте и Марије. Марта је била заузета световним јер је служила самог Господа и Његове апостоле. А Марија, потпуно предана духовном подучавању, седела је крај ногу

Исусових; обасипала их је пољупцима и проливала по њима мирис чисте вере. Марија је више вољена од Господа јер је изабрала бољи део, управо онај који није могао да јој буде одузет (I, 8. Op. cit., pp. 85-86).

(...)

Немогуће је да душа није обузета мислима, али онемо ко хоће, остаје могућност да их прихвати или одбаци. Њихов настанак не зависи потпуно од нас, али од нас зависи да ли их прихватамо и примамо. Марљиво читање и непрестано мисаоно разматрање Светог писма, упражњавају се баш зато да у уму хране свете и духовне мисли. Често певање псалама има за циљ да у нама изазове скрушеност; бдења и постови теже да се постигне да душа изгуби осећај земаљске стварности и да се посвети контемплацији оне небеске. А у супротном – пошто смо запали у лењост или немар – завршићемо као жртве доконих

разговора или ћемо дозволити да се уплетемо у овоземаљске бриге и узалудна старања, па ће се у нама родити нека врста немира који ће проузроковати штетан утицај на наше срце. И заиста, као што Господ каже (Матеј 6, 21), где ће бити благо наших дела и наших намера, тамо ће нужно бити и наше срце (I, 17-18. Op. cit., p. 93).

Са италијанског превео Михаило Милановић

О светом Јовану Касијану

Молитвено правило које свети Јован Касијан (око 360-435) шири на Западу, лакше ће бити разумљиво ако се зна да је први део живота провео у Палестини и Витлејему (око 383, неколико година пре доласка блаженог Јеронима), односно у манастирским насеобинама египатских пустиња, сусревши се са оригенистом Пафнутијем. Спорови око Оригеновог учења одводе га у Цариград, где је свети Јован Златости његовог нераздвојног друга Германа рукуположио у свештенички, а њега у ђаконски чин. Када је Златоусти свргнут са архиепископског трона, Герман и Касијан су били задужени да пренесу у Рим протесте свештенства које је остало верно Хризостому.

У пролеће 405. године стижу у Рим. Тада ће Касијан, упознавши чувеног ђакона Лава, будућег папу, бити рукуположен у свештенички чин. Након Германове смрти, неко време проводи у манастиру Ларину, да би се 415. године настанио у Марсељу, где је саградио малу капелу на гробу марсељског патрона светог Виктора, римског центориона који је мученички пострадао 295. године. Око те капеле, временом је израстао велики манастир Светог Виктора, поред којег ће нићи и један женски. Настављајући да живи аскетски, Касијан ће из своје подвижничке насеобине, а за потребе новог манастира у Менебру, који је основао Кастор, епископ Апта, описати монашке институције Истока.

Дело, из којег смо објавили одломке, сматра се неком врстом духовних конференција, у којима, у дијалогском облику излаже аскетску науку коју је примио од великих египатских духовних учитеља. Циљ тог учења јесте савршенство монашког живота, нарочито анахоретског облика, који се сматра најсавршенијим обликом аскетизма. О одрицању, силама које нас наводе на зло, о молитви, идеалу савршенства, чистоти, милосрђу, слободно и присно говоре чувени пустињаци.

Пут савршенства почиње са страхом од Бога, прелазећи онда на скромност која се постиже у вежби заборавља земаљског света, затим на апсолутну послушност старијима и правилу, на уједначеност расположења, понизност и ћутање. Међутим, савршенство се никад не постиже једном заувек, већ постоји стална борба против страсти које изнова нападају освојено.

Кроз цео аксетски пут, монах треба да тражи само владавину Божију до које ће стићи чистотом срца. Међутим, сва одрицања у аскези била би узалудна кад се њихов плод не би огледао у милосрђу. За Касијана постоји само једно савршенство, савршенство милосрђа, које само по себи цвета у скупу свих врлина.

Контемплација, према Касијану, има доста ступњева и облика. За њега, она проистиче из Светог писма, које монах непрекидно чита, о њему размишља, продубљује га и упија. Врхунац мистике описује као сталну ватрену молитву, надахнуту Јеванђељем. Таква молитва се рађа из сталног промишљања Светог писма или, још прецизније, она је плод савршеног упијања псалмодије. „Сам Бог ће осветлити (монаха) својом светлошћу, да га подигне до многоструке науке свог бића; и он ће се заситити гледања најчистије и најскривеније мистерије према речима пророка: *Уздигнуте планине су за јелене...*

Жива ревност његове душе чини га сличним духовном јелену, који пасе на планинама пророка и апостола, то јест сити се њиховим најчистијим и најмистериознијим учењима.“

Ватрена молитва превазилази сва људска осећања и усредсређује се само на Бога, зрачећи љубављу према Њему и савршеним јединством са Њим: „Бог ће бити сва наша љубав и сва наша жеља, све наше тражење и душа свих наших напора, све наше мисли, наш живот, наш говор, чак и наше дисање.“

У Касијаново време, испосништво је са великим одушевљењем преношено са Истока на Запад. Међутим, брзо је почело да губи своје првобитно, изворно обележје. Његов науч, подстакнут аутентичним изворима, својом јасноћом оживљава натприродне и у исто време реалистичне црте истичњачког монаштва, истински потврђујући мистичне и есхатолошке перспективе феномена аскетизма. Подвиг је оправдан, по светом Јовану Касијану, ако је заснован на ревности али и разумности, на најгрубљим аскетским идеалима, као и на најблажем хуманизму. Без тих обележја, монаштво би се, и у својој најчистијој форми, извитоперило у бесмисленост.

ТЕМА ХРИСТОВОГ СИЛАСКА У АД КОД ИСТОЧНИХ ОТАЦА II И III ВЕКА

Књига *Христос победитељ ада* – тема силаска у ад у источно-хришћанском предању митрополита волоколамског Илариона (Алфејева) је у припреми за штампу издавачке делатности Шумадијске епархије. У овом броју Каленића доносимо један одломак из ње

апомене о Христовом силаску у ад и о Његовом васкрсавању мртвих срећемо код грчких аутора II и III века – светог Поликарпа Смирноског, светог Игњатија Богоносца, Јерме, светог Јустина Философа, светог Мелитона Сардског, светог Иполита Римског, светог Иринеја Лионског, Климента Александријског и Оригена.

Свети Поликарп из Смирне, ученик светог апостола и јеванђелисте Јована Богослова, говори о томе да је Христос „за наше грехе претрпео и саму смрт“, али Бог Га је васкрсао, *растргнувши адске узе*.¹ Свети Игњатије Богоносац напомиње да је Христос, када је дошао на земљу, васкрсао из мртвих „божанствене пророке“ који су се „приближавали новом надању и већ нису славили суботу“.² У светоотачкој књижевности то је један од најранијих спомена Христовог васкрсавања старозаветних пророка.³

Мисао о победи Христа над адом и смрћу налази се у делу светог Мелитона Сардског *О Пасхи*: цитат из тог дела наведен је приликом говора о списима ранохришћанске поезије. У нама познатим фрагментима других дела светог Мелитона каже се да се Христос „у аду јавио мртвима, а у свету смртнима“.⁴

У делима светог Иринеја Лионског неколико пута се спомиње силазак у ад Христа Спаситеља. У *Доказу апостолских проповеди*, сачуваном на јерменском језику, свети Иринеј говори о томе да је Христов силазак у ад „био ради спасења умрлих“.⁵ У делу *Против јереси* он говори:

„Господ је сишао у подземље благовестећи и овде о Свом доласку и објављујући отпуштање грехова верујућима у Њега. А веровали су у Њега сви они који су му се надали, то јест они који су наговештавали Његов доласак и који су поступали по Његовим заповестима – праведници, пророци и патријарси – којима је, као и нама, Он опростио грехе.“⁶

У том истом трактату читамо: „А како умрли за нас није био само човек, Исаја говори: И сетио се свети Господ Свог умрлог Израиља, који је умро и у земљу погребен, и сишао је к њима да благовести спасење Своје, како би их спасао.“⁷ На другом месту свети Иринеј приписује дати говор проро-

ку Јеремији.⁸ Међутим, ми сличан текст не налазимо ни код Исаије, ни код Јеремије. Свети Јустин Философ такође говор приписује пророку Јеремији, оптужујући Јудејце да су га избацили из Старог Завета и на тај начин изобличили Свето Писмо.⁹

Код светог Иполита Римског спомиње се да је Христос сишавши у ад извео отуда првоствореног Адама.¹⁰ Свети Иполит је био један од првих који је говорио о проповеди Јована Претече у аду пред Христов силазак: „[Јован Претеча], истрпевши смрт од Ирода, први је известио оне који су се у аду налазили – он је и тамо приправљао пут – наговештавајући да и ту треба да дође Спаситељ како би избавио душе светих из руку смрти.“¹¹ Та

тема ће бити развијана и код других аутора II и III века,¹² а такође и у богослужбеној химнографији. У једном од фрагмената, сачуваном на грчком језику под именом Иполита Римског, говори се о силаску Христове душе у ад, док је Његово тело пребивало у гробу:

„Због тога су се *вратари ада увидевши Те уплашили*,¹³ и разбили врата бакарна и браве гвоздене сломили, и све. Јединородни је ушао [тамо] као душа душама, Бог Слово душеносно; јер је тело лежало у гробу и тамо није било лишено Божанства; чак и у аду пребивајући, суштином Својом био је са Оцем, тако – и у телу и у аду. Јер несместиви Син, као и Отац, све објумљујући [Собом], добровољно се сместио у тело одушевљено, како би заједно са Својом душом сишао у ад, а не само Божанством.“¹⁴

Са именом светог Иполита повезано је такозвано *Апостолско предање*, које има изузетну вредност за истраживања ранохришћанске Литургије. Спис, датиран приближно 218. годином, сачуван је на коптском, арапском и етиопском језику.¹⁵ У глави посвећеној Евхаристији, спис садржи следећи текст евхаристијске анафоре:

„Благодаримо Ти, Боже, кроз љубљено Дете Твоје, Исуса Христа, Кога си нам у последње време послао – Спаситеља, Искупитеља и Весника воље Твоје... Он се добровољно предао страдању, како би уништио смрт и разбио окове ђаволове; испразнио ад и јавио светлост праведницима; утврдио пресуду

и објавио васкрсење. Узевши хлеб и благодарећи Ти, рекао је: „Примите, једите, ово је Тело Моје, за вас изломљено“. Потом и чашу подиже говорећи: „Ово је Крв Моја, која се за вас пролива. Када то чините, у сећању на Мене чините“.¹⁶

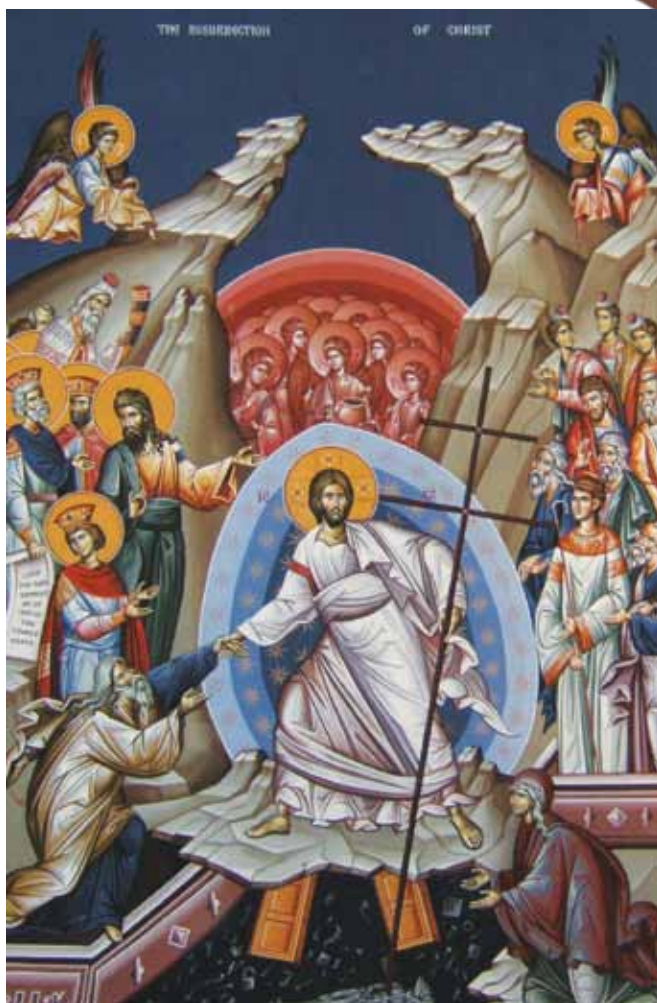
Ово је најранија од познатих анафора у којима се о Христовом силаску у ад говори у контексту евхаристијског сећања на Тајну Вечеру. Запазимо да многе древне анафоре помињу Христов силазак у ад; међу њима се налази анафора која је и данас у употреби – анафора Литургије светог Василија Великог („и сишавши крстом у ад, да Собом испуни све...“).¹⁷

Учење о Христовом силаску у ад доста је расветљавано и у *Строматама* Климента Александријског,¹⁸ који је тврдио да се Христова проповед у аду односи не само на старозаветне праведнике, већ и на многобошце који су живели изван истинске вере. Коментаришући 1 Пет 3, 18-21, Климент изражава уверење да је Христова проповед била упућена свима који се у аду налазе и спремни су да у Христа поверују:

„Зар не показују [списи] да је Господ благовестио и страдалима у потоку, и окованима и спутанима у тамници? (...) И свршава Спаситељ дело спасења Својега. Он га је и учинио, желећи да сви поверују у Њега – где год да се налазе – да их путем проповеди приведе спасењу. Ако је Господ силазио у ад, не са другим циљем, већ да благовести – а Он је [доиста] сишао [тамо] – дакле, да ли је благовестио свима или само Јеврејима? Ако је свима, сви верујући ће се спасити,¹⁹ чак и да су били многобошци, а да тек у аду исповедају [Господа]...“²⁰

После Јерминог *Пастира*, Климент Александријски излаже учење о томе да су апостоли, након своје смрти, такође силазили у ад како би наставили проповедање Јеванђеља многобошцима. Климент посебно истиче да праведника има како међу представницима истинске вере, тако и међу многобошцима и да се Богу могу обратити и људи који за живота нису веровали у Њега, али које је живот испуњен врлином учинио способним да приме и Христову проповед, и проповед апостола у аду:

„...у другој књизи *Стромата*²¹ већ је било показано да су следећи Господа и апостоли проповедали у аду. Јер је приличило, како ја мислим, да бољи од ученика постану следбеници Владике и тамо, као што су били [Његови следбеници] овде, да би, не само Јевреје, него и многобошце [могли они] довести до преобраћења, то јест оне који су живели праведно, сагласно закону и философији, и провели живот не [доспевши] к савршенству, већ у греху... Јасно је да је Бог, код Кога нема наклоности,²² послао апостоле [на земљу] као овце, тако и тамо [у аду] да проповедају онима од многобожаца [који су били спремни] за преобраћење, што нам је добро показао *Пастир*: „Дакле, сишли су са њима у воду, али они [апостоли] су сишли као живи и изашли живи, а они, раније умрли, сишли су као мртваци а изашли живи“.²³ Осим тога, Јеванђеље каже да су многа тела умрлих устала,²⁴ наравно, да би прешли у боље стање, јер је након домостроја Спаситељевог настао

земљотрес и промена по целој васељени. Према томе, праведник, уколико јесте праведник, не разликује се од [другог] праведника, било да је он у закону [Јудеј] или Јелин, јер Бог је Господ не само Јудејима, него и свим људима...²⁵ На тај начин, мислим, доказано је да је Бог благ и да Господ може по правди и једнакости спасити како оне који му се овде обраћају, тако и [оне који му се обраћају] на другом [месту].“²⁶

По Климентовом мишљењу, праведност има вредност не само за оне који су у истинској вери, већ и за оне изван ње. Из Климентових речи произилази да је Христос у аду проповедао свима, али су спасени били само они који су поверовали у Њега. У сваком случају, Климент допушта да се Христова проповед није свима показала спасоносна: „Зар није у аду дошло до домостроја спасења како би се и тамо све душе, чувши проповед, покајале или исповедиле, сматрајући себе праведно кажњеним што нису веровале?“²⁷ По Климентовом мишљењу, у аду су се могли наћи и они који су слушали Христову проповед, али нису поверовали у Њега и нису кренули за Њим.

Код Климента налазимо и размишљање о томе да казне које је Бог послао грешнику имају за циљ његово исправљање, а не одмазду, и да су душе, ослободивши се телесног омотача, способније да схвате смисао казне.²⁸ У тим речима налази се клица учења о очишћујућем и спасоносном карактеру адских мука, која је развијана код неколицине потоњих

писаца.²⁹

О в о м питању – могу ли адске муке бити спасоносне – вратићемо се приликом разматрања учења светог Максима Исповедника о Христовом силаску у ад. Уосталом, подробније разматрање овог питања излази из оквира теме коју смо изабрали.

У делима другог великог Александријца, Оригена, спомени Христовог силаска у ад неретко се срећу. Особито у спису *Против Целса*, главном Оригеновом апологетском трактату, читамо:

„Ви, наиме, нећете потврђивати – тако продужава Целс свој говор, обраћајући нам се – да је Исус сишао у ад како би, у крајњој мери, овде нашао веру у људима после тога, јер њу није могао наћи тамо. Не знамо хоће ли Целсу бити пријатно или не, али даћемо му овакав одговор: Пошто је Исус пребивао у телу, Он није прибродјао Себи неку безначајну количину следбеника. Не. Он је нашао такво мноштво да су, због тог мноштва верујућих, почели да му праве смицалице. Потом, када се Његова душа ослободила од тела,³⁰ сачинио је Своју проповед и за оне душе које су ослобођене тела, како би и неке од њих привео к Себи – оне душе које су саме желеле [преобраћење] – а једнако и оне на које је Он Сам обратио пажњу, из Њему знаних разлога.“³¹ У другим делима Ориген говори да је „Син Божији ради спасења света сишао чак у ад и призвао отуда првосазданог.“³² Захваљујући Христовом силаску у ад и васкрсењу, у рај је ушао и благоразумни разбојник, потврђује Ориген.³³ Он спомиње да су, како би проповедали Христа, у ад сишли и старозаветни пророци³⁴ и Јован Претеча.³⁵ Претечине речи да он није *достојан одријешити ре-*

мена обући на *Његовој*,³⁶ Ориген алегорички тумачи као указивање на Христов силазак у ад:

„Ако место [где се говори] о обући, [има] тајанствени [смисао], онда га не треба заобилазити [ћутањем]. Према томе, мислим да оваплоћење, када тело и кости узима [на Себе] Син Божији, јесте једна сандала, а друга – силазак у ад, како не бисмо [схватили под] адом, и заједно са духом, одлазак у тамницу. О силаску у ад у 15-ом псалму каже се: *Јер нећеш оставити душе моје паклу*;³⁷ а о одласку са духом у тамницу код Петра у саборној посланици: *Усмрћен телом – каже – а оживјевши духом којим и сиђе и проповиједа духовима у тамници. Ови некада бијаху непослушни кад их очекиваше Божије дуготрпљење у дане Нојеве, када се грађаше ковчег...*“³⁸

У овом тексту Ориген подвлачи разлику између „ада“ (adi) и „тамнице“ (filaki), премда не објашњава у чему се она састоји.³⁹ Слично разликовање налазимо и у Новом Завету,⁴⁰ где се за означавање царства мртвих употребљава још и термин геена (геена)⁴¹ и katahtonia (преисподња).⁴² Сваки од тих термина има своју историју и носи сопствени смисао. Грчко adi – то је подземно (katahtonia) царство мртвих (слично Хаду у старогрчкој митологији), нешто налик јеврејском „шеолу“.⁴³ место на које одлазе душе свих људи – како праведника, тако и грешника – после смрти. Насупрот томе, термини filaki и

геена указују на затвор (латински: carcere),⁴⁴ место мучења. У позновизантијској патристици, такође и у богослужбеним текстовима, сви наведени термини употребљаваће се као синоними и означаваће „ад“ као место посмртног мучења грешника, насупротив „рају“ као месту блаженства праведника. Међутим, у време Климента Александријског и Оригена још увек није у потпуности превазиђена старозаветна и античка представа о аду као неком свеопштем месту пребивања душа умрлих.

По схватању раних грчких Отаца, душе старозаветних праведника до доласка Христовог нису пре-

бивале на месту мучења, већ у подземном царству, где су ишчекивали Спаситељев долазак. До силаска Христовог у ад ни патријарси, ни пророци нису се могли наслађивати потпуним блаженством,⁴⁵ већ су пребивали у „окриљу Аврамовом“.⁴⁶ У „тамници“ су пребивали грешници који су у Нојеве дане изгинули без покајања. Христов силазак у ад може се схватити као проповед свим умрлима, независно од њиховог стања. Уосталом, као што је Климент подвукао, није за све проповед била спасоносна: коначни резултат за сваког човека зависио је од тога хоће ли се он одазвати на зов Спаситељев, или не.

Учење о Христовом силаску у ад налази се у Оригеновим делима која су сачувана само на латинском језику. У *Тумачењу Посланице Римљанима* Ориген говори шта се догодило са ђаволом након што га је Христос победио:

„Царство смрти доиста је разрушено, и плен који је држао уништен је. Али пошто враг и тиранин треба да буде поново разрушен на крају века (in fine saeculi), зато га ми сада видимо, не толико царствујућим, колико разбојничким (non tam regnari, quam latrcinari) и изгнаним из свога царства, како се скита по пустињама и путевима, не би ли за себе нашао неверујуће.“⁴⁷

На тај начин, приликом Христовог силаска у ад ђаво је био побеђен и лишен власти. Ипак, он наставља да делује докле год његовој власти не буде стављен крај приликом Другог доласка Христовог. О победи над ђаволом говори се и у следећем тексту, где се алегоријски тумачи Мт 12, 29:

„...Христос је добровољно жртвовао Себе... и прихватио обличје роба, претрпео господарење тирана, био послушан све до смрти.“⁴⁸ Својом је смрћу разрушио онога који је имао државу смрти (mortem imperiam), то јест ђавола, како би ослободио оне које је смрт задржавала. Пошто је свезао силника и крстом га победио, Он је ушао у дом његов – у дом смрти, у ад – и разбацао сасуде његове, то јест, извео душе које је задржавала смрт. Наиме, о томе је загонетно речено у Јеванђељу: *Или како може ко ући у кућу јакога и покућство његово отети, ако најпре не свеже јакога?*⁴⁹ Најпре га је Он свезао на крсту, а затим ушао у дом његов, то јест ад, и одатле *узишавши на висину заплијени плијен*,⁵⁰ то јест оне који васкрсоше заједно са Њим и уђоше у Небески Јерусалим. Због тога апостол исправно говори: *Смрт више нема власти над њим*.⁵¹

Преглед размишљања писаца II и III века показује да се већ у то време формирало предање, изражено у *Никодимовом јеванђељу*, које у себе укључује учења: 1) о силаску Христовом у ад, 2) о проповеди Јована Претече у аду пре силаска Христовог, 3) о Христовом силаску у ад и извођењу одатле првосозданог Адама, 4) благодарећи Христовом силаску у ад и васкрсењу, у рај је ушао разумни разбојник, 5) о победи Христовој над ђаволом, адом и смрћу. Ове теме развијали су и наредни црквени писци.

превела са руског Марија Дабетић

Напомене:

- ¹ *Посланица Филипљанима* 1, 2. Слично: Дап 2, 24 („растргнувши узнеме смрти“).
- ² *Посланица Магнежанима* 8-9.
- ³ Слично: Тертулијан. *О души* 55 (PL 2, 742): „Христос ... је сишао у земаљски бездан, како би тамо учинио својим сапутницима патријархе и пророке.“
- ⁴ *Фрагмент VIII b*, 44 (SC 123, 232).
- ⁵ *Доказ апостолских проповеди* 78
- ⁶ *Против јереси* 4, 27, 2. Такође види: 5, 31, 2: Господ је пребивао до трећег дана „у адским [местима] земље (in inferioribus terrae)“.
- ⁷ *Против јереси* 3, 20, 4.
- ⁸ *Против јереси* 4, 22, 1.
- ⁹ *Дијалог са Трифоном Јудејцем* 72. Подробније о говору Јеремијином види: J. Danielou. *The Theology of Jewish Christianity*. P. 235-237.
- ¹⁰ *На песму Мојсијеу* (PG 10, 612 A).
- ¹¹ *О Христу и антихристу* 45 (PG 764 B).
- ¹² Нарочито погледај: Климент Александријски, *Строматы* 6, 6; Ориген. *О чревоцетельнице* 7 (PG 12, 1024), и др.
- ¹³ Јов 38,17 (у преводу Седамдесеторице).
- ¹⁴ *Фрагмент III* у наводима Никите Ђакона (*Hippolytus Werke*. GCS 1. Leipzig, 1897. S. 268).
- ¹⁵ Грчки оригинал је изгубљен. Научници се разилазе у мишљењима која се тичу ауторства *Апостолског предања*. Иполитово ауторство признају Е. Шварц, Р. Коноли, Г. Дикс и други: Е. Schwarty. *Über die pseudoapostolischen Kirchenordnungen*. Strassburg, 1910; R. H. Connolly. *The So-called Egyptian Church Order and Derived Documents*. Cambridge, 1916; G. Dix. *The Apostolic Tradition of St. Hippolytus*. London, 1937. Г. Мањ, напротив, оспорава ауторство Иполитово: G. Magne. *Tradition Apostolique sur les Charismes et Diataxeis des saints Apotres*. Paris, 1975.
- ¹⁶ *Апостолско предање* 4 (Наведено у преводу протојереја Петра Бубуруза, према издању: *Отци и учители Цркве III века. Антологија*. Т. 2. М., 1996. Ц 244).
- ¹⁷ Подробније о теми силаска у ад у евхаристијским чиновима древне Цркве види у: J. A. MacCulloch. *The Harrowing of Hell*. Edinburgh, 1930. P. 75-82.
- ¹⁸ Критичко издање *Стромата*: Clemens Alexandrinus. *Band II: Stromata I – IV*. Hrsg. von O. Stahlin, L. Fruchtel, U. Treu. GCS 52. Berlin – Leipzig, 1960; *Band III: Stromata VII – VIII*. Hrsg. von O. Stahlin. GCS 17. Berlin – Leipzig, 1970. S. 3-102. Тим издањем смо се и користили при преводу наведених фрагмената. Руски превод, који је допунио Н. Корсунски (Климент Александријски. *Строматы*. Ярослављ, 1892), представља веома слободну прераду списа направљену по француском преводу и и у много чему је несигуран.
- ¹⁹ То јест, који повероваше у аду.
- ²⁰ *Строматы* 6, 6.
- ²¹ Види: *Строматы* 2, 9.
- ²² Слично: Дап 19, 34; Рм 2, 11.
- ²³ Ерм. *Пастырь*. Подобия 9, 16.
- ²⁴ Мт 27, 52.
- ²⁵ Рм 3, 29; 10, 12.

- ²⁶ *Строматы* 6, 6.
- ²⁷ *Строматы* 6, 6.
- ²⁸ *Строматы* 6, 6.
- ²⁹ На Истоку њега су развијали свети Григорије Ниски и преподобни Исак Сиријан. На Западу оно је постепено довело до формирања догмата о чистишту.
- ³⁰ Буквално: „обнажила од тела“.
- ³¹ *Против Цельса* 2, 43 (Наведено према: Ориген. *Против Цельса*. Пер. Л. Писарева. М., 1996. С. 149).
- ³² *Беседы на Книгу Бытия* 15. Сравни: *Диалог с Гераклидом* 8.
- ³³ *Беседы на Матфея-Евангелиста* 12, 13 (PG 13, 980 C); *Беседы на книгу Левит* 9, 5 (PG 12, 514 A).
- ³⁴ *О чревоцетельнице* 6 (PG 12, 1021 C).
- ³⁵ *Толкование на Евангелие от Луки* 4 (ВЕР 15, 18); *О чревоцетельнице* 7 (ПГ 12, 1024 A).
- ³⁶ Јн 1, 27.
- ³⁷ Пс 16, 10.
- ³⁸ *Толкование на Евангелие от Иоанна* 6, 174-175 (SC 157, 260-262) Ср. 1Пет 3, 18-20.
- ³⁹ С. Schmidt. *Der descensus ad inferos in der alten Kirche. Texte und Untersuchungen* 43. Leipzig, 1919. S. 546.
- ⁴⁰ Ср. о аду у: Мт 11, 23; 16, 18; Лк 10, 15; 16, 23, Дап 2, 27 (Пс 16, 10); 2, 30; 1 Кор 15, 55 (Ос 13, 14); Отк 1, 18; 3, 7; 6, 8; 20, 13; 20, 14; о филаци (у смислу места за гробног мучења) у: Лк 12, 58; 1Пет 3, 19.
- ⁴¹ Мт 5, 22; 5, 29; 5, 39; 10, 28; 18, 9; 23, 15; 23, 33; Мк 9, 43; 9, 45; 9, 47; Лк 12, 5; Јак 3, 6. „Гееном“ су у време Христа називали канал у предграђу Јерусалима где се сакупљала нечистоћа.
- ⁴² Флп 2, 10 (буквално: „подземна“ места, царства); ср. *katwtera* у Еф 4, 9.
- ⁴³ У „Септуагинти“ јеврејско „шеол“ обично се преводи са *adi*. О старозаветном схватању „шеола“ нарочито види у: *Словарь библейского богословия*. Под ред. К. Леон-Дюфура. Брюссел, 1990. С. 10-11.
- ⁴⁴ Ср. Тертулијан. *О души* 55, 58 (in carcere seu deuersorio animarum).
- ⁴⁵ С. Schmidt. *Der descensus ad inferos in der alten Kirche*. S. 490/494.
- ⁴⁶ Лк 16, 22.
- ⁴⁷ *Толкование на Послание к Римлянам* 5, 1 (PG 14, 1019 BC).
- ⁴⁸ Флп 2, 7-8.
- ⁴⁹ Мт 12, 29.
- ⁵⁰ Еф 4, 8.
- ⁵¹ *Толкование на Послание к Римлянам* 5, 10 (PG 14, 1051 C-1052 B). Ср.: Рм 6, 9.

Христос и Јуда у средстввима информисања

(хроника најављене кампање)

Аутор овог богословског чланка је Аргентинац, који је своје богословско образовање стекао у Европи. Данас је професор Старог Завета на Богословском факултету Светог Јована Дамаскина Универзитета у Баламанду, Либан (St. John of Damascus Faculty of Theology, University of Balamand)

оčetком 2006. године, удружење Национална географија је започело опсежну медијску и комерцијалну кампању поводом, као што га сами називају, Јудиног Јеванђеља. Стратегија модерног маркетинга навикла нас је на надуване презентације понуђених производа. И кампања Националне географије показује своју сензационалистичку намеру на свом веб сајту за Аргентину, где се може прочитати следеће: „У Библији постоје четири Јеванђеља..... У сва четири Јуда је издајник...Али, шта ако постоји још једно?... Јудино забрањено Јеванђеље... Верујете ли да би оно могло да промени историју религије?“

Сасвим очигледно, они који су осмислили ову „медијску кампању“ претпостављају некомпетентне читаоце и ослањају се на ефекат конфузије коју производе питања о вери. Заиста, није никаква тајна да су у прошлости написане десетине хиљада књижевних дела насловљених као „јеванђеље“. Гностичке заједнице Египта, којима се приписују ауторство ове књиге, произвеле су низ „јеванђеља“ познатих свима још од открића библиотеке Наг Хамади (Nag Hammadi¹) 1947. године. Такође, постоје и разна „јеванђеља“ написана у другима деловима тадашњег Римског царства, чија критичка издања су објављена на кастиљанском пре више од деценије. Штавише,

1 Наг Хамади – место у горњем Египту, познато по манастиру који је подигао преподобни Пахомије Велики. Средином прошлог века је у њему откривена збирка гностичких списа на коптском језику из 4. века. Библиотека Наг Хамади садржи и коптске преводе многих изгубљених грчких дела – *нап. прев.*

технички говорећи, Јудино Јеванђеље се не помиње под тим називом, већ као „Тајна хроника откровења у разговору Исуса са Јудом Искаротским“. Два термина, хроника и откровење, више нас наводе на апокалиптички жанр него на јеванђеље. Осим тога, манускрипт садржи апокалиптичну позадину. По Џону Колинсу (John J. Collins²), специјалисти за апокалиптичку литературу, помињање тајни, неразумљивих за већину људи, које се ослањају на интервенције посредника и небесних гласника, је кључни елемент који доказује припадност овог текста великој породици апокалиптичког жанра. Термин *Јеванђеље* се уопште не спомиње у тексту, сем као знак штампара рукописа, односно као накнадна мисао на последњој страни. Најважније, Јеванђеље, по дефиницији, мора да садржи не само опис Христа, већ и Његових дела и чуда. Изнад свега, Јеванђеље мора да садржи причу о страдању, смрти и васкрсењу Христовом. Јеванђељу по Јуди недостаје већина ових елемената. Дакле, цело дело не само да не може технички бити сматрано Јеванђељем, већ будући да за главног јунака има лик Јуде Искаротског – док је споредна улога додељена Христу – могућност да се ово дело сматра Јеванђељем је равна нули. Али, као што сви знамо, пошто је наслов „Јудино Јеванђеље“ привлачнији за ширу публику, него обична „Јудина хроника“ или „Откровење Јудино“, тиме смо добили „Јеванђеље“ вишка.

Кодекс Чакос (El Codice Tchachos³) посвећује 25

2 Џон Колинс, професор Старог Завета на Јејл теолошкој школи – *нап. прев.*

3 Кодекс Чакос – древни рукопис на коптском језику, са гностичким текстовима из III–IV века, пронађен седамдесетих година XX века. Садржи *Јеванђеље по Јуди*, *Прво Откривење Јаковљево*, *Писмо Петра Филипу* и одломак из дела *Алоген*. Кодекс није проучаван ни превођен до 2001. године, када га је власник, Фрида Нусбергер-Тачос (Frieda Nussberger-Tchacos), даровала Мецена фонду из Базела (Швајцарска). У априлу 2006. године је Национална географија објавила превод текста *Јеванђеља по Јуди* (снимљен је и филм који је емитован широм света, углавном у дане великих хришћанских празника, а специјални број часописа „Национална географија“ је посвећен Јудином јеванђељу). Међутим, угледни библиста Е. Д. Деконик је довела у питање веродостојност овог издања. Национална географија није дозволила компетентним научницима да учествују у преводу документа, нити је омогућила научној јавности увид у Кодекс Чакос. Штавише, превод Националне географије испушта неке речи, мењајући смисао текста. За опширније излагање види њену књигу: April D. DeConick, *The Thirteenth Apostle: What the Gospel of Judas Really Says* (London: Continuum 2007), као и њен чланак „Gospel Truth“ у *The New York Times* од 1. децембра 2007. – *нап. прев.*

страна, од 66, јединој копији „Јудиног Јеванђеља“ каквог га знамо данас, пронађеног у пећини у Египту (El – Minya⁴) шездесетих година прошлог века. Испитивањем и анализирањем манускрипта угљеником, дошло се до сазнања да је настао између друге половине III века и прве половине IV века после Христа.

Кодекс Чакос садржи још три текста која су такође пронађена у Наг Хамадију. Сви коптски списи, повезани са Христом и откривени у савремено доба, припадају гностичким заједницама које су биле од изузетног значаја за древни Египат. Термин гностицизам, настао из грчке речи *gnosis*, што значи знање, данашњи критичари користе као назив једног теолошког покрета. Гностици су веровали у постојање великог извора доброте, који се могао звати Божански Ум или једноставније Једно. Сваки човек носи са собом варницу овог божанства, али материјални свет је не може препознати. Све што је у вези са материјалним, као што је тело, брак, сексуални односи... суштински је зло.

Једна од највећих разлика између хришћанства и гностицизма је питање порекла зла. Хришћани верују да је Бог добар и да је створио свет доброте. Човек је искористио дату му од Бога слободу и увео грех и поквареност у свет, што је проузроковало пад и неред. Гностици, међутим, постојање зла приписују богу творцу и његовој намери да успостави зло у свету. Дакле, Јудин лик и његова улога против Христа савршено се уклапају у гностичку мисао, која управо учи о сагласности божанског са злом у свету. Ово објашњава зашто су прве хришћанске заједнице одбацивале ове доктрине, које се, у суштини, не слажу са хришћанским погледом на стварање света.

Гностичке групе биле су затвореног типа, елитни редови, затворени за остатак света. Себе су сматрали изабранима и другачијим од осталих религиозних група. Ово је главни од разлога зашто је гностичка књижевност остала тајна и скривена. Из овога произилази погрешна процена гностичких докумената као само „хришћанских“, јер је гностицизам био покрет који је у себи помешао веровања различитих теолошких и философских школа, као што су хришћанство, јудаизам, римска религија и грчка философија. „Јудино Јеванђеље“ припада овој врсти докумената и има велику историјску вредност за оне који истражују гностицизам, али нема никаквог значаја за хришћанство

– онакво како га проповеда Црква.

Свака објављена информација упућује на то да „Јеванђеље по Јуди“ садржи доктрину гностичког карактера. Заправо, Јуда је једини који зна и познаје. Дакле, то је онај који прима (наводну – прим. прев.) заповест Христову: „жртвуј овог човека да ја живим“. Овај гностички текст показује да је Христос далеко од тога да је човек, већ се пројављује у телу човека из којег ће га Јуда ослободити.

Чак, Јуда зна да ће га човечанство одбацили заувек, изузев гностика који га познају и знају садржај његовог јеванђеља.

Без сумње, „Јудино Јеванђеље“ нам даје сасвим други тип излагања у односу на Христово (Јеванђеље). Излагање коју данашњи медији називају „аутентичним“. Пре свега, екранизовани филм који се може купити на ДВД-у, који се продаје са рекламном „аутентично“, да би још више збунио публику. Од каквог је значаја рећи да је неки рукопис „аутентичан“? Да ли се имплицира да је Јуда аутор? Или је прича о Христу у њему аутентична? Или једноставно значи да је манускрипт оригиналан гностички текст, тачније из III или IV века после Христа? Стручњаци знају да је ово једини степен аутентичности који може да се да манускрипту, и мислити да је Јуда оригинални аутор и да је опис лика Христовог у њему апостолски и аутентичан сасвим је неприкладно.

Већ дуго времена се оптужбе против Светог Писма умножавају. Штавише, од краја прошлог века, појавили су се текстови који бацају сумњу на неке аспекте Христове личности. Међутим, Библија ће остати непоколебива пред овим изазовима, јер је њена поука доследна и кохерентна у сваком погледу. Њен главни циљ је проповедање о Љубави Божијој и делима која је Бог учинио за човека, кроз Христа и Светога Духа у Цркви. Онај који је проучавао Библију зна добро да је немогуће сматрати је књигом којој недостаје истина и која је пуна сумњи; пре, на супрот томе, Библија је аутентична књига која даје одговоре сваком човеку и која позива на созрецавање добрих ствари које је Бог ставио у срца људи и свега створеног.

превела са шпанског:
Јелена Симић

⁴ Ел Минија, „Невеста Горњег Египта“, место на граници Горњег и Доњег Египта – *нап. прев.*

СЛАВА СТАРЕ ЦРКВЕ И ЛИТИЈА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Један од посебних дана у години за град Крагујевац и његове вернике, јесте празник Силаска Светог Духа на апостоле, слава Старе Милошеве Цркве. Порта ове Цркве је била место где су одржаване седнице првих наших скупштина у тек ослобођеној Србији. Зато и није чудо што је ова Црква посвећена Светој Тројици, празнику Силаска Светог Духа на апостоле. Од самог почетка Богочовечанског домостроја спасења Дух Свети је узидео Себе у темељ Цркве, у темељ Тела Христовог, извршивши оваплоћење Логоса у Светој Деви, а на педесетницу, Дух Свети силази на Богочовечово тело и заувек остаје у том телу, које је Црква.

Другог дана Духова, 24. маја 2010. године, на дан храмовне славе крагујевачке Старе цркве Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију. Епископу су саслуживали старешина Старе Цркве протојереј Милић Марковић, јеромонах Теодор из епархије аустралијско-новозеландске, архијерејски намесници лепенички и крагујевачки протојереји-ставрофори Саво Арсенијевић и Рајко Стефановић, старешине Саборног храма и Белошевачке цркве протојереји – ставрофори Захарије Божовић и Милван Антонијевић, затим пензионисани протојереји-ставрофори Драгослав Степковић и Милан Борота, ђакони Мирослав Василијевић, Небојша Јаковљевић, Иван Гашић, и Александар Сенић. У Светој Литургији учествовао је велики број Крагујевчана, на челу са градоначелником Крагујевца господином Верољубом Стевановићем, а међу уваженим гостима били су и представници Војске Србије, Министарства унутрашњих послова и Ватрогасне јединице. На Литургији су певали ученици крагујевачке богословије Свети Јован Златоусти, предвођени професором Немањом Старовлахом.

Га као Сина Божијег нужности створене човечанске природе, јер Га васкрсава из мртвих и омогућава му да се Он као човек слободно сједињује са Богом Оцем, а то исто чини сада и са нама, односно, оним људима који то желе. Зато је сада Васкрсење и за нас људе могуће, кроз Сина Духом Светим.

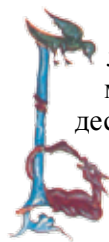
По завршетку Литургије, Епископ Јован, свештенство и верни народ, дочекали су на улазу порте копију иконе Богородице Тројеручице, која је захваљујући сестринству манастира Каленића, донесена на целивање. Предходно је са иконом направљен трократни опход око храма, а затим је пререзан славски колач. Овогодишњи колачар био је господин Драган Марковић, а трпезу љубави приредила је Скупштина Града Крагујевца, која се и на овај начин укључила у прославу градске литије, која је организована у попдневним часовима. Литија је кренула из порте Старе Цркве након читања Акатиста Пресветој Богородици, главном улицом, кроз пешачку зону града, традиционално до Крста, где је Епископ Јован прочитао молитве за напредак. Након молитве код Крста, литија се поред Општинског суда, главном улицом, упутила ка Првој крагујевачкој гимназији, где су ученици Веронауке Музичке гимназије приредили краћи уметнички програм. У литији је учествовао градоначелник Крагујевца господин Верољуб Стевановић, припадници Војске Србије, одред МУП-а, Ватрогасне јединице града Крагујевца, удружење Сокола, културно-уметничко друштво Смиље, и многи други. По повратку у порту културно-уметничко друштво Смиље одржало је свој програм, Прослава овог великог празника, рођендана Цркве је у вечерњим часовима настављена концертном народне и староградске музике.

Након читања 75. зачала из Јевађеља по Матеју, беседу је одржао протојереј-ставрофор мр Рајко Стефановић. У својој беседи отац Рајко је објаснио улогу Духа Светог у стварању и конституисању Цркве. Дух Свети своју делатност исказује најпре у самој личности Господа Исуса Христа, ослобађајући

Мирослав Василијевић, ђакон

ОСВЕШТАНА ЦРКВА СВЕТЕ ТРОЈИЦЕ У ЦЕРОВЦУ

лагочестиви Хришћани села Церовца надомак Крагујевца, које је саставни део Парохије десимиравачке, након добијеног благослова надлежног архијереја (Саве, епископа шумадијског), почели су пре деценију и по скромном снагом и малим бројем руку, али са примерном упорношћу, да граде своју најважнију кућу – станиште за заједничарење са Господом, храм посвећен Светој Тројици. Њихово мукотрпно, али љубављу прожето дело осенио је Свети Дух чинодејством и молитвама Господина Јована, епископа шумадијског, који је на Духовски уторак ове године освештао нову цркву у Церовцу.

Молитвена свечаност у Церовцу започела је сусретом верног народа са својим духовним оцем, епископом Јованом, кога је домаћин, свештеник Живота Марковић поздравио речима: „Ваше преосвештенство, у овом радостном тренутку не можемо а да се не сетимо речи Светога писма – *Ово је дан који створи Господ, обрадујмо се и узвеселимо се у њему.* Радујемо се данас, јер ћете ово парче неба, ову лађу нашега спасења освештати вашим молитвама, призивајући благослов Божији на све нас. Помолите се, Ваше преосвештенство, да овај свети храм има силу бање Витезде, благодат бање Силоамске. Благословите све приложнике, велике и мале, који ову малу цркву подигоше уз велике муке, али са великом љубављу, будући да је ово село веома мало. *Благословен који долази у име Господње, добро нам дошли Преосвећени владико, Испоста ети Деспота.*“

Велику Тајну која се свршила пред сабраним народом, када је на празник Силаска Светог Духа на апостоле Дух Свети, Један од Свете Тројице, рукама епископа и свештеника, освештао нови храм у Церовцу, вернима је појаснио владика Јован: „Најсветији део храма је олтар, а најсветији део олтара јесте Часна трпеза коју смо ми сада овде опрали. У њу се постављају делићи моштију светитеља мученика који су пострадали за веру Христову. Данас овај храм, који је посвећен Светој нераздељивој Тројици, добија још један благослов, благослов и молитве светог великомученика Косовског Лазара

чије мошти постављамо у ову Часну трпезу. Нека свети великомученик Косовски Лазар буде заштитник, предводник и молитвеник свих вас, браћо и сестре, који долазите у овај храм да се Богу молите. На савест вам дајем, да када улазите у храм, ходате са осећањем да узлазите на небо, јер храм је симбол неба. Улазите са осећањем да су у њему мошти светог великомученика Косовског Лазара. Велики је благослов Божији да у овај Свети престо постављамо мошти мученика, човека који је од нашег рода, човека који је дао живот свој за одбрану вере православне, за чување вере хришћанске, човека који се определио, а нама оставио аманет, завет, осећање и сећање, да је ово за малена царство, а Небеско увек и довека. Нека свети великомученик Косовски Лазар буде над вама, над домовима вашим, да вас он штити и чува.“

Током Свете Литургије, православним верницима Церовца, Његово преосвештенство епископ Јован, упутио је архијерејску поуку о спасоносном смислу заједничарења са Богом у новом храму:

„Заблагодаримо сви Богу на Његовом дару и радости које нам је данас подарио, које смо осетили када смо се у овом новом, освештаном храму зародовали. Заблагодаримо Богу у Тројици, Духу Светоме, који нас је сабрао да се у овоме новом храму, окупаном благодаћу Божијом, освештаном Духом Светим, помолимо Њему. Велика је ово радост за Цркву православну, за Цркву Божију у Шумадији.

Богу треба увек благодарити на Његовом дару, али и народу који има веру да подиже храмове и који има осећај да градећи храм, гради свеопшту заједничку кућу, кућу у којој Бог почива, кућу у којој се дешавају најсветије Тајне, Тајна Цркве Божије, Тајна Литургије, Тајна да се у у сваком храму благодаћу Божијом оно што је природно претвара у натприродно, то јест, да благодат Духа Светога претвара хлеб и вино у истинито Тело и истинито Крв. Знајте, браћо и сестре, децо духовна, када се причешћујете, није то никаква симболика или традиција. Не причешћујемо се зато што су се наши стари причешћивали; они то јесу радили, али са вером да примајући Тело Христово и Крв Христову, примају истинитог Бога у себе. Рекох, да заблагодаримо Богу да свештеност која се буду приносила у овоме храму, како се у оној молитви каже – од правоверних свештеника, свештеника који су сабрани и који се сабирају у Цркву, који су сабрани у заједницу епископа и народа – да се ти дарови који се сваке Литургије приносе и освећују, претварају у истинито Тело и истинито Крв.

Хоћу да заблагодарим у име Цркве Божије у Шумадији, у име Епархије шумадијске, свима вама који сте и најмање допринели да се данас овај храм освешта. Вама који сте овде, а и онима који нису, а помагали су, као и онима који се упокојише током градње, а чије се душе сада радују – од Бога благодарност и захвалност. Највише ћу благодарити Богу

за оне који ће од данас у овај освештани храм долазити на Свету Литургију и на службе Божије. Бићу најсрећнији владика ако ви, када будете чули звоно које вас позива на молитву, дођете у храм да се Богу помолите. Хоћу да верујем да ми, када неко дело чинимо, то не чинимо у име своје, ради своје славе, него ради Имена Божијег, ради Славе Божије. А Бог ће знати како ће узвраћати, јер се само од Њега могу добити прави дарови.

Овај храм мали је по величини, али то пред Богом ништа не значи. Пред Богом је важно колико душа има у овоме храму на молитви. Храм је грађен у славу Божију и немојте да се прекида радост која је данас започета благодаћу Духа Светога. Прекинуће се та радост ако вас не буде у храму.

Где ћемо да идемо данас, код кога да тражимо избављење, код кога да тражимо спасење, коме да се пожалимо? Може ли нам човек помоћи? Може унеколико, али Бог је тај који помаже. А Њега тражимо у срцу своме, у душама својим, али, наравно, и у храму, на заједничкој молитви. А Бог је рекао – *Јер гдје су два или три сабрана у име моје, ондје сам и ја међу њима* (Матеј 18, 20). Зато вас молим, започињите молитвену саборност у вашим домовима, са својом децом, учите их шта је Бог. Али, да би децу научили, морате прво ви да се научите, да би они знали шта је Црква, шта је Бог, шта је заједница; учите их шта је Свето Причешће, то им говорите, па ће онда деца радосно, као што је то, хвала Богу, данас све чешће, раширених руку и отворених уста прилазити да приме Свето Причешће, јер знаће да примају Господа Христа.

Данас славимо Духове, Тројични дан. Има много назива за овај велики празник, Духови, Тројични дан, Педесетница, и све су то исправни изрази. Али, суштина је да је благодат Духа Светога, сишавши на апостоле просветлила, умудрила, очистила, оснажила оне апостоле који су били уз Христа, али који су из страха људскога Њега напустили, побегли када је разапет. Али их је Дух Свети сабрао, испуњавајући Христове речи изговорене приликом вазнесења: *И ја ћу умолити Оца, и даће вам другог Утјешитеља да пребива с вама вавјек* (Јован 14, 16), који ће вас храбрити, снажити – и заиста се то догодило на данашњи дан. Ти прости, неуки апостоли, постали су највећи научници рода људскога, који су нам пренели јеванђељску науку, науку једино спасоносну. Дух Свети освећује и просвећује, умудрује, јер смо

Духа Светога примили у крштењу. Зато се данас помолимо Богу Утешитељу, Богу Једноме у Тројици, да нам се не угаси Дух Божији у нама, јер свети апостол Павле каже: *Духа не гасите* (Прва Солуњанима 5, 19). Чиме човек гаси Духа Божијег у себи? Невејером, неистином, мржњом, злоробом, пакошћу... и да не набрајам. А када човек остане без Духа Божијег, он остаје и без свога људског духа, и онда је његово тело само мешина, што би рекао наш народ, јер нема шта да га испуњава. Дух је тај који нас испуњава и нека нам Господ помогне да се испунимо Духом Светим, да се радујемо Духу Светоме, да се радујемо Богу у Тројици и да се радујемо заједничкој служби, заједничком виђењу лица наших, да би преко заједничког виђења наших лица ми угледали Бога. Да, Бога ћемо угледати само преко лица другог, а и друго лице преко Бога – не можемо другачије. И зато свети Јован Златоусти каже да је прави хрићанин

не онај који брине за своје спасење, него за спасење другог; и додаје Учитељ Цркве, ја не верујем у спасење онога човека који не ради на спасењу другог човека. Помозимо и себи и другима да се спасемо. Озбиљна су времена, преозбиљна времена, браћо и сестре, очувајмо своје достојанство, људско достојанство којим нас је Бог обдарио, чувајмо веру своју, веру православну да би она чувала нас.

Хвала свима вама на заједничкој молитви, хвала онима који су помогли да се овај храм доврши, хвала и свештенику Животи Марковићу који је довршио оно што су започели његови претходници. Нека свима њима и вама Бог да сваког изобилија и благослова.“

Признање за своје старање о подизању Светотројичке цркве у Церовцу, али и као пример за угледање других верника, у облику архијерејских грамата, доби-

ли су: Живомир Милановић, Томислав Максимовић, Сениша Богдановић, Славољуб Срећковић, Драган Јовановић, Љубиша Веселиновић, Нада Вучковић, сви из Церовца, и Милан Тинтор из Трнавe.

Епископ Јован епархијским орденом *Вожд Карађорђе* одликовао је протојереја ставрофора Животу Марковића, чијим старањем је завршена церовачка црква. Истакнуто је да је ова награда признање и свим претходним свештеницима који утврђиваше веру православну међу народом овог краја, а нарочито протојереју Петру Манићу, током чијег пастирског рада је започета и већим делом озидана црква у Церовцу.

Извештај припремили ученици Богословије у Крагујевцу

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

ОСВЕЋЕЊЕ КРСТОВА У ИЛИЋЕВУ

У недељу Антипасхе, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован осветио је крстове у новоподигнутом храму Светог апостола Томе у крагујевачком предграђу Илићево. Чину освећења су присуствовали свештеници и ђакони шумадијске епархије, као и велики број парохијана илићевске парохије, који скоро две деценије ишчекују радосни тренутак коначног освећења овог светог храма.

Након освећења крстова који ће бити постављени на храмовним куполама, верном народу се обратио Архипастир, Епископ шумадијски Владика Јован, који је подсетио верне да Крст казује коме ми припадамо, тј. да је неоспорни доказ да припадамо Истинитом и Живом Богу. Наша припадност Богу значи да тај Крст током свог хришћанског живота носимо тако што чинимо добра дела љубави једних према другима и према својој Цркви.

Владика је позвао верне да подрже свог свештеника у настојањима не само да се радови на објекту окончају, већ и изгради живу Цркву у својој парохији.

Након освећења у месној канцеларији је у организацији илићевске парохије приређен пријем за све верне.

Мирослав Василијевић, ђакон

ХРАМОВНА СЛАВА У ДРЕНОВЦУ

Још једна од светиња која се гради у Шумадијској епархији јесте храм Живоносног источника у селу Дреновцу код Крагујевца. Ове године верници овог питомог шумадијског села дочекали су да по први пут од како је почела градња ове прелепе Цркве, своју храмовну славу прославе на највеличанственији начин, Светом Архијерејском Литургијом коју је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован.

Мноштво народа дошло је да дочека свог Архијереја узносећи молитве Пресветој Богородици која се у богослужењу назива Живоносни источник, по извору недалеко од Цариграда који је носио ово име. Честитајући храмовну славу Владика је позвао да живимо животом у Цркви. Христос нам је дао Цркву да се у њој сабирамо и да се кроз њу спасавамо. Живот у Цркви јесте живот у заједници. Да би та заједница опстала, она мора почивати на љубави, рекао је Епископ шумадијски.

Своје честитке Владика Јован пренео је и на домаћине колачаре Душана Спасојевића и Драгана Симовића из Дреновца, који су за све присутне заједно са својим вредним парохом и добрим пастиром оцем Митром Ђурићем, припремили трпезу љубави.

ПРЕДАВАЊЕ У КРАГУЈЕВЦУ

У оквиру делатности Духовног центра Саборне цркве „Новомученици Крагујевачки“ у четвртак 15. априла, одражано је предавање на тему „Информационе технологије и религија“. Ово веома интересантну тему представио је гост предавач професор др Божидар Раденковић са Факултета Организационих Наука Универзитета у Београду. Предавање је изазвало велико интересовање што је потврдио велики број посетилаца који су испунили салу Епархијског центра у Крагујевцу.

Професор Раденковић је за циљ предавања поставио анализу токова и фактора развоја информационих технологија, указивање на антрополошке корене информационих технологија и друштвене импликације у њиховој примени и на крају жеља му је била да подстакне на критичко промишљање целе парадигме.

Целокупно излагање развоја информационих технологија професор Раденковић употпунио је и приказивањем краткометражног документарног филма „Сабори“ нашег прослављеног редитеља Александра Саше Петровића, филма који је након снимања 1964. године био забрањен од тадашњих власти, јер говори о сабору у манастиру Студеница.

Након предавања одвијао се занимљив разговор у коме је професор одговарао на питања које су, подстакнути излагањем, постављали слушаоци.

Зоран Врбашки, јереј

БДЕНИЈЕ У ХРАМУ СВЕТИХ МИРОНОСИЦА НА ВАРОШКОМ ГРОБЉУ У КРАГУЈЕВЦУ

У навечерје суботе 17. априла, пред недељу Мироносица на Варошком гробљу, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован, служио је свечано бденије поводом славе храма уз саслужење свештенства Саборне цркве у Крагујевцу. Лепоти празника је допринело појање и учествовање у богослужењу верног народа.

По завршеном бденију Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован се обратио верном народу. Својим Васкрсењем Христос је из смрти увео род људски у бесмртност. Вера наша јесте вера у Живог и Васкрслог Христа. Таквом вером су биле обасјане и жене мироносице и Господ их је удостојио да баш оне буду прве веснице Васкрсења Његовог. Затим се старешина храма, прота Зарије Божовић, захвалио Преосвећеном Владици

и братству Саборног храма на принесеним молитвама у храму Светих Мирносица.

Захваљујући несебичној љубави, пажњи и жртви храму Светих мирносица, После принесених молитви уприличена је трпеза љубави за Владика, свештенство и верни народ.

Срећко Зечевић, јереј

ХРАМ СВЕТИХ МИРОНОСИЦА У ВИНЧИ ПРОСЛАВИО ХРАМОВНУ СЛАВУ

Лепо шумадијско село Винча које се налази само неколико километара од Карађорђевог Тополе, одскора може да се похвали и велелепном светињом, подигнутом у част Светих жена Мирносица. И ове године Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован донео је свој Архијерејски благослов честитим и вредним житељима овога села, одслуживши Свету Архијерејску Литургију у овом светом храму, заједно са свештенством опленачког намесништва.

Након прочитаног Јеванђеља, Епископ шумадијски се обратио верном народу и нагласио да је основ вере наше, вера у Васкрсење Христово. У овим данима положен је темељ наше вере, јер Васкрсењем Христовим прослављамо победу светлости над тамом и слободе над ропством. Радост Христовог Васкрсења обасјала је и малог Јована сина Зорана и Весне Петрић из Винче, кога је Епископ шумадијски крстио у току Литургије.

По завршетку Свете Литургије приступило се трпези љубави коју је припремио овогодишњи колачар Предраг Васелијевић из Винче, заједно са својим вредним парохом протонамесником Ђорђем Радишићем.

Александар Петровић, јереј

ЦРКВЕНИ ХОР ОШ “МИРКО ЈОВАНОВИЋ” ИЗ КРАГУЈЕВЦА ПОСЕТИО СВЕТИЊЕ ЛЕВЧА

Деца која певају у хору при храму Светог Саве на Аеродрому из ОШ Мирко Јовановић, у недељу 18. априла посетила су манастире Каленић и Прерадовац. Дечији хор је основан са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована у децембру прошле године и у њему су деца узраста од 7 до 15 година.

У недељу рано ујутру, аутобус, који је кренуо са дечицом из порте храма Светог Саве, стигао је у манастир Каленић, где их је сачекала игуманија Нектарија са сестринством овог велелепног манастира. Свету Литургију су улепшали дечији гласови својим појањем, а начелствовао је протојереј-ставрофор Рајко Стефановић, старшина храма Светог Саве. Након Литургије игуманија Нектарија припремила је дивну трпезу љубави, на којој

су деца имала прилику да доживе и осете како је то бити у манастиру и учествовати у манастирској трпези. После ручка, сестра Дарија је у храму поучила децу о историјату манастира и показала им манастирску ризницу. Након кратког излета, ученици су обишли манастир Прерадовац који се налази у близини. Такође и сестринство манастира Прерадовца је јако лепо дочекало дечицу из Крагујевца и понудило их соком и колачима.

Хор при храму Светог Саве има своје редовне пробе сваке суботе у 16. часова у просторијама богословије.

Иван Антонијевић, вероучитељ

ЉУБАВ ДАЈЕ ОБЛИЧЈЕ ЧОВЕКУ

У суботу, на дан светог свештеномученика Антипе, 24. априла, Његово Преосвештенство Епископ Шумадијски Г. Јован посетио је храм Светог пророка Илије и парохијане места Брзан и надлежног пароха јереја Веселина Селенића. Повод је био освећење и постављање икона светог пророка Илије и светог апостола и јеванђелисте Луке, израђених у мозаику, рад ликовног уметника Снежане Пантелић из Јагодине.

Дародавац је протојереј-ставрофор Драгољуб Јовановић, умировљени прота јагодински, родом из Брзана са сином протојерејем Срђаном, а за покој душе недавно упокојеног сина Млађана.

После освећења икона, скупу коме је присуствовало пуно деце и омладине Епископ се обратио позивом да у овим тешким и смутним временима редовно долазе у свој храм, да буду чврсти и постојани у вери и нагласио да само љубав даје обличје човеку. Ако човек нема љубави према Богу и према ближњима, то обличје губи.

Владика Јован је у пратњи присутног свештенства и председника општине Баточина Г. Радише Милошевића, искористио време док су неимари постављали освећене иконе, да обиђе цео комплекс у порти брзанске цркве и цркву брвнару из 1825. године, светињу и ретку вредност овога краја.

Сава Арсенијевић, протојереј-ставрофор

ХРАМ ДЕСПОТУ СТЕФАНУ ЛАЗАРЕВИЋУ У СЕЛУ БАБЕ

У недељу Раслабљеног, 25. априла, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у селу Бабе, недалеко од Космаја, уз саслуживање свештенства Шумадијске епархије.

Повод за ово литургијско сабрање било је освећење темеља, на којим почиње изградња (обнова) храма, који ће бити посвећен Светом Деспоту Стефану Лазаревићу. Лепоту литургијског сабрања увеличало мноштво народа, међу којима било доста деце ученика веронауке која су одговарала на Литургији.

У надахтутуј беседи Епископ Јован је подсетио на Васкрсење Богочовека Христа, рекавши да је Васкрсење велики дар људима и велика радост, радост и на небу и на земљи, да је Васкрсење велико чудо, као и вода у бањи Витезди која је силом Божијом лечила болесне. Црква у Бабама потиче из 15-ог века, сматра се да је у истом веку порушена и да никада није обнављана. Остаци цркве били се прекривени великим слојем земље, и тек 2002. године током археолошких истраживања овога краја откривени су темељи средњовековне цркве. Градња цркве везује се за период владавине светог Деспота Стефана Лазаревића, коме ће благословом Епископа Јована бити и посвећена.

Горан Лукић, јереј

...*У СВЕТОМ СВЕТИЊИ*...

ХРАМОВНА СЛАВА ЦРКВЕ НА ОПЛЕНЦУ

Свечаном Архијерејском Литургијом у велелепном храму Светог великомученика Георгија на Опленцу, задужбини династије Карађорђевића, прослављена је слава овога храма. На Литургији је началствовао Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, а саслуживали су архијерејски намесник опленачки протојереј-ставрофор Миладин Михајловић и протојереј-ставрофор Тихомир Анђелковић, са два ђакона.

У архипастирској беседи Владика је указао на живот и дело Светог Георгија. Свети Георгије је својом јаком вером посведочио Христа. Пут којим је ходио јесте пут вере, који води у сусрет са живим и бесмртним Богом. Једини начин да се и ми нађемо на том путу јесте да прослављамо Бога као што Га је и Свети Георгије прослављао. А вера је та која нам помаже да не поклекнемо у овом животу који је пун искушења, невоља и страдања, речи су Владике Јована.

После Свете Литургије пререзан је славски колач, а потом је уследила заједничка трпеза љубави.

ПРОСЛАВЉЕНА КРСНА СЛАВА МОНАСТИРА КАСТАЉАНА

Вековима тако стоји и пркоси времену. Само зидине говоре да је ту била богомоља, да је овде некада бујао живот. Олтарска врата широм отворена, а на жртвенику венац прави изникла купинова лоза. Освануо је и овај осамсто и неки кастаљански Ђурђевдан, тужнији од оног пре осамсто, а срећнији од оног пре педесет година.

Простор око манастира покошен, коров очишћен, а на белом столњаку славски колач и воштаница. Неколико верника громогласно поју Христос Воскресе, а затим Јако пљени свободитељ.... И са понеком сузом радосницом стари Архимандрит тресијски отац Јован кади светињу око чијих рушевина је некада давно као дете чувао своје стадо. Кади, а из очију навире река суза па ће у једном моменту: Ех, да сам само мало млађи била би ово најлепша светиња Космаја, а и пут бих пробио до Кошутнице....

Затим резање колача од пароха сопотског протојереј-ставрофора Љубише Смиљковића. Колач за следећу годину узима парох неменикућски јереј Горан Лукић. Послужење и полако паковање за одлазак. Над кулом без стражара и светињом без монаха, хрестове и букове гране поново савише своје крошње као и много година раније, да сачувају што се сачувати може. Но и они неће издржати много и њих су године савиле, баш као и старог архимандрита.

Љубиша Смиљковић, протојереј-ставрофор

ХРАМОВНА СЛАВА У ВУЧИЊУ НАДОМАК РАЧЕ

У шумадијском селу Вучињу надамак Раче на дан Светог апостола и јеванђелисте Марка, мештани овог села су литургијским сабрањем по први пут прославили храмовну славу. Свету Литургију су служили протојереј Љубиша Ђураш, архијерејски намесник Рачански, протојереј Велибор Јовановић, парох сарановачки, јереј Радивоје Стојадиновић, парох сипићки и ђакон Дејан Шишковић.

Говорећи о смислу и значају славе, о светитељу коме је светиња посвећена, прота Велибор Јовановић је рекао да је Црква живи организам Тела Христовог чији смо ми удови, јер смо крштењем постали заједничари Тела и Крви Христове. Након Свете Литургије уследио је опход око храма и резање славског колача.

Темеље храма у Вучињу освештао је Блаженопочивши Епископ Сава 22. фебруара 1998. године, да би Епископ шумадијски Јован 22. новембра 2009. године освештао звона за новосаграђени храм.

Дејан Шишковић, ђакон

БОГОУГОДНО САБРАЊЕ У БРЕСНИЦИ (КРАГУЈЕВАЧКОЈ)

На дан светог Јоаникија Девичког 9. маја, када наша Црква молитвено прославља овог Божијег угодника из нашег рода, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету Архијерејску Литургију у истоименом храму у крагујевачком насељу Бресници. Повремени плушкови нису омели благочестиви народ да употпуни ово сабрање, а нарочито се могао запазити велики број деце и омладине.

Епископа су дочекали свештенство и народ. Девојчице које похађају веронауку у својој школи, обучене у народну српску ношњу предале су букет цвећа најдражем домаћину. Храм који је сваке године све лепши, био је мали да прими све који су дошли да учествују у овој заједничкој радости. После прочитаног Светог Јеванђеља Епископ се обратио својим епархијотима. Поучна Јеванђелска прича о слепом од рођења јасно нам говори о два вида у нашем животу, телесном и духовном. Иако слепи од рођења није видео овај свет својим телесним очима, вера у Господа учинила га је свевидећим, учинила га је човеком који је духовно прогледао, који је заиста видео Христа, рекао је Владика Јован.

На самом почетку Свете Литургије, Епископ је рукопроизвео у чин чтеца Марка Гаљка, апсолвента на Богословском факултету у Београду, а на малом входу унапредио је у достојанство протојереја старешину храма протонамесника Ђорђа Ђукановића, који се након сечења колача захвалио своме Епископу „на поверењу и очинској љубави“, и свима осталима који су дошли да увеличају ово духовно славље. Немерљиви допринос дале су и сестре Цигулајкић, Милка и Злата, које су као праве српске домаћице угостиле присутне госте. А племенити звук гусала Радојице Бишевца, парохјанина бресничке парохије, подсетио је на стара времена и добре српске обичаје.

Саво Арсенијевић, протојереј-ставрофор

ХРАМОВНА СЛАВА У БАРАЈЕВУ

У храму Светог Саве у Барајеву и ове године саборно, литургијски, прослављен је дан спаљивања моштију нашег духовног родитеља. Свету Литургију је служио протојереј-ставрофор Радивоје Митровић уз саслужење јереја Горана Ракића, Владе Димитријевића, Ивана Иванковића и ђакона Дарка Павловића. У току Литургије

причестио се верни народ, а након службе беседу је одржао прота Радивоје говорећи о личности Светог Саве и „његовој жртви за род српски“.

У 14 часова окупио се велики број верника са децом да дочекају свог Архијереја, Његово Преосвештенство Епископа шумадијског Г. Јована, који је пререзао славски колач. Владика је после славског обреда одржао надахнуту беседу. Свети Сава непрестано брине да останемо деца Божија. У животу упознајемо многе људе од којих многе заборављамо, међутим Светог Саву никада не можемо и не смео заборавити, јер је то личности која је прослављена и ван нашег рода. Нема личности у нашем народу за коју је толико везано топонима као за Светог Саву. У наставку беседе, Владика је говорио о богатству једног народа у зависности од тога колико тај народ има светитеља. Свети Сава је на челу Срба светитеља јер нас је ородио са породицом православних народа. На крају је Владика поучио окупљени народ како да се исправља и чисти од греха, угледајући се на Светог Саву. Ако нас он буде чувао и ако се будемо угледали на њега сигурно ћемо ићи путем наше вере и Цркве у Царство Божије.

После обреда приређена је трпеза љубави, а домаћин овогодишње славе био је Стојадин Станојевић из Барајева, заједно са црквеном општином Барајево.

ХРАМ СВЕТОГ САВЕ НА АЕРОДРОМУ ПРОСЛАВИО СЛАВУ

По већ устаљеној традицији Епископ шумадијски служи празнично бденије поводом храмовне славе Спаљивања моштију светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром, а сутрадан и Свету Лрхијерејску Литургију. Тим поводом и ове године Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован поделио је радост са својим епархиотима. Епископу је саслуживао архијерејски заменик др Зоран Крстић са старешинама крагујевачких и околних цркава. Богослужење је протекло у побожној и молитвеној атмосфери, у беспрекорном поретку, а благољепију службе је у моногоне допринело и појање ђака Богословије Свети Јован Златоусти са својим професором Немањом Старовлахом.

У надахнутом обраћању присутном народу, речима пуним оптимизма, наш Архијереј је назначио значај Светога Саве за наш васцели род, јер његовом заслугом ми смо постали носиоци правога и потпунога Живота Христовог.

“Да увек будемо Христови јер је Сава Христов”, истакао је Владика. Након заамвоне молитве прерзан је славски колач, а колачар Ненад Живановић позвао је на богату трпезу љубави припремљену за ову прилику.

Немања Младенови, јереј

СВЕТА ТАЈНА ЈЕЛЕОСВЕЋЕЊА У МАНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ

Кроз историју манастир Каленић је био и остао духовно светило српског народа, место на ком је верни народ Левча, Шумадије и целог отачаства, долазио да се поклони овој светињи, која је опстајала у најтежим временима наше историје. Засађен у најлепшем врту Пресвете Богородице којој је и Црква посвећена, манастир Каленић нас својом неописивом лепотом и једноставношћу и данас не оставља равнодушним. Утисак који нас на то наводи јесте и овогодишње обележавање празника Светог Василија Острошког, који је по већ устаљеној пракси прослављен предходним чином Свете тајне Јелеосвећења, коју је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештенства Шумадијске епархије. Пракса Свете тајне Јелеосвећења, о овом празнику је дуга и датира од 1969. године.

Након Свете тајне Јелеосвећења, на отвореном поред манастира служена је и Света Архијерејска Литургија, којом је началствовао Првојерарх шумадијски. Обраћајући се верном народу Владика Јован указао је на силу и моћ коју има Света тајна Јелеосвећења, не само на наше телесно, него и на духовно здравље. Такву силу и моћ имао је Свети Василије, кога је Господ прославио, прибројавши га у стадо светитеља својих, рекао је Владика.

Након што је у склопу Литургије крстио малог Данила, Епископ је за исказану љубав и помоћ према манастиру Каленићу одликовао господу Радета Танића из Горњег Видова и Горана Симића из Варварина орденом Војда Карађорђа.

СПАСОВДАН У ЂУРИСЕЛУ КОД КРАГУЈЕВЦА

Прослава храмовне славе Вазнесења Господњег у селу Ђуриселу код Крагујевца и ове године отпочела је Светом Архијерејском Литургијом, којом је началствовао Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештенства Шумадијске епархије. Верни народ Ђурисела и околине дошао је у великом броју да дочека свога Архијереја, узимајући учешћа у светом богослужењу.

Поучавајући своју паству, Владика Јован је истакао смисао и значај великог празника Вазнесења Господњег који за нас хришћане представља радост а не тугу, као што нам каже и само Јеванђеље: да свако ко је видео распетог Христа својим очима савршено познаје радост, радост без сенке, радост коју од нас неће нико узети (Јн 17, 22).

Након Свете Литургије пререзан је славски колач, а домаћин колачар био је господин Александар Пантовић из Ђурисела. Богат културно-уметнички програм у сарадњи ОШ „Милоје Симовић” из Драгобраће и културно-уметничког друштва „Адам Милутиновић Шамовац” такође из Драгобраће, уз извођење народних песама и фолклора овага краја, на крају је зачињен песмама Добрице Ерића.

КОНЦЕРТ ДУХОВНЕ МУЗИКЕ У МЛАДЕНОВЦУ

Дана 14. маја, када наша света Црква прославља светог пророка Јеремију, у вечерњим часовима након завршене акатиста Пресветој Богородици Тројеручици у храму Успенија Пресвете Богородице одржан је концерт духовне музике. У присуству великог броја верника наступила су два хора: мешовити хор Оплепац из Тополе и женски хор Благовести из Рајковца.

...*Успенија Пресвете Богородице*...

Хор Оплепац, под вођством диригенткиње госпође Марије Ракоњац, извео је неколико композиција: Оче наш, Иже Херувими, Благослови душе моја Господа, Свети Боже и прелепу песму Играле се делије. Хор Благости који води госпођа Љиљана Миловић представио се композицијама: Достојно јест, Тебе појем, Возбраној Војеводје, Јелици во Христа и прелепом васкршњом песмом Људи ликујте.

Присутни верници су са великом пажњом и одушевљењем одслушали несвакидашња извођења ова два хора и испуњени духовном радошћу напустили храм. Након концерта за извођаче и присутне госте припремљено је пригодно послужење у сали Црквене Општине у Младеновцу.

Ратко Аврамовић, јереј

ОСВЕЋЕН ИКОНОСТАС У РАНИЛОВИЋУ

У Недељу Светих Отаца Првог Васељенског сабора, Предстојатељ наше помесне Цркве, Епископ шумадијски Г. Јован посетио је село Раниловић надомак Аранђеловца, где је у храму Светих апостола Вартоломеја и Варнаве служио Свету Архијерејску Литургију. Преосвећеном Владици саслуживали су свештеници Архијерејског намесништва орашачког, предвођени високопречасним оцем намесником Мићом Ћирковићем. Литургијско славље је увеличано најпре освећењем иконостаса у раниловићком храму, а затим додељивањем напрсног крста протојерејима Ранку Ђурашу и Драгомиру Кецићу.

Обраћајући се новоодликованим ставрофорима, Владика Јован је рекао да су први крст примили крштењем, други рукоположењем, а трећи примају сада, да им увек буде подсетник на крст који носимо. Ово одликовање нека приме не као награду, већ као подстрек на будућа дела.

На Литургији је појао хор из Рајковца, а учествовао је велики број школске деце која су се причестила. Након „ломљења хлеба“, уследила је трпеза љубави, коју је верни народ поделио са својим Епископом.

Милош Ждралић, ђакон

СОЦИЈАЛНА АКЦИЈА “МИ ЗАЈЕДНО МОЖЕМО СВЕ”

Будући да већ учествује у многим социјалним пројектима свештенство храма светог великомученика Димитрија и Црквена општина Лазаревац су са радошћу дочекали и подржали хуманитарну акцију поводом 15. маја, међународног Дана породице, који има за циљ покретање шире друштвене акције помоћи и подршке вишедетним породицама, и у њу се активно укључили. Наиме, на територији лазаревачке општине у селу Барзи-

ловица постоји и живи, од једне плате у веома оскудним условима, породица која броји једанаест чланова. У њој живе Зоран и Младенка Гојковић са своје деветоро крштене деце, Стефаном, Јованом, Николом, Јованом, Михаилом, Милицом, Миланом, Димитријем, и Александром, без икаве социјалне помоћи. Материјалну помоћ у износу од 70.000 динара у име Цркве у Лазаревцу уручио им је старешина храма протојереј Марко Митић. Том приликом он им се обратио рекавши да њихов пример треба да буде мотив многим породицама у Србији, да ће Црква увек помоћи овакве породице и да је ова једнократна помоћ само први корак који је наша Црквена општина направила према породици Гојковић. Ово је и прилика да се свима вернима лазаревачке парохије који су учествовали у овој акцији захвалимо, и у исто време све људе добре воље позовемо да се сходно својим могућностима, у исту укључе.

Жељко Ивковић, јереј

ВРЕДНО ПРИЗНАЊЕ ЗА ЦРКВЕНИ ХОР ОПЛЕНАЦ ИЗ ТОПОЛЕ

Шеснаестог маја ове године Црквени хор “Оплепац” из Тополе учествовао је на деветом хорском фестивалу “Мајске музичке свечаности” у Бијелини, у категорији камерних хорова и освојио сребрну медаљу са 90,33 поена. Ово је први значајнији наступ нашег хора и врло смо поносни што смо освојили ово, за нас, врло важно признање. За учешће на овој културној манифестацији добили смо благослов Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована.

Морамо да нагласимо да је организација целог догађања била на високом нивоу, домаћини су били на висини задатка, а посебну радост и одушевљење доживели смо при додели награда и проглашењу победника. Надамо се да ћемо и следеће године учествовати на овом фестивалу и постићи још бољи резултат.

Марија Ракоњац

ВЛАДИКА ЈОВАН ПОСЕТИО ОСНОВНУ ШКОЛУ У ВЕЛИКОМ ПОЉУ

Поводом приредбе “Жеља ми је ићи путем правим” Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован посетио је ОШ “Наталија Нана Недељковић” у Великом Пољу и присуствовао програму који су припремили ученици заједно са својим учитељима и наставницима. Владика је благословио ученике и наставнике као и присутни народ, објаснивши посебно реч “учитељ” која изискује од сваког просветног радника да буде пример својим ученицима, јер тај начин учења деца лако прихватају и примењују у животу. Деци је владика упутио благослов и поруку да искористе време које проводе у школи на

добро и напредак у стицању животног знања које ће им требати да буду добри и честити људи. Благодарећи Богу што смо се у духу љубави, заједнице и радости срели под кровом овог училишта, наш првојерарх је испраћен у нади да ћемо се опет видети на радост свих.

Срђан П. Тешић, јереј

ОБЕЛЕЖЕНА СЛАВА И ДАН УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Универзитет у Крагујевцу је у петак 21. маја прославио своју славу Светог апостола и јеванђелисте Јована Богослова. По већ устаљеној традицији славски колач је пресекао Епископ шумадијски Г. Јован, уз заслужење крагујевачког свештенства. Честитајућу славу ректору Универзитета професору др Слободану Арсенијевићу, професорима и студентима, Владика Јован је пожелео да сви запослени у овој институцији следе пример Светог Јована љубљеног апостола Христовог. На Универзитету у Крагујевцу студира више од 15.000 студената на 11 факултета, а наставу држи преко 1.000 наставника и сарадника.

Прослави Дана Универзитета присуствовали су председница Народне скупштине Славица Ђукић – Дејановић, помоћник министра просвете Слободан Јауковић, ректор Универзитета у Нишу Миролуб Гроздановић, ректор Универзитета у Новом Саду Мирослав Весковић, ректор Државног универзитета у Новом Пазару Ђемал Долићанин, ректор приштинског универзитета са седиштем у Косовској Митровици Здравко Витошевић, ректорка Универзитета уметности у Београду Љиљана Мркић – Поповић, чланица Националног савета за високо образовање Вера Дондур, делегација из Либије предвођена Ахмедом Мухамедом Ибрахимом, делегација градске управе предвођена градоначелником Верољубом Стевановићем, представници Војномедицинске академије, Војне академије, Министарста одбране и Војске Србије, као и представници студенских парламената.

МОНАСТИР ДРАЧА ПРОСЛАВИО СВОЈУ СЛАВУ

Манастир Драча који се налази десетак километара западно од Крагујевца и ове године свечано, онако како доликује светињи која је од самих почетака била духовно средишње овог дела Шумадије, прославио је своју храмовну славу Пренос моштију Светог оца Николаја.

Епископа шумадијског Г. Јована дочекала је високопреподобна игуманија Пелагија са сестринством, а међу верним народом села Драче било је доста поштовалаца манастира који су дошли са стране. У току Свете Литургије након прочитаног Светог Јеванђеља, Владика

Јован је одржао богонадахнуту беседу. Свети Никола је био и остао вечни украс Цркве Христове. Његов свети живот и чудотворна моћ коју је имао, учинили су га познатим и поштованим у нашем народу, а да је тако сведоче нам наше највеће светиње подигнуте њему у част, рекао је Епископ шумадијски, који је на крају пререзао и славски колач. Литургијско сабрање настављено је трпезом љубави коју је за све присутне припремило сестринство манастира.

ПЕДЕСЕТНИЦА У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

На дан Педесетнице, или Силаска Светог Духа на апостоле, Дух Свети је сишао на апостоле у облику огњених језика, и то педесети дан од Васкрсења Христовог, док су апостоли били сабрани на молитви у Јерусалиму.

У суботу 22. маја, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован у Саборном храму у Крагујевцу са свештенством Саборног храма, служио је свечано бденије уочи празника Силаска Светог Духа на апостоле. На сам дан празника Силаска Светог Духа на апостоле у недељу 23. маја, свештенство и верни народ дочекали су Преосвећеног Владика испред владичанског двора и у литији су ушли у храм, где је служена Света Архијерејска Литургија. У наставку Литургије служено је вечерње Недеље Педесетнице, приликом којег је Епископ изговорио три молитве пред сабрањем верних који клече. То су молитве које узносимо Богу са покајањем, у којем ћемо живети до следеће Пасхе. Приликом читања молитава верни народ и свештенство су плели венце од траве и цвећа.

Срећко Зечевић, јереј

ЛИТУРГИЈСКО КРШТЕЊЕ У ВЛАШКОМ ДОЛУ

У среду 26. маја, када Православна Црква молитвено прославља Свету мученицу Гликерију, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је у храму Светог Јована Богослова у Влашком Долу уз саслуживање свештенства јасеничког намесништва, служио Свету Архијерејску Литургију. Оживљавајући дрвену праксу ране Цркве, Владика Јован је у склопу Литургију крстио малу Јовану, ћерку надлежног пароха Срђана Ковачевића.

Епископ је богонадахнуто говорио о смислу и значају Свете Тајне Крштења, јер онај који се не роди водом и Духом неће ући у Царство небеско. Крштење је духовно рађање, рађање за заједницу, Цркву и спасење. Крштењем се постаје члан Цркве, улази у загрљај Христов. Ако испуњавамо правду Божију и људску, живећи у Цркви и са Црквом, ми остајемо у том загрљају. Дакле, није довољно само примити крштење, јер без хришћанског живота нема спасења. Епископ је и овог пута указао на важност и улогу кумова, родитеља, као и читаве Цркве, на живот и васпитање њених нових чланова.

Након Свете Литургије, Његово Преосвештенство, сви присутни свештеници и сав верни народ, узели су учешће у трпези љубави коју је припремио јереј Срђан Ковачевић са својом породицом.

Ненад Петровић, јереј

РУКОПОЛОЖЕЊЕ У ХРАМУ СВЕТОГ САВЕ И БЛАГОДАРЕЊЕ НА КРАЈУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

Преосвећени Владика Јован служио је 29. маја Свету Архијерејску Литургију у храму Светог Саве на Аеродрому. Ученици Богословије Светог Јована Златоустог

...*Црква Свети Никола*...

koji su toga dana uzimali knjizice i odlazili na letnji raspust, došli su da svojim molitvenim učestvovanjem uvećaju sveopštu radost.

Tokom Liturgije Vladika je rukopoložio u čin Ćakona diplomiranog teloga i katihetu Prve kraĳevacke gimnazije, Aleksandra Mirkovića. Novorukopoloženom Ćakonu Epiuskop šumadijski uputio je reči duhovne pouke, govoreći o iskuševima koja prete pastiru: "Ne plaši se ničega osim greha, samoљubља, gordosti, samоживosti a sve drugo će doći i proći ako imamo Христа u sebi, jer je Христос rekao - Не бојте се, jer Ја победих свет!", rekao je између осталог Владика Јован.

Пракса да се изучавање богословских наука утврђује и потврђује активним црквеним и молитвеним животом примењена је и на крају ове школске године, уз произношење молитава благодарења Богу за помоћ у изучавању богословских предмета ученика крагујевачке богословије.

Немања Младеновић, јереј

ФЕСТИВАЛ ХОРОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ У ВРЕОЦИМА

Његово Преосвештенство Епископ шумadijsки Г. Јован је у Недељу Свих светих, 30. маја, у предивном амбијенту парохијске цркве села Вреоци, надомак Лазаревца, уз саслуживање свештенства Шумadijsке епархије, служио Свету Архијерејску Литургију. Разлог посете Његовог Преосвештенства, поред Литургијског сабрања са својом духовном паством, био је и Фестивал хорова Епархије шумadijsке који се традиционално одржава већ више година.

Владика је у својој беседи говорио о догађају силаска Духа Светог на апостоле као источнику светости уопште. Свети које данас и свакога дана славио, свети су Духом Светим. Свети су тиме што исповедају веру у Свету Тројицу и, пре свега, светотројичним начином живота, љубављу, непрекидним узајамним даривањем и послушањем израженим Христовим речима: *Нисам дошао да творим вољу своју него вољу Оца који је на небесима*. Преосвећени је нагласио да је сваки хришћанин намењен за светост, јер нас је Господ на крштењу снабдео Духом Светим, како би били носиоци науке Христове. Владика је скренуо пажњу и на опасност декларативног и формалног исповедања вере, које неће донети никакве резултате, већ ће нас још више спречити да на прави начин узмемо учешће у животу Свете Тројице.

После Литургијског сабрања одржана је смотра хорова Епархије шумadijsке на којој су учествовали: Дечији хор при храму Светих бесребреника Козме и Дамјана из Азање, Хор младих Саборне Цркве у Крагујевцу, Црквени хор Оплењак из Тополе, Хор при храму Светог Димитрија у Лазаревцу и Хор Светих апостола Петра и Павла из Јагодине. Због оправданих разлога изостали дечији хор "Свети Симеон Мироточиви" из Крагујевца и женски хор "Свети Архангел Михаило" из Јагодине.

У наставку програма домаћин је за све присутне приредио трпезу љубави и пригодан културно уметнички програм.

Жељко Ивковић, јереј

УПОКОЈИО СЕ МОНАХ САВА САБРАТ МАНАСТИРА ТРЕСИЈЕ

Након дуге и тешке болести у раним јутарњим сатима 15. маја 2010. године упокојио се у Господу монах Сава (Петровић), сабрат манастира Тресије. Отац Сава рођен је 1921. године у малом шумadijsком селу Дубони, надомак Младеновца, од оца Милосава и мајке Лепосаве добивши на крштењу име Властимир.

Млади Властимир пред почетак другог светског рата ступа у брак са Драгославом Митровић из Велике Крсне са којом је изродио троје деце: сина Живорада и кћерке Живадинку и Браниславу. Пуних двадесет година био је благајник Црквене општине у Дубони.

Када је већ у поодмаклим годинама тешко оболео заветовао се Господу да ће ако оздрави остатак свог живота провести у манастиру. И заиста, Господ га је подигао са болесничке постеље, а он је испунио свој завет отишавши у манастир Каленић 1989. године. Замонашен је од блаженопочившег Епископа шумadijsког др Саве (Вуковића), добивши на монашењу име Сава. У манастиру Каленићу провео је пуних десет година у разним послушањима, после чега одлази у манастир Сибницу, а након тога у чувени космајски манастир Тресије.

Будући да је манастир Павловац који се налази у подножју планине Космај у то време био упражњен, монах Сава добија послушање да се привремено стара о њему. Захваљујући труду и напорима монаха Саве манастир Павловац је заблистао како духовном тако и физичком лепотом. После пуне две деценије проведене у манастиру, монах Сава је предао душу своју Господу коме је верно служио, да од Њега добије плату и награду за све своје трудове и подвиге. У присуству многобројних верника опело новопрестављеном монаху Сави служио је у манастиру Павловац изасланик Његовог Преосвештенства Епископа шумadijsког Г. Јована синђел Сава Богдановић настојатељ манастира Венчац, уз саслужење свештенства Шумadijsке епархије. Од монаха Саве топлим и Богонадахнутим речима опростио се синђел Сава, говорећи о величини монашког позива и о послушањима, трудовима и подвизима која га прате. Синђел Сава је нагласио да је монах Сава предао душу своју Њеном Творцу, Господу нашем од кога ће примити награду за сва своја добра дела и врлине које је задобио у овоземаљском животу. Такође нам је пренео поздраве Његовог Преосвештенства Епископа шумadijsког Г. Јована, рекавши да и ако је наш Првојерарх био спречен да физички буде са нама, Он је са нама био духовно, молећи се Господу за покој душе новопрестављеног.

Након завршеног опела тело оца Саве је положено у порти манастира Павловац где ће остати да чека Васкрсење мртвих и живот будућег века.

Ратко Аврамовић, јереј

...из световног са...

„СТАРОДРЕВНА” БРЕЗОВАЧКА ЦРКВА

(наставка из прошлог броја)

Археолошка ископавања брезовачке цркве вршена су у пет наврата. Пошто резултати ових истраживања нису објављени, не располажемо коначним судом археолога, већ се морамо руководити подацима из документације Завода за заштиту споменика културе у Крагујевцу и Народног музеја у Аранђеловцу, као и личним проценама стеченим учешћем у две археолошке кампање. Овде се нећемо бавити сваким ископавањем посебно, него ћемо сумирати резултате свих истраживања и покушати да извучемо конкретне закључке.

Археолошким радовима на брезовачкој цркви обухваћени су готово цела унутрашњост храма и простор уз његове спољашње зидове. Једино је током истраживања у новембру 2000. године отворена једна мања сонда јужно од порте, на делу где је извршено проширивање пута који води према цркви. Том приликом откривени су остаци неке грађевине, и то, претпоставља се, само њен југозападни, односно западни део. Величина истраженог простора, као и прикупљен археолошки материјал, нису дозволили да се одређеније каже о каквој се врсти објекта ради, о његовој намени и о времену подизања.¹

Истраживања у самом храму открила су постојање три поднице, једне испод друге. Подница на највишем нивоу, која је до скоро коришћена, била је сачињена од опека, а на 0,40 м испод ње, на малтерној подлози стајао је патос, такође од печених цигли. Испод овог другог пода, на простору олтарске апсиде, откривени су остаци трећег пода од набијене земље, црвене боје. У источном, јужном и северном делу земљане поднице пронађени су укупи за стубове, од којих је последњи био испуњен угљенисаним дрветом са великом концентрацијом гаражи. Због тога се претпоставља да се на овом месту налазио неки старији објекат који је, највероватније, страдао у пожару. Пошто се под од набијене земље појавио само у источном делу цркве, сматра се да је првобитна грађевина била знатно мањих димензија од садашње. Занимљиво је да је на зиду апсиде, после уклањања подница од опеке, констатован слој креча који се спушта до нивоа пода од набијене земље, док је уз зидове храма креча било и на земљаном поду. На основу тога је изведен закључак да је неко време након подизања постојеће цркве од камена на месту старијег објекта, ниво пода остао непромењен, тј. подница од набијене земље зад-

ржала је своју првобитну функцију.²

Последњи закључак донекле можемо потврдити архивском грађом. Већ је речено да је 1836. године брезовачка црква била у веома лошем стању, проузрокованом великом влагом од неких извора и потока чија је вода утицала у унутрашњост храма. Поводом тога, у једном писму београдског митрополита Петра Јовановића кнезу Милошу, од 2. маја 1836. године, каже се, да брезовачка црква “непрестанно од влаге страда и да се ништа суво у њој одржати не може, почем је сва земља у цркви свагда влажна”.³ По овом сведочанству, у храму је 1836. године био земљани под, што наравно не значи да је он старији од 1795. године и да је припадао неком ранијем објекту. Јасно је да су две поднице од опеке касније постављене, с тим што је прва, вероватно, уграђена управо при Милошевој обнови цркве.

У току археолошких ископавања, у унутрашњости цркве и у истраженом делу порте, пронађено је чак 38 гробова – од тога 22 у храму (испод нивоа сва три пода), а 16 уз његове спољне зидове. Већи број гробова не садржи комплетне скелетне остатке, а у неколико случајева у једној упопној јами пронађене су кости више покојника, и то углавном делови скелета и фрагментованих костију. По свему судећи, кости су испреметане накнадним укупима, па је укупан број инхумираних покојника већи од броја откривених гробова. Нажалост, ни у једном случају није било гробних прилога, што отежава датовање гробова па и саме цркве. Ни чињеница да је 9 гробова пронађено испод самих темеља храма није могла бити од велике користи, осим што се могло закључити да је црква подигнута на некој старијој некрополи.⁴ Вероватно су из тог разлога црквени темељи укупани тако плитко.

2 Документација Завода за заштиту споменика културе, Крагујевац.

3 АС, МБ-1836, № 475.

4 Документација Завода за заштиту споменика културе, Крагујевац. Једино се могу датовати неки гробови који се налазе споља уз апсиду и поред јужног зида, јер о овим укупима сведоче надгробне плоче са натписима, уграђене у спољне зидове храма. Ради се о свештеницима брезовачке цркве који су ту сахрањени 1828. (Арсенија Вујановић), 1834. (Николај и Јован Вујановић) и 1876. године (Ранко Михаиловић). Ови натписи објављени су у: В. Коларевевић, *Брезовачки епитафи (1795 – 1993)*, Шумадијски записи, I, Аранђеловац 2003, 188.

1 Документација Народног музеја у Аранђеловцу. Н. Радојчић, *Археолошки локалитети на подручју Општине Аранђеловац*, Шумадијски записи, II, 2005, 274 са нап. 10.

Судећи по неколико надгробних споменика, тзв. студеничких крсташа, уграђених у горњу подницу од опеке, и једном надгробном споменику са натписом из 1764, који је служио као стопа за часну трпезу,⁵ ова некропола би се, можда, могла датovati у XVIII век. Иако не можемо да тврдимо да међу гробовима нема и средњовековних, упадљиво је да у археолошким истраживањима није пронађен ниједан надгробни споменик, нити надгробна плоча, старији од XVIII века. Такође нема ни делова неке старије архитектонске пластике. Када је пре неколико година у обнови брезовачке цркве обијен малтер са њених унутрашњих зидова није се могло приметити да су грађени у две фазе, ако се не рачунају поменута дозиђивања и преправке. Читав изглед храма

и начин градње – веома плитки темељи, зидови од грубог, необрађеног камена, и управо гробови без икаквих прилога, указују на једно тешко, сиромашно време и осредњост мајстора и градитеља брезовачке цркве.⁶ Зато је мало вероватно да садашње црквено

5 Натпис на овом споменику гласи: “си камен 1764 (з) де почиват раб божи Иован М(а)ртиновић”.

6 Ову оцену дао је Д. Мадас након археолошких ископавања 1985. године, закључујући да је “најприхватљивији период у коме је храм подигнут, период XVII или XVIII века”: Документација Народног

здање припада средњовековном градитељству, а још мање да је владарска задужбина, јер заиста не делује нимало репрезентативно.⁷ Црква Светог Арахангела Михаила на Венчацу, по свему судећи, подигнута је 1795. године.

Теже је дати одговор на питање да ли је овом храму претходио неки други, старији, о чему говори натпис. Пошто смо одбацили претпоставку да се на месту данашње цркве налазио неки објекат зидан од чврстог материјала, треба размотрити и могућност постојања грађевине од дрвета – цркве брвнаре, на шта, можда, указују три поменута укопа за дрвене греде, констатована у земљаној подници поред унутрашњих зидова апсиде. Међутим, тек се таква претпоставка тешко може ускладити са текстом натписа. То би значило да је задужбина деспота Ђурђа била црква брвнара, подигнута половином XV века као “манастир”, да се у њој служило неких сто педесет година, после чега је стајала пуста следећа два века. Због тога смо мишљења, мада мора се признати сасвим уздржаног, да на овом месту није постојала нека старија црквена грађевина која је обновљена или у потпуности замењена данашњом.

Наравно, то и даље не значи да информације које пружа натпис треба одбацити као неверодостојне, јер се оправдано може поставити питање зашто би неко измислио читав текст, дао да се уклеше у камен и затим постави изнад улазних врата цркве. Измислити ктитора и годину настанка цркве једино би имало смисла да би се од турских власти лакше добила дозвола за њену изградњу, јер су Турци пре давали сагласност за обнову него за подизање нових храмова. Такав однос Турака према градњи православних цркава више је, међутим, својствен пређашњим временима него деведесетим годинама XVIII века, па би претпостављено довијање, чини се, било непотребно. Уосталом, зашто би се по обављеном послу постављао натпис са измишљеном поруком?

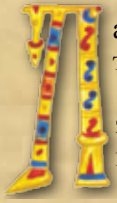
Некаква запуштена светиња, повезивана са именом деспота Ђурђа, мора да се крајем XVIII века налазила негде у Брезовцу, јер у дозволи Мустафаше, као што је већ напоменуто, стоји “Бурунтија од цркве Брезовица”, из чега се јасно види да та црква има чак и своје име – Брезовачка црква. Оно се сигурно није могло односити на нешто што не постоји или што тек треба да настане. Можда је та “стародревна црква”⁸ била сасвим близу данашње (вероватно у оквиру простора који обухватају микротопоними Горња и Доња Манастирина), јер није редак случај да се при обнови некадашњих светиња темељи нових црквених здања не поклапају са старим, па су понекад удаљени само неколико метара, а некада чак и више километара. Сетимо се само покушаја премештања брезовачке цркве 1836. године у село Бању.

музеја у Аранђеловцу

7 Види: В. Миливојевић, *Веначко-рудничка епархија*, нап. 21.

8 АС, КК-1833, № 1169.

ЦРКВА БРВНАРА У ЛАПОВУ

Лапово се данас налази у епархији шумадијској и то у архијерејском намесништву лепеничком.¹ Постоје више податка о томе када је завршена црква у Лапову, који се у основи не разликују много. Књаз Милош је 9/21. децембра 1832. године издао наредбу Но 3523 о попису свију новосаграђених цркава у Србији. У извештају од 23. децембра 1832/4. јануара 1833. године, добијеном по тој наредби од капетана Симе Радојковића из Плана, пише да је црква у Лапову (храм Преподобне Мученице Параскеве), у капетанији Јасенице, саграђена за време владавине књаза Милоша.² По подацима из пописа из 1836. године лаповачка црква је сазидана 1827. године трошком “обштетства” лаповачког.³

Никола Кусовац усваја 1827. годину као годину зидања лаповачке цркве Свете Параскеве.⁴ По подацима из књиге *Српска навославна епархија Шумадијска 1947-1997*, (Крагујевац, 1997. г.) у Лапову је 1828. године подигнута црква брвнара у којој је последња литургија одслужена 16/29. маја 1910. године.⁵

Истина је вероватно негде у средини. Црква је највероватније саграђена 1827. године а освештана 1828. године (у то време редак је био случај да су цркве освештане исте године када су и завршене). У сваком случају, црква је у јесен 1836. године имала антиминос.⁶ Ипак, премда је прва црква у Лапову саграђена вероватно 1827. године, ми имамо податке о свештеницима у овом месту још пре тога.

Миљко Ристић

До последњег аустријско-турског рата је у селу Ацибеговцу живео поп Миљко Ристић који је био свештеник у том селу као и у Марковцу, Великој Плани, Лапову и још неким околним местима. Родом је био из села Вирине код Ћуприје, због чега се сам, са поносом, звао Виринац.⁷ Био је ожењен Карађорђевог сестром од тетке⁸ или од стрица.⁹

Нешто после аустријско-турског рата умрла му је жена па, пошто није имао деце, поп Миљко оде у Миљков манастир и ту се замонаши. Успео је да добије од Турака дозволу да оправи манастир, па је следећих година радио на томе.¹⁰

После убиства Мустафа-паше, Карађорђе је радио на припремању устанка, па је у том циљу користио попа Миљка (тада већ монаха Мелентија) да се повеже са попом Станишом Алексићем из Црквенца, Ђурицом Сточићем из Свилајнца, ресавским кнезом Петром, попом Ђорђем из Гложана, Синђелићем из Грабовца, бимбашом Милованом из Радошина, Ђор Милојем из Брестовца, кнезом Паном и његовим братом протом Милијом из Ломнице и чика Јовом из Велике Ресавице.¹¹ Почетком устанка у манастиру су се, крај Мораве, пуна два месеца крили Марко из Ацибеговца и Милосав из Лапова.¹²

Касније чувени архимандрит манастира Светог Романа Сава Петровић живео је, као момак, са оцем Петром у Баточини, где га је 1808. године затекао Карађорђе и одредио га за писара код војводе Здравка. Сава је у то време био већ две године у Миљковом манастиру код калуђера Мелентија “учећи књигу”.¹³

Зидање цркве брвнаре

Матице су у Лапову устројене још 1817. године.¹⁴ Те године је за свештеника у Лапово дошао јереј Лазар Сердиновић. Наиме, знамо да је у Лапову 1836. године пребивао јереј Лазар Сердиновић кога је 10/22. јуна 1817. године рукоположио у Крагујевцу Архиепископ београдски Агатангел. Јереј Лазар је имао синђелију на своју парохију.¹⁵ Значи, управо у време јереја Лазара саграђена је лаповска црква.

Кнез Пана и протопрезвитери Илија и Георгије писали су из Ћуприје 5/17. децембра 1826. године Милосаву Ресавцу да су неки попови присвојили манастирску нурију на штету Миљковог манастира, а манастир без нурије не може да опстане.¹⁶ Ово писмо није баш најјасније али је сукоб избио између манастира Миљковог и Лаповаца око нурије. Изгледа да је поп Миљко на основу синђелије и по одласку у манастир требало да задржи и Лапово у нурију и да је то и било једно време, док Лапово опет није добило свог свештеника. Јереј Лазар Сердиновић је 10/22. јуна 1817. године рукоположен у Крагујевцу од Архиепископа београдског Агатангела за пароха лаповачког зашта је добио и синђелију.¹⁷ Није јасно да ли је спорно било и само Лапово или је само био споран Прњавор (који је имао 13 домова) који се налазио између Лапова и Мораве у правцу манастира – што је вероватније. Из писма је једино јасно да је кнез Милосав Здравковић на име обештећења калуђерима дао 1000 гроша и да су кнез Пана и протопрезвитери Илија и Георгије тражили да књаз Милош пресуди, нудећи да пошаљу синђелију коју је имао манастир на спорну нурију. Кнез Пана је био спреман и да откупи ту нурију за манастир јер овај без ње не може да опстане.¹⁸ Није познато како је окончан овај спор. Овде морамо дати једну напомену. Сматрамо да није случајна коинциденција сукоб Лаповаца са Миљковим манастиром и изградња цркве. Као што смо видели до ескалације сукоба је дошло у 1826. години, а црква у Лапову је саграђена 1827. године. У то време, далеко најближи црквени храм Лаповцима је био Миљков манастир, а затим црква у Рачи крагујевачкој (14 км), тј док је до Миљковог манастира требао један сат хода до Раче је требало три сата.

Зидање цркве у Лапову је 1827. године са даром од 500 гроша потпомогао и књаз Милош.¹⁹

По казивању старих људи, лаповачка црква брвнара је била слична оној у суседном Брзану, али је растурена око 1930. године.

У 1832. години набавио је кнез Милосав Здравковић Ресавац два звона за Миљков манастир, једно од 56 фунти (212 гроша и 30 пара) и једно од 93 фунти (353 гроша и 16 пара), за Лапово једно звоно од 100 фунти (380 гроша), два звона за манастир Манасију једно од 200 $\frac{5}{8}$ фунти (773 гроша) и једно од 49 фунти (180 гроша и 8 пара) и два звона за Раваницу – једно од 190 фунти (722 гроша) и једно од 54 фунти (205 гроша и 8 пара).²⁰

У данашњој цркви чувају се делови иконостаса старе цркве брвнаре, рад Јање Молера,²¹ који је завршен пре јесени 1836. године, јер је тад већ био у цркви.²²

По подацима комисије која је 1836. године пописала и описала цркве и манастире у Окружју смедеревском црква лаповачка је била храм Свете Параскеве и у то време се налазила на крај села са западне стране, на равном месту, имала је пространу порту а саградило ју је 1827. године, од талпи, “общество” села Лапова. Те 1836. године црква је била у добром стању.²³

За сеоске цркве, у то време, лаповачка црква је била одлично снабдевена утварима црквеним: Престолом од камена, једним Антимисом, једним путиром од туча, једним диском са звездицом од туча, једним копљем од челика, 2 престолна чирака од туча, 2 стара чирака бела, једним крстом малим окованим сребром, једном пјатохљебницом од плеха, 2 мала звонца, 2 таса од плеха, 2 тетлоге од плеха, једном футролом од плеха за свјатаја, једним вел. мумаказама, једним малим мумаказама, 2 ђачка чирака, једном кашика великом од плеха, 6 кандила

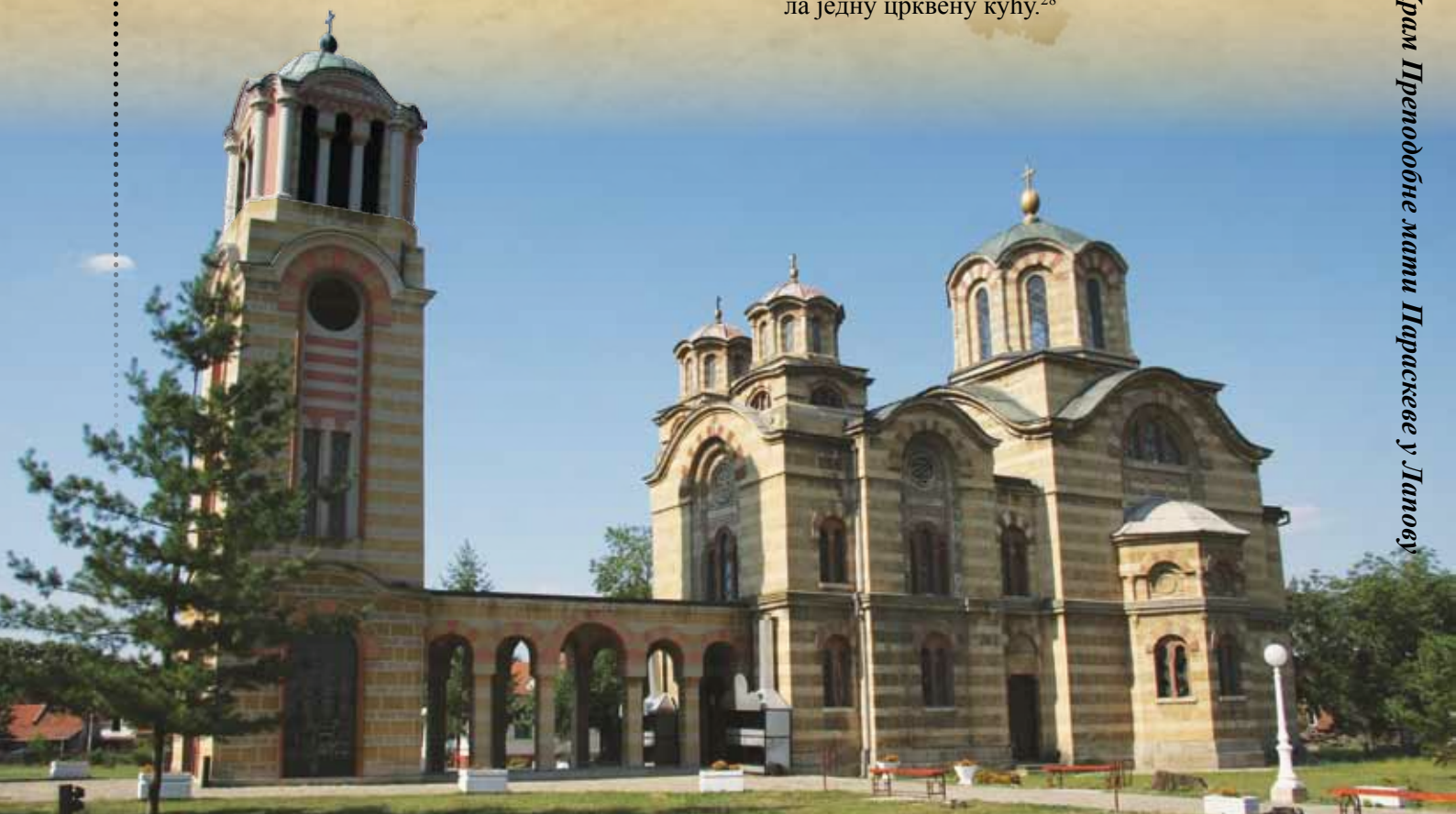
од цјена (?), једним полијелејом, 2 табле од плеха, 2 велика гвоздена чирака, 2 певнице рабата, једним иконостасом простим, 2 налоња, 4 велике престоне иконе, 16 малих празничних икона, 2 иконе у стаклу на престолу, 8 “на стаклу моловани” икона, 15 малих икона у стаклу, једним Царским дверима, 2 мале са стране просте двери, 2 оке свећа, једном малом иконом, једним простим барјаком и једном кадионицом од плеха.²⁴

Од одејанија црквених постојао је један Епитрахил златоткани, један Епитрахил од басме, један Епитрахил од кутније, један фелон од басме, један стихар златоткани, један појас златоткани и један прост, 3 нова дарка, једна наруквица од басме, 4 вел. мараме на престолу, један престолни бели чаршав, један чаршав на иконостасу, 3 завесе од басме, 2 мараме на темплу.²⁵

Црква је поседовала и доста књига и то: Библију у 4 “части”, једно Евангелије на мало коло, једно Евангелије страшно, један Службеник на велико коло, један Апостол стари, један Триод на велико коло, 2 Праз. минеја на велико коло, један Обшти минеј, једну Кормчају, један Типик на велико коло, 2 Октоиха по 4 гласа, један велики Псалтир и једно Правило Светог Николаја.²⁶

Лаповачка црква је 1836. године имала и једно звоно масе од једног centa. Од готовог новца је имала 90 гроша и 8 пара док новца на облигацији није имала као ни покретног ни непокретног имања.²⁷

Парохији храма Свете Параскеве је 1836. године припадало само село Лапово. Новопостављени тутор те године био је Петко Јончић, а управо када је комисија обилазила цркву обштина је у порти градила једну црквену кућу.²⁸

Претпоставља се да је 1849. године можда извршена обнова или преправка цркве.²⁹

Стефан Сердановић и Лука Радосављевић су 1857. године били пароси лаповски.³⁰

У Лаповској цркви брвнари је последња литургија одслужена 16. маја 1910. године.³¹ Митрополит Димитрије, који је у Лапову био капелан 1870. г.,³² другог дана Духова 18/31. маја 1910. г. осветио је темељ, на коме ће се подићи нова црква у Лапову.³³ Због ратова који су уследили, митрополит Димитрије је данашњу цркву осветио тек 1919. године.³⁴ Иначе, патријарх Димитрије је био велики приложник лаповског храма.³⁵

Данашњи храм Преподобне матере Параскеве је рађен по пројекту архитекте Јована Станојевића, са триконхалном основом, полуобличастим сводом и куполом изнад централног простора. Иконостасни оквир рад је Јарослава Крајчека, а иконе су 1912. г. сликали академски сликари Пашко Вучетић и Љубиша Валић. Аутор живописа у олтару је Милован Михаиловић.³⁶

Напомене:

¹ Храм Преподобне матере Параскеве у Лапову данас има три парохије којима припадају Лапово варош и Лапово село. *Српска павославна епархија Шумадијска 1947-1997*, Крагујевац, 1997. г, с. 110

² Ти. Р. Ђорђевић, *Архивска грађа за насеља у Србији у време прве владе кнеза Милоша (1815-1839)*, Београд-Земун, 1926. г, с. 414

³ АС – ДС – ПБФ1Но30/836, Списак Цркви наодећи се у Окружју Смедеревском и описаније сваке Цркве у цјелом њеном састојанију, число 7, лист 51-53

⁴ *Класицизам код Срба - Каталог грађевинарства* (приредио Никола Кусовац), Београд, 1967. г, с. 19

⁵ *Српска павославна епархија Шумадијска 1947-1997*, Крагујевац, 1997. г, с. 110

⁶ АС – ДС – ПБФ1Но30/836 – Списак Цркви наодећи се у Окружју Смедеревском и описаније сваке Цркве у цјелом њеном састојанију, число 7, лист 51-53

⁷ Радослав Перовић, *Прилози за историју Првог српског устанка*, Београд, 1954, с. 60; протојереј Душан Д. Митошевић, *Миљков манастир на Морави, код Лапова*, Смедерево, 1962, с. 10.

⁸ Карађорђева рођена сестра Милица је била удата у Марковцу за Радована Мишка. Тетка му је била из Страгара и била је удата за неког Рајковића. Радослав Перовић, *Прилози за историју Првог српског устанка*, Београд, 1954, с. 60

⁹ Карађорђев стриц је био насељен у Мраморку. Радослав Перовић, *Прилози за историју Првог српског устанка*, Београд, 1954, с. 60

¹⁰ Радослав Перовић, *Прилози за историју Првог српског устанка*, Београд, 1954, с. 60

¹¹ Радослав Перовић, *Прилози за историју Првог српског устанка*, Београд, 1954, с. 60

¹² Радослав Перовић, *Грађа за историју Првог српског устанка - Из успомена архимандрита Саве Петровића*, Београд, 1954, с. 126

¹³ Радослав Перовић, *Грађа за историју Првог српског устанка - Из успомена архимандрита Саве Петровића*, Београд, 1954, с. 126

¹⁴ *Српска павославна епархија Шумадијска 1947-1997*, Крагујевац, 1997. г, с. 110

¹⁵ АС-Државни Совјет -РН^о 196/837, Списак свештенств монашког и мирског реда у целој Србији године 1836. ¹⁵, число – 65, лист 62.

¹⁶ АС – ЗМП 3858, писмо из Ћуприје кнеза Панае и протопрезвитера Илије и Георгија Милосаву Ресавцу 5. децембра 1826. године у коме га обавештавају да су неки попови присвојили манастирску нурију на штету манастира.

¹⁷ АС-Државни Совјет -РН^о 196/837, Списак свештенства монашког и мирског реда у целој Србији године 1836. ¹⁵, число – 65, лист 62.

¹⁸ АС – ЗМП 3858, писмо из Ћуприје кнеза Панае и протопрезвитера Илије и Георгија Милосаву Ресавцу 5. децембра 1826. године.

¹⁹ АС-КК-XXXV-867, Списак Цркви трошком Његове Свјетлости Сазидане, објављено у: мр Небојша Ђокић, Миломир Стевић, *Списак прилога књаза Милоша датих за зидање цркава и манастира*, Расински анали 4/2006, Крушевца, 2006, 219

²⁰ Мита Петровић, *Финансије и установе обновљене Србије до 1842. III*, Београд, 1899. г, с. 593

²¹ *Српска павославна епархија Шумадијска 1947-1997*, Крагујевац, 1997. г, с. 111

²² АС – ДС – П БФ1Но30/836 - Списак Цркви наодећи се у Окружју Смедеревском и описаније сваке Цркве у цјелом њеном састојанију, число 7, лист 51-53

²³ АС – ДС – П БФ1Но30/836 - Списак Цркви наодећи се у Окружју Смедеревском и описаније сваке Цркве у цјелом њеном састојанију, число 7, лист 51-53

²⁴ АС – ДС – П БФ1Но30/836 - Списак Цркви наодећи се у Окружју Смедеревском и описаније сваке Цркве у цјелом њеном састојанију, число 7, лист 51-53

²⁵ АС – ДС – П БФ1Но30/836 - Списак Цркви наодећи се у Окружју Смедеревском и описаније сваке Цркве у цјелом њеном састојанију, число 7, лист 51-53

²⁶ АС – ДС – П БФ1Но30/836 - Списак Цркви наодећи се у Окружју Смедеревском и описаније сваке Цркве у цјелом њеном састојанију, число 7, лист 51-53

²⁷ АС – ДС – П БФ1Но30/836 - Списак Цркви наодећи се у Окружју Смедеревском и описаније сваке Цркве у цјелом њеном састојанију, число 7, лист 51-53

²⁸ АС – ДС – П БФ1Но30/836 - Списак Цркви наодећи се у Окружју Смедеревском и описаније сваке Цркве у цјелом њеном састојанију, число 7, лист 51-53

²⁹ 117

³⁰ *Календарю са шематизмом кнџжества СрбЦ за 1858*, у Београду 1858, 43

³¹ *Српска павославна епархија Шумадијска 1947-1997*, Крагујевац, 1997. г, с. 110

³² *Српска павославна епархија Шумадијска 1947-1997*, Крагујевац, 1997. г, с. 110

³³ *Освећење темеља*, Весник српске цркве бр. 6-7 (јуни-јули) 1910. г, с. 597

³⁴ *Српска павославна епархија Шумадијска 1947-1997*, Крагујевац, 1997. г, с. 110

³⁵ *Српска павославна епархија Шумадијска 1947-1997*, Крагујевац, 1997. г, с. 111

³⁶ *Српска павославна епархија Шумадијска 1947-1997*, Крагујевац, 1997. г, с. 110-111

ШЕСТОГОДИШЊЕ ТРАЈАЊЕ КАЛЕНИЋА КАО ПОДСТИЦАЈ НОВИМ ИСТРАЖИВАЊИМА

одину и по након црквено-народне прославе шестогодишњице заснивања Вавдењског манастира Каленића у Левчу (5. и 6. октобра 2008. године), током које је одржан и научни скуп, његови организатори, Одељење историјских наука Српске академије наука и уметности и Шумадијска епархија, објавили су зборник научних радова који су саопштени. Уредник публикације, академик Јованка Калић у *Предговору* истиче да скуп у Каленићу, као и објављени зборник, настављају племениту традицију у нашој средини да дани јубилеја значајних споменика духовности и уметности буду обележени новим научним истраживањима, а коју су започели велики српски научници друге половине XX века. „Учесници научног скупа у манастиру Каленићу с поштовањем се сећају имена професора Ђурђа Бошковића, академика Светозара Радојчића и посебно академика Војислава Ј. Ђурића, који је пресудно утицао на обликовање тог новог истраживачког програма.“

Зборник насловљен *Манастир Каленић – у сусрет шестој стогодишњици* отвара рад епископа Господина др Атанасија (Јевтића) о *Слову љубве* светог Стефана Високог, деспота српског. Реч је о тексту који је на прослави јубилеја изговорен као свечана црквена беседа. Анализирајући последњу строфу деспотове оде, владика Атанасије за *Слово љубве* каже да је „химна еклисиолошког = црквословног, христолошког = христословног, тријадолошког = тројицесловног садржаја и благовести есхатолошког заједништва Царства Небеског, и то већ овде на земљи доживљеног у оном духу, и тоналитету, и ведрини, и усхићењу са којим је написана и молитва Светог Апостола Павла на крају треће главе *Посланице Ефесцима*.“

На првом месту међу саопштењима са научног скупа налази се *Уводна реч* Господина Јована,

епископа шумадијског, у којој домаћин прославе јубилеја, након изношења захвалности свима који учешћем дадоше допринос достојном прослављању вишевековног трајања Богородичиног манастира, доноси расположиве историјске податке о монашкој прошлости Каленића. Нагласио је нарочито владика Јован државотворни смисао манастира, испреплетаност манастирске и укупне српске црквене и национално-државне историје. „Генерације монаха, архијереја, државника, добротвора и

приложника старале су се, уз велика одрицања, да се ова светиња сачува и обнови, како градитељски тако и духовно. У свом вековном памћењу Каленић никог од њих није заборавио. Памти, додуше, и оне који су га рушили и отимали му имовину.“

Остала саопштења могу се разврстати у две целине: она из прве групе разматрају историјске прилике Србије и њеног окружења у време подизања Каленића, као и архитектонско-ликовне карактеристике манастирске цркве, док се у другој целини налазе текстови у којима се расправља о актуелним црквеним и теолошким темама.

Расправе академика Јованке Калић (*Деспот Стефан и манастир Каленић*) и професора Радивоја Радића (*Византија и Србија на почетку XV века*) дају врло драгоцене синтезе о временским хришћанима, међу којима

деспот српски Стефан Лазаревић игра прворазредну улогу, и поред вишеструке угрожености, могу да подижу тако угледне и репрезентативне храмове као што су они настали у такозваној моравској епохи у Србији.

Бранислав Цветковић, историчар уметности који се у више својих радова бавио иконографским програмом каленићких фресака, у овом зборнику објављује рад *Каленић: иконографија и политичка теорија* у којем износи хипотезу да је Каленић можда подигнут као *меморија* на значајне догађаје (Ангорска битка, Грачаничка битка) који су утемељили самосталну владавину деспота Стефана, као што је и црква Светог Стефана (Лазарица) у Крушевцу

била спомен-храм сазидан поводом његовог рођења. Архитектуром и сликарством Каленића баве се и следећи аутори: Душан Рашковић, Гордана Тошић (*Прилог познавању касноантичких и средњовековних утврђења у околини Каленића*), Татјана Стародубцев (*Представе Рођења Богородичиног и Ваведења у наосу Каленића: изузетак или плод обичаја епохе*), Јелена Ердељан (*Мотив пустиње и града у сликарству приправе Богородичине цркве манастира Каленића*), Иван Стевовић (*Ђурђе Бошковић: дневник рада на цркви манастира Каленића*), Светлана Пејић (*Греде конзоле у западном травеју каленићке цркве*), Гордана Тошић (*Манастир Манастирак – прилог проучавању*), Гордана Јовановић (*Инок из Далше и Радослављево јеванђеље*).

Целина саопштења која се непосредно не односе на историјско и уметничко одређење Каленића, започета је радом професора Зорана Крстића (Православни богословски факултет Универзитета у Београду) *Православни фундаментализам и модерно друштво*. У тексту се истиче да је верски фундаментализам новија појава, феномен XX века, који је настао као рекција на модерно друштво и модерну науку. А традиционализам, као посебна врста верског фундаментализма, сматра професор Крстић, може се препознати и у нашем црквеном животу. Наглашавајући разлику између традиционализма и Светог предања, аутор указује на друштвену опасност од могућег даљег развоја верског фундаментализма у нашој средини. Пажњу заслужује и саопштење Давида (Перовића) са Православног богословског факулте-

та *Смисао и оправданост постојања хришћанског манастира. Оглед из екотеологије*.

Рад Владана Костадиновића, професора Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу, саопштен на научном скупу а објављен у зборнику, насловљен је *Свештенство и монашко Епархије шумадијске – прилог разумевању минулог доба*. Реч је о приказу страдања и прогона свештеника и монаха у Шумадијској епархији после Другог светског рата.

Професор Православног богословског факултета у Београду Владимир Вукашиновић у расправи *Тропар трећег часа у литургијама рукописног службеника из XVI века (бр. 80) из библиотеке манастира Пећке патријаршије* доказује да се продор тропара трећег часа у богослужбену праксу Српске Цркве догодио век и по раније него што се до сада сматрало.

Заинтересовани за зборник *Манастир Каленић – у сусрет шестој стогодишњици*, који би могао, као и претходни, посвећени јубилејима Сопоћана, Студенице, Манасије, Милешеве, Дечана, моравској школи у српској уметности, да постане незаменљиви приручник за разумевање српске духовности и целокупне историје и културе, треба да знају да је реч о публикацији која и са графичке стране има све карактеристике класичне монографије, дакле реч је о зналачки и квалитетно дизајнираној, ликовно приређеној и штампаној књизи.

Н. Ј.

Нова црдања

МОНОГРАФИЈА ЦРКВЕ У ОРАШЦУ

Тања Вићентић, Црква Вазнесења Христовог у Орашцу

Аранђеловац 2010.

Издавачи: Фонд „Први српски устанак“ и Општина Аранђеловац
148 страна са 24 табле у боји

бележавање Првог српског устанка ове године је у Орашцу пропраћено представљањем монографије посвећене орашачкој цркви Вазнесења Христовог, ауторке Тање Вићентић. Ова књига коначно је донела заслужену пажњу цркви која је уједно и најстарији споменик значајног меморијалног комплекса.

Храм у Орашцу до сада није био истражен као посебна тема, те је стога уобличавање монографије истраживачки подухват који обавезује пажњу јавности.

У уводном поглављу, ауторка је дефинисала методолошки приступ који користи са намером да задату тему истраживања постави у шире оквире. Задржавајући основно тежиште монографски структурираног рада на архитектури и визуелним садржајима храма, она наглашава да ће се храм подразумевати као феномен чија динамика зависи од политичких, друштвених и културних кретања. Тиме је добијен простор за шире посматрање проблема, при чему се орашачка црква третира као интегрални део меморијалног топоса.

Са таквим полазиштем, уводно поглавље посвећено је историјату самог Орашца. Уз основне податке о формирању насеља, хронолошки је описан његов развој током 19. века, при чему је аргументовано оспорена претпоставка о постојању некадашње цркве брвнаре. На основу темељно проучене архивске грађе, изложен је и процес формирања орашачке парохије и успостављање њене административне надлежности. Уочава се значај који су имали локални свештеници при устројавању парохија током 19. века, док се такође чини драгоцен пример кроз који се упознаје систем комуникације локалних пароха

са црквеним властима. У истом поглављу, део текста посвећен је и посматрању Орашца у процесу успостављања меморијалног топоса. Након периода када је због политичких прилика маргинализован, Орашац као место подизања Првог српског устанка добиће на значају тек почетком 20. века, са доласком на власт династије Карађорђевић. Утврђивање у колективном памћењу нације овог догађаја као једног од најзначајнијих у историји Србије, тада ће бити актуелизовано.

Дајући у уводном делу оквир за наредна поглавља, ауторка се посветила детаљном испитивању саме црквене грађевине и њеног садржаја. Са утемељењем на архивској грађи дата су објашњења за целокупни процес градње храма, од почетних иницијатива за подизање, па до завршног освећења цркве 1869. године. Посебну занимљивост чине закључци који се односе на сам архитектонски план храма. Захтев општине да од надлежног министарства добије план „сходан медвеђској цркви“, била је смерница којом се дошло до ближег појашњења архитектонске концепције храма.

Упоредном анализом грађевина у Орашцу и Медвеђи, као и ослањањем на архивска документа, дошло се до закључка да су обе цркве подигнуте према сличним плановима који припадају типским моделима израђиваним у Министарству грађевина, прилагођеним слабијем материјалном стању општина које су носиле трошкове градње. Такође упутан податак донело је подробније бављење зваником орашачке цркве које је довело до закључка како

постоји могућност да је архитектонско решење имало ослонац у пројектима истакнутог Драгутина Милутиновића, чија је делатност у то време везана за Министарство грађевина. Детаљна дескрипција архитектуре храма, као и исцрпна анализа процеса његове градње, употпуњени су до краја поглавља и освртом на уобличавање ентеријера храма, опремање богослужбеним предметима, као и на поправке које су касније уследиле.

Иконостасу као најважнијем елементу ентеријера

посвећено је у целини наредно поглавље. На самом почетку наглашена је потреба исправљања устаљене тврдње о ауторству Стеве Тодоровића орашачког иконостаса. Увидом у архивска документа и стилске одлике самог сликарства, оповргава се овај навод правилном атрибуцијом радова Милији Марковићу и његовом сину Николи. О почетку осликовања 1874. године уговарањем посла са Милијом Марковићем, као и о деценију каснијем ангажовању његовог сина, сведоче детаљно пренети наводи преписке Конзисторије београдске са надлежним Министарством просвете и црквених дела. Податке које доносе сачувана документа употпуњује подробна стилска анализа, којом је расветљен истински удео Милије Марковића и његовог сина у осликовању орашачког иконостаса. Анализом програмске концепције и иконографских и стилских одлика, изнет је закључак да је учешће Милије Марковића сведено на мањи број икона, док је Никола Марковић приликом поновног ангажовања осликао најважније партије, препустивши својим помоћницима остатак посла. Овако заокружена целина иконостаса ипак је временом била нарушена, с обзиром на касније интервенције.

Посебну вредност монографије чине завршна поглавља посвећена меморијалној топографији Орашца, као и јавним свечаностима везаним за ово место. С обзиром да орашачка црква функционише као најстарији споменик у оквиру меморијалног комплекса, сачињен је неопходан преглед свих спомен-обележја ове целине. Хронолошки је праћено уобличавање меморијалне целине, са Марићевића јаругом као пејзажним меморијалним амбијентом, све до спомен-школе подигнуте као најрепрезентативнији национални споменик у Орашцу. Учињен је осврт и на гроб Теодосија Марићевића, у новије доба премештеног покрај орашачке цркве, чиме је обновљено сећање на ову устаничку личност. Један од видова успостављања трајног сећања на Орашац као место устанка чиниле су и јавне свечаности, организоване у склопу прославе јубиларних година Првог српског устанка. Серија је започета са доласком краља Петра Карађорђевића на власт, а прославе овог јубилеја имале су сложу структуру у склопу династичког и националног програма. Као једна од важнијих тачака у свечаностима се појављује и Орашац, те је у тексту уложен труд да се изложе токови јавних прослава, као и њихова

пропагандна структура. При том, највише простора је из оправданих разлога посвећено церемонијалној прослави освећења спомен-школе у Орашцу 1933. године.

Заснована махом на архивској грађи, ова књига решава кључне проблеме везане за цркву у Орашцу и њено функционисање, док је посматрање цркве као интегралног дела веће целине донело потпунију слику о овом меморијалном комплексу. Поверење читаоцу додатно улива и аргументовано исправљање наслеђених историографских грешака, што ово дело увелико чини. Истакли би смо, на крају, да је ова садржајна монографија, са проширеним тежиштем истраживања, актуелизовала проблем и поставила основе за даља испитивања сложеног феномена каква у целини представља меморијални комплекс у Орашцу.

Ирена Зарић-Ђуровић

Нова структура

СВЕТИ ЈОВАН КУКУЗЕЉ И МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО НА СВЕТОЈ ГОРИ

Текст D. Conomosa, *The musical Tradition of Mount Athos*. Sourozh, A Journal of Orthodox Life and Thought, 68, Oxford, 1997, објављен је у *Зборнику Матице српске за сценске уметности*, 1998, број 22-23. Превео га је, са дозволом аутора, а под насловом *Музичка традиција Свете Горе*, академик Димитрије Стефановић. *Каленић* преноси део ове расправе

раном XIV веку фокус музичке и уметничке пажње био је усмерен на Светогорску републику. Најзад, Света гора је била једини велики монашки центар који је скоро недирнут преживео турско освајање Мале Азије, латинску окупацију многих византијских територија и словенских напредовања на Балкану. Као резултат тога, Света гора је постала јединствена и почела је да привлачи бројне добро школоване монахе, не само из престонице (Цариграда), већ и из Србије, са Синаја и нарочито из Солуна, који је по значају постао политички, друштвени и интелектуални центар – такмац Цариграду.

Присуство многих интелектуалних личности на Светој гори било је само по себи довољно да подигне њен друштвени углед. Постало је немогуће да монаси задрже своју ранију одвојеност од спољног света. Утицај манастира, њихов престиж и богатство учинили су да су добили значајну улогу у обликовању друштвених, интелектуалних и уметничких праваца тог времена.

У манастиру Велика лавра израсла је централна и победоносна личност новог музичког покрета, покрета који је променио ток и етос византијског појања. Та баштина сачувана је до наших дана, а личност је била монах Јован Кукузељ (око 1280-1370), појац, композитор, музички педагог и преписивач. Познат је под различитим називима, као „други извор грчке музике после Јована Дамаскина“, „ангелогласни“, или најчешће као „мајстор“. Он је канонизован као светитељ Православне Цркве, па постоји хагиографско житије, кратка биографија, која садржи скоро све чињенице о његовом животу.

На основу тог житија, Кукузељ се родио и одрастао у Драчу (у данашњој Албанији), који је још као дечак напустио, да би се под покровитељством цара уписао на империјалну школу у Цариграду. Име цара није поменуто у житију али је то највероватније био Андроник II Палеолог (1282-1328) који је био љубитељ уметности. Чини се да Кукузељ није било право презиме светитељево, већ надимак састављен од две речи: грчка реч за врсту

пасуља, *kukia*, и словенска реч за купус, *zelia*. Одмах се постављају три питања. Које је било право Јованово презиме? Како је добио „повртарско“ презиме *Koukouzelis*? Откуда словенски елеменат у његовом надимку? Писац житија не одговара на прво питање. Он Кукузељу не даје ниједно друго име. Међутим, један музички рукопис из XIV века из манастира Кутлумуш помиње музичара Јована Пападопулоса. Ово презиме се повремено појављује у рукописима у којима су композиторова дела преписивана. Што се тиче другог питања, писац житија спомиње да када је млади Јован

отишао у школу није знао или је мало знао грчки па су га другови у школи шалећи се питали: „Шта си јео данас?“ на шта је он одговарао „пасуљ и купус“ (*kukia ke zelia*) на грчком и на словенском. Отуда му је остао надимак.

У другој епизоди житија читамо да је Јован после много година путовао својој мајци. Када јој се приближио чуо је њену тужбалицу са следећим негрчким речима које су у биографији написане грчким словима: „Моје дете Јоване, где си?“ У свом каснијем животу, сећајући се тужбалице, Јован је компоновао песму, коју је, по аутору житија, назвао *vulgara*. Овај дескриптивни епитет, међутим, не може се наћи нигде у музичким рукописима који садрже Кукузељове композиције. Бугарски музиколози, на основу ове приче, сматрају Кукузеља својим сународником. Они га називају „Јован Кукузељ ангелогласнец“ и штавише тврде да су открили музичке везе између његових црквених мелодија и бугарске народне музике. Недавно су албански научници, истичући композиторово родно место, давали оцене о сличности тих мелодија са албанским традиционалним песмама.

Житије даље казује да је Кукузељ најзад био замонашен у манастиру Велика лавра и да је проводио дане у капели изван манастирских зидова у тиховању. Током викенда је појао у католикону. Биограф не спомиње композиторов богат опус, нити огромну популарност његових дела у целом православном свету. Јер можда једва постоји музички зборник писан у првој четвртини XIV века који не

садржи Кукузелова дела. Штавише, композитори – његови савременици – и сви они који су дошли после њега, били су под утицајем његове иновације и нове музичке технике.

Које су биле револуционарне промене и шта је било то што је учинило да буду тако брзо прихваћене? Шта је било то у музичкој и културној клими тога времена што је довело до широког прихватања Кукузеловог стила? Навешћу само неколико најважнијих карактеристика његових реформи. На првом месту, у Кукузеловом раду уочавамо проширење како мелодије тако и текста. Кукузел је увећао дужину традиционалних мелодија на три начина: 1) стављајући веома много неума на поједине слоге текста (мелизме); 2) уводећи нове речи и фразе у постојеће текстове, што је омогућило стварање нових мелодија; 3) уводећи дугачке пасаже слогова без значења у музику са већ постојећим мелодијама – слоге као *те-ре-ре, то-ро-ро, ти-ри-ри* и тако даље. Они су познати као *теретизмата* и у последњих 600 година заузимали су кључне музичке делове у светогорским свеноћним бденијима.

Кукузел, међутим, не продужује само време потребно за извођење својих мелодија; он очекује и виртуозност од својих појаца. Типична Кукузелова мелодија је веома софистицирана, мајсторски подешена, веома је сложена и обухвата широк опсег. То је византијски *bel conto* у најбољем виду: идиом који је веома богат и развијен и од каснијих средњовековних уметника описан као „калофоник“ и „улепшан“. Кукузел је био највећи представник тог стила. Прихватање ових музичких новина означило је значајан прекид класичне византијске традиције која се огледала у чврсто повезаном и усаглашеном односу тона (један према један) и речи у црквеној музици. Тако је дошло до дубоке промене у употреби веома старих модела и новог приступа у музичкој техници. То је био револуционарни допринос функцији музике у православном богослужењу.

Пошто је овакав корак учињен, повратка више није било. Композитори који су следили Кукузелов пример веома су се трудили да постигну специјалне ефекте и разноврсност. Текстови једног псалма или песме били су подвргнути бескрајном улепшавању уметничких остварења од којих је сваки био развијенији у односу на претходни.

Време је било мање или више зрело за овакве Кукузелове реформе. Крајем XII века монашке службе су биле обогаћене мноштвом новог химнографског материјала, нарочито из Студитског манастира у Цариграду. У исто време, византијска музичка нотација се развила до таквог степена да је могла прихватити нове мелодије са свим детаљима и нијансама. Најзад, ера Палеолога је била период уметничке и културне обнове, упркос претећем опадању политичког значаја царства. Калопона традиција Кукузела, његових савременика и следбеника усвојена је као византијска музика од стране светогорских метоха у Молдавији као и у новим музичким скрипторијумима – школама XV и XVI века у Србији и Бугарској.

Исидора Секулић (1877-1958)

ВЕРУЈЕМ, ГОСПОДЕ, ДА ИМА ДОСТИЗАЊА

Сан, храну, доколицу, починак, све сам себи ускраћивала, и ускраћујем, Господе. Али све то, и све способности и сав рад робијашки сталан и једнолик, не преображавају ме доста. Што ћу ти најзад принети од себе, Боже, неће бити употребљено ни за прашину будућности људске.

То, Господе, тај напор из свих сила, и то будно знање да је све мало и слабо, то Те молим да примиш као службу моју Теби.

Ја верујем, Господе, да има достизања, али ја мучно и узалудно чиним покушаје да стигнем и до прага достизања.

Но, немам последње очајање због тога, Господе!

То саопштење, то је данас крај моје молитвице.

ГОСПОДЕ, ДОЋИ ЋУ ТИ

Не вапијем, Господе, не ударам се у прса, не усправљам руке пред упаљеном воштаницом. Стојим у мрачном ћошку црквице стиснутих зуба и песница, јер су то моји човечански знаци страшног напора да се обрвам, оборим, ситно и мекано самелем.

Кад будем ситна као сиви морски песак Твој, онда ћу се и даље трошити, Господе, да постанем још више сива и лака, као магла, тај чудни, најпролазнији гост на земљи.

Али знај, Господе, стићи ћу куда сам пошла, доћи ћу Ти!

Бићу пред Тобом међу последњима, најситније самлевенима, маглено сивима, осуђена да ишчилима, али ћу Ти доћи, Боже, јер ми је пут један.

ГАБРИЈЕЛ МИЈЕ И СРПСКИ СРЕДЊОВЕКОВНИ СПОМЕНИЦИ

Пре седамдесет пет година, велики научник, византолог и историчар уметности, Габријел Мије (Gabriel Millet /1867-1953/) промовисан је у почасног доктора (*honoris causa*) Београдског универзитета. Тим поводом, преносећи белешку његовог ученика Ђурђа Бошковића (Књижевне новине, 16. новембар 1935), пионира заштите сакралних споменика код нас, подсећамо на велику заслугу овог француског научника за светску славу православне и српске црквене уметности

Његова многобројна дела, о манастиру Дафни, о споменицима Мистре, о манастирима Свете Горе, о византијској уметности уопште – у историји А. Мишела, – или о грчкој архитектури напосе, затим и нарочито његова изванредно продубљена студија о иконографији Јеванђеља, везали су његово име за најзначајније резултате из области византијске археологије и уметности. Његово дело о нашим средњовековним споменицима – *L'ancien art serbe* – иако писано за време рата, са оскудиним научним материјалом, остаје и данас (1935), још увек, најозбиљнија база за проучавање старе српске архитектуре. То су чињенице које су од недавна познате многим и ван научних и стручних кругова. Оно што и данас мало ко зна, чак и међу најинтимнијим познаваоцима Господина Мијеа, то је начин на који је он дошао до овако значајних, обимних и продубљених резултата.

Мало га је ко заиста видео како месецима, из дана у дан, без недеље, без празника, без одмора, под најтежим приликама за путовање, становање и исхрану, на сунцу или киши, по рушевинама зараслим у коров, или у хладним црквама у којима сече промаја, на дрхтавим скелама које каткада допиру до под саму куполу – упорно и нештедимице просипа богатство своје радне енергије, која нама Словенима толико недостаје. Такав рад, спонтан са изванредном суптилношћу францускога духа и ретком чисто археолошком проницљивошћу, морао је да уроди плодом. Зато и речи које је човек оваквог кова изговорио недавно, приликом свечане промоције, заслужују да буду примљене срцу, у толико пре што показују са коликом љубави и дубоким разумевањем један страни научник може да воли и да цени нашу прошлост.

„Толике похвале – скромно је почео Г. Мије да се брани – остављају ме сасвим збуњеног. Ако сам и урадио штогод корисно, налазим овде најзбудљивије признање. Знам да га дугујем вашем искреном пријатељству, те је и његова вредност за мене у толико већа. Дугујем вам данас велику радост и велику част. Радост да се нађем међу старим пријатељима. Биће скоро тридесет година како ме је Господин професор Гргур Јакшић охрабрио и подстакао да посетим ваше цркве. Он је својим препорукама допринео тада да ми се обезбеди онај лепо дочек, срдачан и широкогруд, који ме је за навек везао за вашу земљу. Видим затим Г. Владимир Петковића, који је тада заједно са мном путовао. Видим све пријатеље

крај којих сам, у Паризу, проживео толике часове бола и наде, све оне који су ме помагали тада и доцније, а чије ми је пријатељство све драже. Дугујем вам захвалност и велику част, част да се осетим још тешње везан чврстом везом за један од најбогатијих Универзитета у интелектуалним снагама, за Универзитет који данас има право да се поноси значајним научним вредностима – који у прошлости може да се дичи великим научницима, као што је био Цвијић – велики географ и велики службеник Отаџбине. Господине Ректоре, дозволите ми да Вас потсетим да сте некада публиковали једну малу антологију изабраних дела ваших писаца, којом

сам се и ја послужио за учење Вашег језика. У њој сам нашао и прочитао неколико дивних страница једног другог вашег великана, Јована Скерлића, о духовном напретку Срба. Србија, каже он, дугује своју духовну јачину снажним особинама расе, особинама које нарочито интелектуалци имају у највећој мери. Они су умели да се напоје на правим изворима сазнања, у Немачкој а нарочито у Француској.

Допустите ми да Вам овом приликом кажем да Француз који проучава ваше књиге црпи такође из правих извора. Он налази у њима особине које и сам воли да негује: непристрасно и честито истраживање и прецизну мисао, изражене дивним језиком, музикалним и пластичним. Када размишљам о тој сродности ума, изгледа ми сасвим природно што осећам да припадам вама.

Господо, осећам још боље вредност оволике части када се вратим уназад, даље кроз векове, да бих проучио ваше старе цркве. Био сам међу првима када сам још 1906. године пошао у области тада под Турцима – у такозвану Стару Србију. Нашао сам тамо много цркава, много живописа – изванре-

дан проналазак за историју уметности. Зарекао сам се тада да поновим једног дана ово сувише журно путовање, да продрем у области које су ми остале затворене, и све проучим и то продубљено да проучим. Широка потпора Југословенске владе ми је допустила да остварим овај сан моје младости. Остајем јој зато заиста дубоко захвалан.

Данас ја у потпуности разумем сав значај српске уметности. Он произилази свакако из њезиног оригиналног карактера. Стари српски неимари умели су да одену византијску структуру у дивну романску одежду; знали су исто тако да на свој начин схвате византијску структуру и да прекину њезину уравнотеженост да би одатле извукли нове ефекте у пропорцијама зграде и степенастим издизањем куполе ка небу, изразе стремљење своје сопствене душе. Сликари такође, својом иконографијом, смислом за искрено опажање, изразитим цртежом, начином на који допуњују своје композиције дрвећем или стенама, испољавају своју личност. Ова оригиналност је од великог значаја, иако можда није најважнија. Покушајмо да ставимо српску уметност у историјски оквир и обележимо њезино место у развоју хришћанске уметности на Истоку од XII до XV века. Осетићемо тада њену праву вредност, која ће нам се показати у пуној светлости. Српски сликари су отпочели своје деловање крајем XII века, у тренутку када су византијски уметници, уморени једноставношћу и строгошћу традиционалних типова, почели да слушају књижевнике, напојене античком културом, који су им понављали како уметност треба да изражава живот. Они тада покушаше, посматрањем природе, да прожму животом традиционалне типове. Затим, нешто доцније, почеше да подражавају античке мотиве, онакве какве су их налазили у старим хришћанским рукописима, у којима је човек ухваћен у пуном покрету, у свом природном оквиру, усред елегантних зграда и љупких пејзажа. Ова нова уметност достигла је своју зрелост у првој половини XIV века; ми је познајемо, у Цариграду и у Мистри. Међутим, ове две византијске вароши пружају нам само неколико усамљених споменика, те се многа питања намећу нашој радозналости. Какви су били први покушаји? У ком се тренутку тачно антички стил појављује у хришћанском животу? Какви ће бити, у тренутку зрелости, његови разни изгледи? Шта се са њим затим догађа? На који су се начин људи уморили од толике смелости да би се вратили византијској елеганцији и строгости?

Ничега нема на византијском земљишту што би нам пружило могућности да на ова питања одговоримо. Ништа нам није остало из одлучујуће епохе, из XIII века. Само и једино у Србији можемо да пратимо, из етапе у етапу, развој Хришћанске уметности. Већ у Сопоћанима видимо нови стил, који се појављује у своме првом сјају, под кичицом снажнога уметника, великог декоратора, пуног осећаја како за античку елеганцију, тако и за узбудљивост самог живота. У Милутиновим црквама, за које сматрам да могу да вежем најстарије сликарство Свете Горе – нашао сам тако да су фреске Протато-

на рађене по Милутиновој поруцибини – остварује се оригиналност једне школе, много реалистичније од оне у Цариграду. Затим исто богатство и иста светлост! Истину говорећи, српски споменици нам пружају оквир у коме налазе места остали споменици Хришћанског истока: они нам допуштају упоређења, која испољавају све њихово значење и њихову вредност.

Мислим да српска уметност има такође један још узвишенији значај. Ваше велможе су несумњиво подизали ове споменике из побожности. Подизали су их такође и са једном широком политичком намером. Они су знали да једна снажна држава почива на духу, на вери, на култури. Вера и култура долазиле су им из Византије. Они су се дивили њезиној хиљадугодишњој цивилизацији, и када су видели да је снага издаје, они осетише племениту жељу да и сами подрже ову високу културу. Ставили су зато у њезину службу сва богатства која су извучили из земљиних дубина. Ако данас не можемо да пишемо историју Хришћанске уметности на истоку без српских споменика, то је зато што тада ова историја не би била оно што је. Ови су споменици не само њезини сведоци, већ и израз велике животворне снаге. У том погледу ваши стари владари заслужују захвалност историје.“

Ретко би ко међу нама Србима имао смелости да са оволиким одушевљењем говори о нашој уметности!

РАНО ХРИШЋАНСТВО И ГРЧКА РАДЕЈА

У тренутку када су нам, игром случаја, доспеле у руке богате ризнице орјенталног извора, у виду кумранских свитака с Мртвог мора и читавог корпуса гностичких рукописа код Наг-Хамадија у Горњем Египту, и када је дошло до изненадног поновног истраживања раног хришћанства, неизбежно је да, истовремено, мора започети потпуно преиспитивање трећег великог чиниоца који одређује историју хришћанске религије – грчке културе и филозофије – у првим вековима хришћанске ере. Предајем ову малу књигу као први допринос таквом новом приступу (из предговора аутора, Универзитет Харвард, 1961)

Хришћанство је производ религијског живота позног јудаизма. Скорашња открића, као што су такозвани свици с Мртвог мора, бацили су ново светло на овај период јеврејске религије и прављене су паралеле између аскетске побожности религијске секте која је у то време живела на обалама мртвог мора и Исусове месијанске поруке. Очигледно је да постоје упадљиве сличности, али и једна велика разлика. То је чињеница да се хришћанска *објава* (*kerygma*) није зауставила код Мртвог мора или на граници Јудеје, него је превазишла своју искључивост и локалну изолованост и продрла у свет који ју је окруживао. То је био свет који је обједињавала и којим је владала грчка цивилизација и грчки језик. Ово је била пресудна чињеница у развоју хришћанске мисије и њеном ширењу у Палестини и изван ње. Овоме су претходила три века светске експанзије грчке цивилизације током хеленистичког периода, који су класичари дуго занемаривали, јер нису излазили из оквира класичног доба Грчке.

У апостолском добу први ступањ хришћанског хеленизма јесте употреба грчког језика. Налазимо га у списима Новог завета и то се наставља у постапостолским временима, времену такозваних апостолских отаца. То је изворно значење речи *hellenismos*. Питање језика нипошто није било неважно. Са грчким језиком у хришћанску мисао ушао је читав свет појмова, категорија мишљења, наслеђених метафора и истанчаних конотација значења. Очигледно објашњење брзог прихватања хришћанства у окружењу, од саме прве генерације, јесте то што је (1) хришћанство било јеврејски покрет, а Јевреји су од Павловог времена били хеленизовани и то не само у јеврејској дијаспори него, у знатном степену, и у самој Палестини, и (2) што су се хришћански мисионари прво окренули овом хеленизованом делу јеврејског народа. Тај део јерусалимске заједнице апостола, који се у шестом поглављу Дела апостолских називају „хеленисти“, био је расут широм Палестине и у следећој генерацији започео је с мисионарским делатностима. Стефан и сви они имали су права грчка имена: Филип, Никанор, Прохор, Тимон, Пармен, Никола, и потицали су углавном из јеврејских породица које су, једну или више генерација, биле хеленизоване. Име нове вере, хришћани, поникло је у грчком граду Антиохији, у којем су ови хеленизо-

вани Јевреји почели да спроводе своју хришћанску мисију (Дап 11, 26). Грчки језик се говорио у *синагогама* широм Медитерана, што се види из примера Филона из Александрије, који свој књижевни грчки није користио за нејеврејску публику него за врло образоване Јевреје. Велико следбеништво нејеврејских прозелита не би се развило да нису били у стању да разумеју језик којим се говорило на јеврејском богослужењу у синагогама у расејању. Читава Павлова мисионарска делатност била је заснована на овој чињеници. Његове расправе с Јеврејима којима се обраћао на својим путовањима и које је покушавао да приближи Христовом јеванђељу биле су на грчком језику и са свим истанчаностима грчке логичке аргументације. Обе стране нису наводиле Стари завет према јеврејском оригиналу него према грчком преводу (Септуагинта).

Независно од новог облика *logia*, збирке Исусових изрека, и *euangelia*, хришћански писци апостолског доба користили су књижевне облике грчке посланице, по угледу на грчке филозофе и посланица или *praxeis*, дела и учења мудрих или познатих људи о којима су говорили њихови ученици. Даљи развој хришћанске књижевности у добу апостолских отаца, који је пратио ове смернице, донео је и друге форме као што су *didache* (учење дванаест апостола), апокалипса и проповед. Ова последња преузела је карактеристике напада и дијалога популарне грчке филозофије, што је био покушај да се учења киничара, стоика и епикурејаца приближе људима. И Пагани су у Египту употребљавали облик мартирологија (од *martyr* = мученик), која се ту развила у време апостола, током религијске борбе између Египћана

и Јевреја, пре него што је хришћанска мертиролошка књижевност уопште и настала. Морамо се суочити са постојањем религиозних расправа, у хеленистичким временима као средством за *propaganda fides* многих секти, мада су биле пролазне и нису сачуване. Платон помиње орфичке расправе које су чланови те секте делили идући од куће до куће, а Плутарх у својим *Упутствима за тек ожењене људе* саветује жену да на задња врата не пушта странце који покушавају да прокријумчаре своје расправе које пропагирају религију, јер то може охладити односе између ње и мужа. У Јаковљевој посланици наилазимо на израз „точак рођења“, који нам је познат из орфичке религије (Јак 3, 6). Аутор га је морао узети из неке орфичке расправе. Оне су подсећале једна на другу и повремено позајмљивале изразе. Једна од ових група су били питагорејци, који су проповедали „питагорејски“ начин живота и као свој симбол користили Υ, знак за раскрсницу на којој човек мора да се одлучи којим путем да крене, добрим или лошим. У хеленистичким временима срећемо ово учење о два пута, које је, наравно, веома старо (оно се, на пример, јавља код Хесиода), у популарној филозофској расправи *Слика Кебесова*, у којој се описује слика два пута која је нађена у заветним даровима храма. Она је полазиште за филозофску моралну проповед, олтар непознатог бога, што Павле у Делима апостолским 17 користи у свом нападу.

Најстарији хришћански катихизам који је откривен у деветнаестом веку и који се зове *Учење дванаест апостола*, нуди исто учење о два пута као суштину хришћанског учења, које оно спаја са светим тајнама крштења и причешћа. Очигледно је да су они додати као карактеристично хришћански елемент, јер два пута су преузета из неке прехришћанске расправе. Ова врста полулитературе укључивала је књиге које су садржавале етичке афоризме, као што је стара расправа *О душевном спокојству*, оца атомистичке филозофије Демокрита. Њен почетак гласи: „Ко хоће да живи спокојно, нека не предузима много ни у приватном ни у јавном животу.“ Књига је била веома позната и веома читана. Био сам запањен када сам у Јермином *Пастору* нашао ово упутство преображено у хришћанску заповест у следећем облику: „Клоните се многих делатности и никада нећете застрани. Јер они који се упуштају у многе делатно-

сти, праве и многе грешке, и препуштајући се различитим делатностима, они не служе свом господару.“ Дакле, као што је Филон из властитог искуства знао да каже, „стари новчић се поново ставља у употребу кад му се стави жиг“.

Рана хришћанска мисија је оно што је приморало мисионаре или апостоле да користе грчке литерарне и говорне облике у обраћању хеленизованим Јеврејима којима су се прво окренули и које су сретали у великим градовима медитеранског света. Ово је постало још неопходније када је Павле пришао не-Јеврејима и почео да их преобраћа. Ова реторичка делатност била је карактеристика грчке филозофије у хеленистичким временима. Различите школе покушавале су да нађу следбенике служећи се реторичким говорима у којима су своје филозофско знање или *догму* препоручивале као једини пут ка срећи. Ову врсту

речитости прво налазимо у учењу грчких софиста и Сократа као што се он појављује у Платоновим дијалозима. Чак и реч „преобраћење“ потиче од Платона, јер је усвајање филозофије првенствено значило промену живота. Иако је прихватање тога различито мотивисано, хришћанска објава говори о незнању људи и обећава да ће им пружити боље знање и, као и све филозофије, позива се на господара и учитеља који поседује и открива истину. Ту сличну ситуацију у којој су се нашли грчки филозофи и хришћански мисионари, ови други су искористили. Бог филозофа био је другачији од бого-

ва традиционалног паганског Олимпа, а филозофски системи хеленистичког доба служили су њиховим следбеницима као нека врста духовног уточишта. Хришћански мисионари ишли су њиховим стопама и, ако можемо веровати извештајима у Делима апостолским, они су чак повремено и позајмљивали аргументе од својих претходника, нарочито онда када су се обраћали образованој грчкој публици.

Ово је пресудан тренутак у судару Грка и хришћана. Будућност хришћанства, као светске религије, зависила је од тога. Аутор Дела апостолских јасно је то видео када је пустио Павла да посети Атину, интелектуални и културни центар класичног грчког света и симбол његове историјске традиције, и на том поштовања достојном месту, Ареопагу, проповеда о непознатом богу публици састављеној од стоичких и епикурејских филозофа (представницима крајње мете хришћанства – кла-

сичног грчког света, Дап 17, 17 и даље). Он наводи стих грчког песника – „Ми смо његово потомство“; његови аргументи углавном су стоички и циљ им је да убеди образован филозофски ум. Да ли је ова незаборавна сцена историјска или је требало да драматизује историјску сцену почетка интелектуалне борбе између хришћанства и класичног света, јасно открива постављање позорнице како је аутор дела то разумео. Расправа захтева заједничку основу, иначе не би била могућа. За такву основу Павле је узео грчку филозофску традицију која је била најрепрезентативнији део онога што је у то време било живо у грчкој култури. Каснији хришћански писац, аутор дела апостола Филипа, намеру Дела

апостолских тумачи на исти начин: опонашајући наша канонска Дела апостолска, његови протагонисти, као и Павле, долазе у Атину и о истом питању говоре истој врсти публике. Његов апостол Филип каже: „Дошао сам у Атину да бих вам открио Христову радеју.“ То је заиста оно што је аутор наших Дела желео да уради. Називајући Хришћанство Христовом радејом, имитатор наглашава апостолу намеру да хришћанство представи наставком класичне грчке радеје. Било би логично да то прихвате они који су поседовали старију идеју. Истовремено, он сугерише да је стављањем Христа у средиште нове културе класична радеја истиснута. Античка радеја постала је тако њен иструмент.

Григорије Ниски

ВАСИЛИЈЕ – КАО МОЈСИЈЕ ОБРАЗОВАН У СВЕКОЛИКОЈ МУДРОСТИ

(Из Похвалног слова брату Василију)

Њега, Василија, називам изабраном посудом: беше узвишен и животом и словесношћу, од рођења Богом оплемењен, од детињства зрелог владања, као Мојсије образован у свеколикој мудрости световних наука и уз њих, од колевке до гроба, храњен, снажен и богањен Светим писмом. Стога је све људе подучавао својој мудрости, како оној божанској, тако и оној светској. Будући пак изврсно обучен у обе науке, обема се против непријатеља наоружавао и обема противницима одупирао те и једном и другом савлађивао оне који су мислили да имају неку моћ да се боре против истине, јеретике побијајући Светим писмом на које су се позивали, а незнабошце оповргавајући њиховом властитом образованошћу. Но победа над супарницима није била на уништење него на васкрсење побеђених; они су постали победници и славодобитници истине над заблудом и лажи. (...) Стога нека нико не буде нимало завидан ако покажем да је наш Учитељ (Василије) у животу, у чему је могао, подржавао Законодавца (Мојсија). У чему га је подржавао? Египатска владарка која је усвојила Мојсија дала му је своје васпитање, али га није одвојила од мајчиног млека док је било потребно да се он, као одојче, храни њиме. То истина сведочи и за Учитеља. Док је био храњен световном мудрошћу стално му је давано и млеко Цркве чијим учењима је богатио и изграђивао душу. Мојсије је касније одбацио сродство по мудрости с помајком и није дуго остао сматран за оно чега се стидео. Пошто се одрекао сваке славе у световној образованости, као и власти, овај је пребегао скромном животу, као што је и Мојсије претпоставио Јевреје египатском благу. (...) Он није изостао ни из борбе за приклањање египатске мудрости чистој (Божијој мудрости) и у тој борби се борио укорак са (од себе) јачим (Мојсијем).

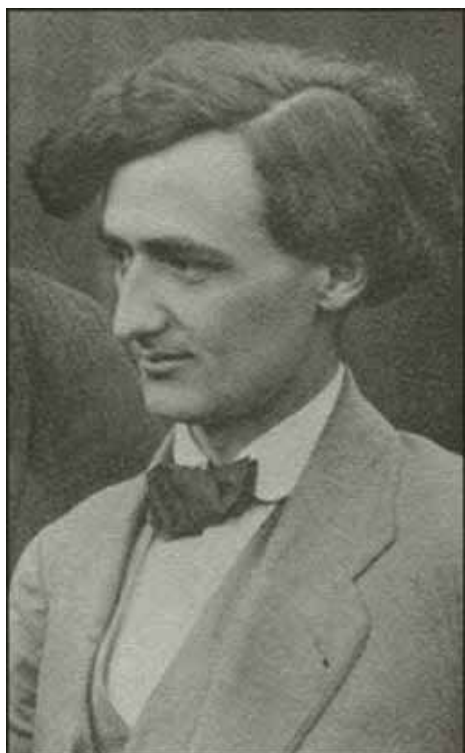

Превео Ненад Ристовић, према Grigorii Nysseni
Oratio funebris in laudem et memoriam fratris sui Basilii Magni (PG 46)

Момчило Настасијевић

ДРАМА У БОГУ, ЈЕДИНИ ПУТ У СУШТИНУ

(Неколике белешке о Достојевском)

За дубљи потрес од књиге не знам него што ми га је током читања изазивао овај човек (јер он је писац само по техничкој нужности, као што је можда био човек само по телесној), па опет застрепим и од саме помисли кад год ми о њему ваља како било средити своју мисао.

Ето то, та стрепња средити мисао, кад се иначе у свако расуђивање

улази много чвршћим кораком него што би се смело, поуздани је знак и не покушати то: залуду би можда било; у најбољем случају не сувише потребно чак ни онима који би да се у лавиринту овог човека на сваком кораку ухвате каквом год било вођи за скут. Суштина Достојевског и јесте изгубити се у њему.

И заиста, нема ли снаге (читај: слабости!) да се неуки за њим оголи у оном што он назива *споредни ум*, сила *главног* деловаће ослепљујуће поразно: прејаком светлошћу, предубоком тамом.

А тек одатле настаје страх у Бога, откровење.

Обличја ту, атмосфере, из којих као да ничу, у које као да се утапају, ништећи сваки појам „уметничке стварности“, обратно сваком стваралачком поступку, већ првим потезом, и као априорно саздана, постоје, боље рећи бивају, али у сталном и све дубљем разобличавању, али у све жаркијој температури себе.

Све се ту, и непрекидно, суштином својом премашује. Живом суштином, која обелодањујући се, разарава сваки покушај контуре.

Питање „стила“ ту се и не поставља. Ту ни најпостојанији израз, сили садржине не стаје у противтежу. Онда, по несхватљивом парадоксу, најтрошније средство (као што је и сам Достојевски битисао у најтрошнијем телу), свакидање оно, ту непосредно на домаку, једино је оно у стању, обично и нејако, најнеобичнијем и најјачем одолети.

И нема сличног примера, откако се човек пишући изражава, да су се готово без кључа откључале толике тајне.

Човек је ту истакнут у први план. Дате му циновске размере. Све остало, и природна појава, и

твар, само су саставни, само неумитни део њега. Од њега тек настаје права драма.

Драма о Богу, једини пут у суштину, неизбежан људском створу.

Злочин по дубоком личном морању. И као без тога, без раздрузгавања себе у корену, суштински не би било могуће даље. Куда? У казну, у још дубље раздрузгање себе, јер лично неодговоран; али ванлично, путем једино туда Богу, све одговорнији до потпуног разлучења.

А ко није Иван Карамазов, да мишљу убија оца, или Мића, жељом; или Раскољников, стварно старицу; него је јуродиви Аљоша, шта онда?

Онда, и лично одговоран, уместо њих, јер ближи Богу, баш зато поћи још дубљим путем страдања. Страдати колико сви они заједно. Бити Христ.

У Христу је дакле исход, последњи одговор на овом, прво питање на даљем плану.

Да ли је у овом смисао Достојевскове човечанске олује страдања? И чему то, тако погрешно саздати човека, да неодговорно грешећи, тек тиме улазимо у праву одговорност? И да је праведном Јову, јер је праведан, предодређено најдубље страдање?

Достојевски ту, као Еклесијаст, заћути. Заћути, јер ту престаје и моћ главног ума. И моћ визионара, и пророка.

Ћутањем тада дубље се одговори него најдубокоумнијом речју.

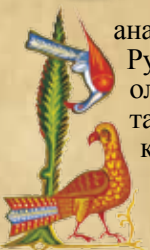
(1931)

Архимандрит Зинон (Теодор)

О ОБРАЗОВАЊУ

анас је један од главних проблема Цркве у Русији постао проблем образовања, како теолошког тако и световног; живот поставља таква питања на која је потребно одговорити компетентно и дубоко. На жалост, код нас за сада тако озбиљних теолога нема. Да нема Париске теолошке школе, не би било никакве озбиљније теолошке мисли. Неки верујући сматрају да такво богословље није у потпуности православно. У Москви, у Даниловском манастиру забрањена је продаја књига митрополита Антонија (Блума), да и не говоримо о књигама оца Александра Шмемана и оца Николаја Афанасјева. Разуме се, то је јако жалосно.

Грци су одавно схватили да у својој домовини не могу добити потребно теолошко образовање и зато су све способне младе људе, сагласне да служе Цркви, послали на Теолошке факултете европских универзитета. Они тамо стичу одлично образовање, а затим га, вративши се, користе у својој Цркви. Та појава уопште није нова. Као што је познато, свети Григорије Богослов, иако епископски син, пуних десет година провео је у многобожачкој Атини учећи реторику, философију и сродне науке. Тамо се и упознао са светим Василијем Великим. Ум Византинаца, изоштрен философском мишљу, тражио је од Цркве одговоре на своја питања у философским категоријама. Црква је одувек сматрала обавезом да пажљиво реагује на световна питања, јер је њено главно опредељење за свет – мисионарско. Према томе, дијалог са светом треба водити на, за њега, разумљивом језику. Тиме се може објаснити и одговарајући однос према наукама. Григорије Богослов у једном од својих списа каже да постоји неколицина оних који, будући да су незналице, желе и друге таквима да виде. Црква никада није одбацивала науку. Апостол Павле био је, као што је познато, образован човек, философског начина размишљања.

Христос је начинио заједницу од галилејских рибара, међу којима није било образованих и угледних људи, и то промишљено, како нико не би могао рећи: то је само за образоване, за угледне, то није за мене. Христос је одабрао најниже по светским мерилима и најлошије, како предност не би имали ни образовани ни необразовани. После тога су Цркви пришли и образовани и угледни и велики и учени и цареви, и сви се у њој нашло места.

Мислим да је сада најцелисходније за православне Русе да поступе по грчком примеру: послати на европске универзитете своје кандидате. Тамо су спремни да их приме, али се неки свештеноначалници на то не одлучују, боје се да они тамо не изгубе веру. То је веома чудно. Уколико је вера таква да се неко ње може одрећи у контакту са другом традицијом или супротним мишљењем, не треба жалити за њеним губитком. Сећам се истоветне епизоде: на почетку века ректор Петроградске Духовне Академије био је епископ Атанасије. Једном је на синоду покренуо питање слања неколицине способних образованих јеромонаха у бенедиктинске манастире у Европи – бенедиктинци су се прославили својим образовањем – како би они

усвојили традицију западног ученог монаштва и вративши се почели да је примењују у својој отаџбини. Одговорили су му да они тамо, на првом месту, неће моћи да обављају прописани пост, а на другом, за трен ока ће се покатоличити. Реско им је одговорио да таква вера која се лако може поколебати не кошта много.

Неки сматрају да постати православац значи „опростити се“, одрећи се читаве световне културе. Знам много високообразованих људи здравог размишљања који су се претворили у нешто непојмљиво, сасвим свесно рекавши да је неопходно оглупавити како би се постало благочастивим православцем. Ранији живот сматрала су изгубљеним, прецртавши све што су знали и чему су се учили. Баш то – што су у одређено животно доба пришли вери – значи да је све што их је њој привело било неопходно.

Образовање Руси никада нису поштовали, као образовању су се увек односили с подозрењем. И судбина многих светитеља – Максима Грка, Пајсија Величковског, Нила Сорског – била је жалосна. Но, сам живот наводи нас да се замислимо над тим питањима и да их решимо. Сама бојазан од обнове и бојазан од јереси говоре о томе да са вером није све у реду. Здрава вера ничега се не боји. Данас ни један православни хришћанин не верује да се Сунце окреће око Земље, и да је Земља центар васељене, а тако су мислили сви оци IV века. Да ли је неопходно тако мислити како бисте били верником? Или, сетимо се како је свети Василије Велики сматрао да сама земља производи мишеве и жабе, а биологија се са тим, с пуним правом, не саглашава. Ми живимо у свету у коме научна открића имају велики значај – њима се испољава величина Творца. Ни једно откриће не може да противречи начелима вере, већ је, насупрот томе, оно баш учвршћује и велича.

превела са руског
Марија Дабетић

СЛУЖБЕНИ ДЕО – ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. априла до 31. маја 2010. године

Осветити:

Нове крстове за храм Светог апостола Томе у Илићеву – Крагујевац, Архијерејско намесништво лепеничко, 14. априла 2010. године;

Темеље за храм Светог деспота Стефана Лазаревића у Бабама, Архијерејско намесништво космајско, 25. априла 2010. године;

Мозаичке иконе за храм Светог пророка Илије у Брзану, Архијерејско намесништво лепеничко, 24. априла 2010. године;

Темеље за звоник храма Светке Петке у Виноградима – Крагујевац, Архијерејско намесништво крагујевачко, 11. маја 2010. године;

Виноградарску кућу у виноградима манастира Каленића у Превешту, 12. маја 2010. године;

Иконостас храма Светих Вартоломеја и Варнаве у Раниловићу, Архијерејско намесништво орашачко, 16. маја 2010. године;

Храм Силаска Светог Духа на апостоле у Церовцу, Архијерејско намесништво крагујевачко, 25. маја 2010. године;

Иконостас храма Силаска Светог Духа на апостоле у Церовцу, Архијерејско намесништво крагујевачко, 25. маја 2010. године;

Чесму у порти Светотројичког храма у Церовцу, Архијерејско намесништво крагујевачко, 25. маја 2010. године.

Рукоположити:

Александра Мирковића у чин ђакона, у храму Светог Саве на Аеродорму – Крагујевац, 29. маја 2010. године.

Рукопроизвести у чин чтеца:

Мирка Гаљака из Крагујевца;
Александра Мирковића из Крагујевца.

Одликвати:

Правом ношења напрсног крста:

Протојереја Ранка Ђураша, привременог пароха Друге аранђеловачке парохије при храму Светог архангела Гаврила у Аранђеловцу - Врбица, Архијерејско намесништво орашачко;

Протојереја Драгомира Кедића, привременог пароха Прве буковичке парохије при храму Светог архангела Гаврила у Буковику, Архијерејско намесништво орашачко.

Чином протопрезвитера:

Протонамесника Ђорђа Ђукановића, привременог пароха Друге парохије у Бресници, Архијерејско намесништво лепеничко.

Орденом Светог Симеона Мироточивог:

Професора др Рајка Кузмановића, председника Републике Српске;
Бранка Радуновића.

Орденом Војда Карађорђа:

Рада Танића из Горњег Видова;
Горана Симића из Варварина;
Протојереја ставрофора Животу Марковића.

Архијерејском граматом признања:

Милену Милосављевић из Цириха;
Пауну Мунћан из Београда;
Вртић Цицибан из Крагујевца;
Живомира Миловановића из Церовца;
Томислава Максимовића из Церовца;
Синишу Богдановића из Церовца;
Славољуба Срећковића из Церовца;
Драгана Јовановића из Церовца;
Љубишу Веселиновића из Церовца;
Наду Вучковић из Церовца;
Милана Тинтора из Трнаве;
Сашу Ненадовића из Крагујевца.

Поставити:

Протојереја Радослава Јаћимовића, привременог пароха Друге парохије у Јагодини при храму Светих архангела Михаила и Гаврила, за старешину храма Светог великомученика Георгија у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко;

Јереја Зорана Алексића, привременог пароха Друге парохије у Међулужју, за старешину храма Светог Јоакима и Ане у Међулужју, Архијерејско намесништво младеновачко.

Поделити благослов за упис на Православни богословски факултет Универзитета у Београду:

Срђану Димитријевићу из Лојике;
Милошу Симићу из Великих Црљена.

Поделити благослов за упис на Православни богословски факултет Светог Василија Острошког Универзитета у Источном Сарајеву:

Игору Немањићу из Крагујевца.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. априла до 31. маја 2010. године

АПРИЛ:

1. април 2010 (Велики четвртак):

Служио Литургију у крагујевачкој Саборној цркви;
Присуствовао на Медицинском факултету Универзитета
у Крагујевцу одбрани докторског рада Милана
Апостоловића;
Служио Велико бденије у крагујевачкој Саборној цркви.

2. април 2010 (Велики петак):

Служио Царске часове у крагујевачкој Саборној цркви;
Служио вечерње са изношењем плаштанице у
крагујевачкој Саборној цркви;
Служио статије у крагујевачкој Саборној цркви.

3. април 2010 (Велика субота):

Служио Литургију у храму Светог великомученика
Пантелејмона у Станову – Крагујевац;
Примио архимандрита Алексеја, настојатеља манастира
Светог Луке у Бошњану;
Прочитао Васкршњу посланицу представницима
медјских кућа.

4. априла 2010 (Васкрс):

Служио Васкршње јутрење и Литургију у крагујевачкој
Саборној цркви; предводио Васкршњу литију кроз
центар Крагујевца;
Служио Пасхално вечерење у крагујевачкој Саборној
цркви.

5. априла 2010 (Васкршњи понедељак):

Служио Литургију у храму Светог Пантелејмона у
Станову – Крагујевац;
Посетио манастире Каленић и Прерадовац.

6. април 2010 (Васкршњи уторак):

Служио Литургију у храму Светог архангела Гаврила у
Аранђеловцу;
Служио празнично бденије у Благовештенском
манастиру Дивостину.

7. април 2010 (Благовести):

Служио Литургију у манастиру Благовештење Рудничко
и пререзао славски колач поводом славе манастирског
храма.

8. април 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Примио Верољуба Ранковића;
Примио свештенике из Смедеревске Паланке Николу
Гвоздића и Велибора Ранђића ради договора о подизању
нове капеле за паљење свећа.

9. април 2010:

Служио Литургију у храму Живоносног Источника, у
изградњи, у Дреновцу;
Извршио у крагујевачкој Саборној цркви уцрковљење
малог Павла, сина епархијског ђакона Ивана Гашића.

10. април 2010:

Служио Литургију у крагујевачкој Саборној цркви;
Крстио у Саборној цркви Милицу, кћерку Предрага и
Дуње Котлајић из Лазаревца.

11. април 2010:

Служио Литургију у Светоуспењском храму у
Лужницама и током Литургије миропомазео Михаила и
Гаврила, синове лужничког пароха Гојка Марковића;
Освештао пет крстова за нову цркву Светог апостола
Томе у Илићеву.

12. април 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве на Аеродрому –
Крагујевац;
Примио Бобана Милановића, директора предузећа
Електрошумадија у Крагујевцу.

13. април 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика
Димитрија у Сушици – Крагујевац;
Учествовао у Патријаршији СПЦ у раду Управног одбора
Фонда *Човекољубље*;
Посетио Господина др Игнатија, епископа пожаревачко-
браничевског.

14. април 2010:

Рад у Патријаршији СПЦ.

15. април 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Учествовао на предавању (Духовна трибина
крагујевачке Саборне цркве *Крагујевачки новомученици*)
Информационе технологије и религија професора др
Божидара Раденковића (Факултет организационих наука
Универзитета у Београду).

16. април 2010:

Служио Литургију у храму Светке Петке у Виноградима
– Крагујевац;
Рад у Епархијској канцеларији.

17. април 2010:

Служио Литургију у крагујевачкој Саборној цркви;
Примио Новицу Јефтића, ктитора цркве Светог
Димитрија у Крагујевцу;
Служио бденије у храму на Варошком гробљу у
Крагујевцу.

18. април 2010:

Служио Литургију у храму Светих жена Миронисица у
Винчи и током Литургије крстио Јована, сина Зорана и
Весне Петрић из Винче; пререзао славски колач поводом
храмовне славе;
Посетио, у пратњи професора Богословије Светог
Јована Златоустог у Крагујевцу, Господина др Игнатија,
епископа пожаревачко-браничевског.

19. април 2010:

Служио Литургију у Светоархангелском манастиру Брезовцу код Аранђеловца;
Утврдио програм живописа цркве Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу и Благовештењске цркве у Рајковцу код Младеновца;
Посетио оболелог монаха Саву, сабрата манастира Павловца.

20. април 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Станову – Крагујевац.

21. април 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Белошевцу – Крагујевац;
Примио Свилена Тутекова, професора Богословског факултета у Великом Трнову (Бугарска).

22. април 2010:

Служио Литургију и четрдесетодневни парастос монахињи Матрони у манастиру Драчи.

23. април 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Виноградима – Крагујевац;
Рад у Епархијској канцеларији.

24. април 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве на Аеродорому – Крагујевац;
Освештао новопостављене мозаичке фреске у цркви Светог Илије у Брзану.

25. април 2010:

Служио Литургију у селу Бабе и освештао темеље за обновљен храм Светог деспота Стефана Лазаревића.

26. април 2010:

Саслуживао патријарху српском Господину Иринеју на Литургији у београдској Саборној цркви поводом почетка заседања Светог архијерејског сабора СПЦ.

26. април – 5. мај 2010:

Учествовао у раду Светог архијерејског сабора СПЦ.

МАЈ:

6. мај 2010 (Ђурђевдан):

Служио Литургију у храму Светог великомученика Георгија на Опленцу и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Учествовао у славским свечаностима града Крагујевца.

7. мај 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Виноградима – Крагујевац;
Рад у Епархијској канцеларији.

8. мај 2010:

Служио Литургију у Преображењском храму у Жабарима код Тополе;
Посетио манастире Тресије и Павловац;
Посетио храм Свете Тројице у Церовцу ради надледања припрема за свештање.

9. мај 2010:

Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у Брсници;
Венчао у манастиру Дивостину Марка Обрадовића и Милицу Ракић.

10. мај 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве на Аеродорому – Крагујевац и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Пререзао славски колач поводом храмовне славе у Светосавском храму у Барајеву.

11. мај 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Сушици – Крагујевац;
Рад у Епархијској канцеларији;
Освештао темеље звоника при храму Свете Петке у Виноградима – Крагујевац.

12. мај 2010:

Служио Литургију и желеосвећење у манастиру Каленићу;
крстио током Литургије малог Данила;
Освештао у Превешту виноградарску кућу која припада манастиру Каленићу;
Служио празнично бденије у крагујевачкој Саборној цркви.

13. мај 2010 (Спасовдан):

Служио Литургију у Вазнесењском храму у Ђуриселу – Крагујевац и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Примио књижевника Слободана Павићевића и др Миланка Богдановића.

14. мај 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Виноградима – Крагујевац;
Одликовао, на Правном факултету у Крагујевцу, орденом *Светог Симеона Мироточивог*, Рајка Кузмановића, председника Републике Српске.

15. мај 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Георгија у Поповићу.

16. мај 2010:

Служио Литургију у храму Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раниловићу и освештао нови иконостас;
одликовао напрским крстом аранђеловачке свештенике Ранка Ђураша и Драгомира Кеџића;
Венчао у крагујевачкој Саборној цркви Александра Мирковића и Сузану Минић;
Венчао у Старој крагујевачкој цркви Бориса Пројовића и Милицу Крсмановић.

17. април 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве на Аеродорому – Крагујевац;
Рад у Епархијској канцеларији;
Одржао састанак у Баточини са свештеницима Лепеничког архијерејског намесништва и члановима њихових породица.

18. мај 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Станову – Крагујевац;
Рад у Епархијској канцеларији.

19. мај 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Белошевцу – Крагујевац;
Примио ученике веронауке из лазаревачких школа;
Посетио цркву Свете Тројице у Церовцу ради надгледања припрема за свештање;
Посетио цркву Светих Јоакима и Ане, у изградњи, у Међулужју код Младеновца.

20. мај 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Посетио основну школу у Великом Пољу.

21. мај 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Виноградима;
Пререзао славски колач на Крагујевачком универзитету поводом Дана Универзитета.

22. мај 2010 (Пренос моштију светог Николаја Мирликијског):

Служио Литургију у манастиру Драчи и пререзао славски колач поводом славе манастирског храма;
Венчао у манастиру Никоље Рудничко Драгана Јовановића, председника општине Топола и Мирјану Нешић;
Служио у крагујевачкој Саборној цркви празнично бденије.

23. мај 2010 (Духови):

Служио Литургију и Духовско вечерње у крагујевачкој Саборној цркви;
Пререзао славски колач црквеном хору *Опленац* из Тополе.

24. мај 2010 (Духовски понедељак):

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Предводио Духовску литију центром града Крагујевца.

25. мај 2010 (Духовски уторак):

Освештао новоподигнуту цркву Свете Тројице у Церовцу код Крагујевца и служио Литургију.

26. мај 2010:

Служио Литургију у храму Светог Јована Богослова у Влашком Долу и крстио малу Јовану, кћерку влашкодолског пароха Срђана Ковачевића;
Примио групу свештеника из Украјинске православне цркве (Московска патријаршија) и игумана јошаничког Евтимија.

27. мај 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Георгија у Брајковцу и посетио заједницу *Земља живих*.

28. мај 2010:

Служио Литургију у храму Светих Козме и Дамјана у Белушићу и током Литургије крстио малу Калину, кћерку белушићког свештеника Огњена Гречића;
Обишао, у пратњи градоначелника Крагујевца Верољуба Стевановића, радове на монументалном крсту који се подиже на улазу у Крагујевац.

29. мај 2010:

Служио Литургију; рукоположио у чин ђакона Александра Мирковића и служио благодарење поводом завршетка школске године у крагујевачкој Богословији у храму Светог Саве на Аеродорому у Крагујевцу;
Служио у Крћевцу годишњи парастос Милу Недељковићу;
Освештао у Грнчаричком Прњавору кућу и галерију Бранка Радунковића;
Венчао у крагујевачкој Саборној цркви Николу Малића и Бојану Димитријевић;
Присуствовао у Баточини академији поводом педесетогодишњице уметничког рада Бранка Радунковића.

30. мај 2010:

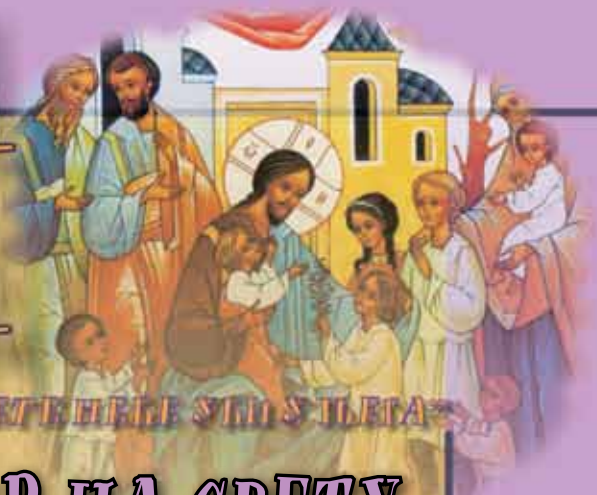
Служио Литургију у храму Богородичиног Покрова у Вреоцима и отворио фестивал црквених хорава Шумадијске епархије.

31. мај 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве на Аеродорому – Крагујевац;
Присуствовао у крагујевачкој Техничкој школи такмичењу полазника веронауке.

ДЕЧИЈА СТРАНА

“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЊИ СЊЕГА”

НАЈДРАГОЦЕНИЈА СТВАР НА СВЕТУ

остоји стара легенда по којој је Бог рекао једном од Својих анђела: “Сиђи на земљу и донеси ми најдрагоценију ствар на свету.”

Анђео послуша Бога, оде на земљу и пређе брда и долине, мора и реке, у потрази за најдрагоценијом ствари на свету. Најзад, после много година,

анђео наиђе на бојно поље и виде како један храбри војник умире од рана које је задобио бранећи своју земљу. Анђео ухвати кап крви, однесе је до Божијег престола, и рече: “Господе Боже, ово мора бити најдрагоценија ствар на свету.” Бог рече: “Заиста, анђеле, у мојим очима је драгоцен, али није најдрагоценија ствар на свету.”

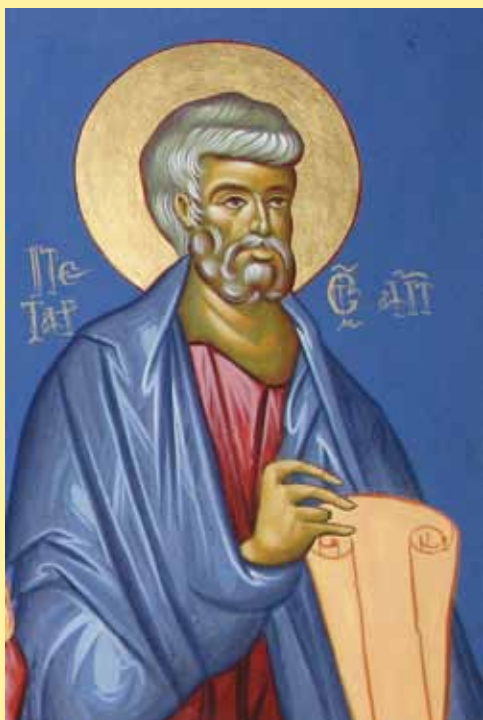
Тако се анђео врати на земљу и, после много година лутања, дође у болницу где је болничарка умирала од страшне болести коју је добила негујући друге. Анђео ухвати последњи дах који је испустила и однесе га до Божијег престола, рекавши: “Господе, ово мора бити најдрагоценија ствар на свету.” Бог се осмехну анђелу и рече: “Заиста, анђеле, жртвовање због других мени је веома драгоцен, али то ипак није најдрагоценија ствар на свету.”

Анђео поново оде на земљу и опет је много година лутао. Потом се догоди да анђео посматра наизглед злог човека како јаше кроз мрачну шуму. Ишао је ка колиби свог непријатеља да га уништи. Док се приближавао непријатељевој кући, кроз прозоре је сијало светло, а укућани су обављали своје послове не очекујући страшне ствари. Злотвор приђе и погледа кроз прозор. Видео је како жена спрема сина за починак, учи га молитви, да захвали Богу на свим Његовим благословима. Посматрајући тај приказ, зли човек заборави зашто је дошао. Сетио се свог детињства – како је и њега мајка успављивала и учила га да се моли Богу. Човеково срце се разнежи и једна суза скотрља му се низ лице. Анђео ухвати сузу и одлете Богу, говорећи: “Господе драги, ово је засигурно најдрагоценија ствар на свету – суза покајања.” Бог се насмеши анђелу задовољан и рече: “Заиста, анђеле, донео си ми најдрагоценију ствар на свету – сузу покајања која отвара врата небеска.”

Господ Исус Христос, Дејан Манделић

СВЕТИ АПОСТОЛИ ПЕТАР И ПАВЛЕ

После свог преобраћања, а био је прогонитељ хришћана, свети Павле у срцу и души постаде предани и храбри апостол Христов. “Павле беше вук”, каже свети Јован Златоусти, “али постаде јагње. Био је трн, а постаде плодна лоза. Од непријатеља, преобрази се у пријатеља, од корова постаде здрави хлеб... Богохулник постаде богослов, прогонилац постаде гласник; од мучитеља постаде вођа, од издајника сапутник.”

О празнику светих првоврховних апостола Петра и Павла, свети Амвросије Милански је рекао: “Овај дан, браћо, добро је познат и нама и целом свету, јер данас одајемо почаст у спомен на свете апостоле Петра и Павла. Њихов празник не може да се ограничи само на један део света.” У једној од својих беседа у њихову част, блажени Августин каже: “Мада по традицији знамо да њих двојица нису умрли у исто време, ипак се клањамо њиховој успомени истог дана, пошто је свети апостол Павле умро годину дана касније, али истог дана када свети апостол Петар би ослобођен тела и пренет у свет анђела.”

АПОСТОЛИ ГОСПОДЊИ

Илустрације: свети апостоли, Дејан Мандети

Прво што чујемо на празник Силаска Светог Духа на апостоле је да: *беху постојани у науци апостолској и у заједници, у ломљењу хлеба и у молитвама* (Дела апостолска 2, 42). Црквени оци који дођоше после апостола, разумели су да су апостоли били јединствени. На крају првог века, Климент римски је написао: “Апостоли су примили јеванђеље за нас од Господа Исуса Христа, а Исус Христос беше послат од Бога.” Приближно 200. године Тертулијан је био још јаснији: “Нама хришћанима забрањено је да по сопственом нахођењу уносимо било шта, или да бирамо нешто што су други по свом нахођењу унели. Наши управитељи су апостоли Господњи, а они сами су одабрали да ништа по свом нахођењу не уносе. Они су верно народима пренели учења која примише од Христа” (Препоруке против јереси, глава 6).

Када је дошло време да се одлучи о канону Новог завета, главно питање о свакој оспораваној књизи било је да ли садржи апостолску веродостојност. Да ли је написана од стране апостола? Ако није, да ли је потекла из њиховог круга и да ли представља њихово учење?

Данашња Православна Црква је апостолска Црква. Она наставља да преноси не тумачење једне особе о вери, већ целокупно наслеђе које је Исус предао апостолима.

РАЗОЧАРЕЊА У ПАВЛОВОМ ЖИВОТУ

Велики сан светог апостола Павла био је да проповеда јеванђеље у Шпанији. *Кад пођем у Шпанију, доћићу вам; јер се надам да ћу вас у пролазу видети*, пише он у посланици Римљанима (15, 24.)

Али, свети апостол Павле никад није успео да то учини. Уместо великог путовања до Шпаније, завршио је у хладној, прљавој тамници у Риму. Уместо славе за Христа у далеким крајевима, морао је да гледа зид тамнице, а потом и погубљење и смрт. Како је неко рекао: “Мало људи има прилику да проживи свој први избор.” Већина мора да научи да живи по другом или трећем избору.

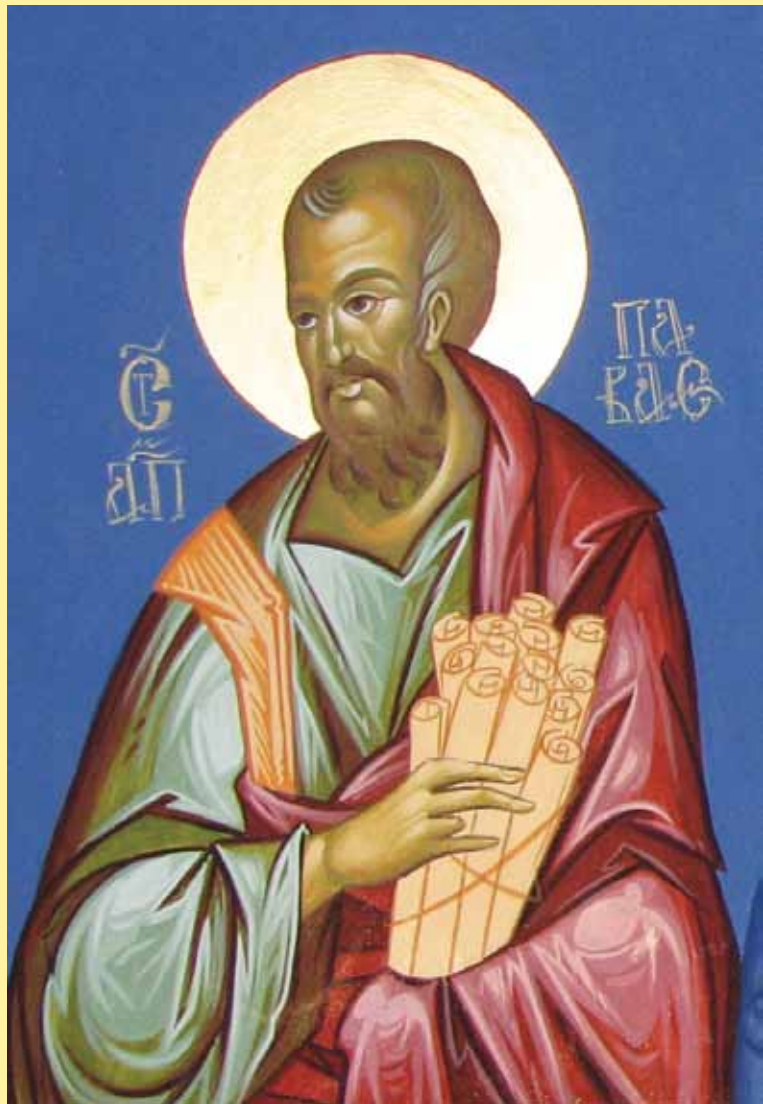
Али, то велико разочарење није за светог апостола Павла било ћорсокак, већ само скретање на путу. Бог беше предвидео нешто боље за њега. Јер у тој тамници у Риму свети апостол Павле је написао неке од својих најбољих посланица, које су биле благослов милионима, посланице које можда не би биле написане да је отишао у Шпанију.

Када Бог затвори једна врата, Он нам увек отвори нека друга, важнија

и кориснија врата. Али, невоља већине нас је да проводимо превише времена гледајући у затворена врата, па и не приметимо она која нам је Он отворио. Ако Бог одлучи да затвори нека врата, то је зато што нам на новом месту отвара нека друга врата, која су боља за нас иако ми тога у почетку најчешће нисмо свесни. Када је Бог затворио врата ка Шпанији за светог апостола Павла, отворио му је врата ка писању посланица у заточеништву, које су донеле благослов свету.

Апостола првопрестолници, и васељене учитељи, Владику свих молите да дарује мир васељени и душама нашим велику милост. (тропар, глас 4)

Свештене и богомудре проповеднике, врховне апостоле Петра и Павла примио си, Господе, у наслађивање твојих добара и у покој, јер си трудове њихове и смрт примио више од свих плодова, једини који прослављаш апостоле твоје. (кондак, глас 2)

ОХРАБРЕЊЕ БЛИЖЊЕГ

Када је Цариград био под турском опсадом у петнаестом веку, војници који су чинили посаду на зидинама послаше по свештенике и монахе да дођу и охрабре их тако што ће прошетати по бедемима показујући трупамa духовну снагу. Али епископи и монаси одговорише да би то прекинуло њихово богослужење и молитве, па су зато молили да их ослободе те дужности. Неопходно охрабрење за војнике у борби било је затражено и одбијено. Моћни Цариград, престоница хришћанског Византијског царства током 1000 година, пао је у руке Турака и више никад није враћен у руке хришћана.

Присуствовати литургији, примити свете тајне, молити се, изучавати реч Божију – све је то важно у животу хришћана. Али, ако је то све што ми као верници чинимо, онда нисмо оно што Бог жели да будемо. Погледајте око себе! Да ли други хришћанин у вашој близини пати? Да ли је неке потребна ваша подршка? Да ли је неко на ивици да се преда због недостатка наде? Да ли неко у свом хришћанском ходу посрће? Онда, охрабрите тог човека! Говорите му о божијој снази. Подсетите га на Христова обећања. Покажите му своју бригу. Дајте му храбрости. Охрабрење је диван дар Божије милости – једна од најлепших кћери љубави.

ГРЕХ, ПКАЈАЊЕ И ИСПОВЕСТ

Ништа не може уклонити присуство Бога из нашег живота као грех без исповести. Ако учинимо грех, морамо се одмах покајати и исповедити га Богу, да бисмо добили Његов опроштај. Грех ствара одвојеност између Бога и човека, као што се то догодило Адаму и Еви. Чим учинимо грех, ђаво долази и искушава нас мислима да више нисмо достојни присуства Божијег, да више не треба да се молимо, нити да се усудимо да приступимо светом причешћу, јер смо одбачени од Бога. Наравно, то је страшна лаж! Исус је дошао да би нас спасао од наших грехова. Он је дошао да потражи и спасе изгубљене. Он трага за сваком изгубљеном овцом, и када је нађе носи је у свом наручју и заповеда нам да се радујемо са Њим. Не смемо дозволити да грех остане без исповести и без опроштаја, јер тада може да постане моћно оруђе у рукама ђавола за уклањање присуства Божијег из наших живота. *Дечице моја, ово вам пишем да не сагрешите; и ако неко сагреши, имамо Заступника код Оца, Исуса Христа Праведника. А Он је жртва помирења за наше грехе, и не само за наше него и свега света* (1 Јованова 2, 1-2). Ава Пимен је рекао: “У тренутку кад човек крене погрешним путем, ако каже – згрешио сам, грех одмах нестаје.” Свети Исаија нас учи: “Испитујте се сваког дана пред очима Божијим и откријте који од грехова вам лежи у срцу. Одбаците га, и тако избегните Његов суд.” Јасно, не можемо сваког дана ићи свештенику да исповедимо своје грехе, али можемо стати пред Бога у својим молитвама сваког дана.

*фото
репортажа*

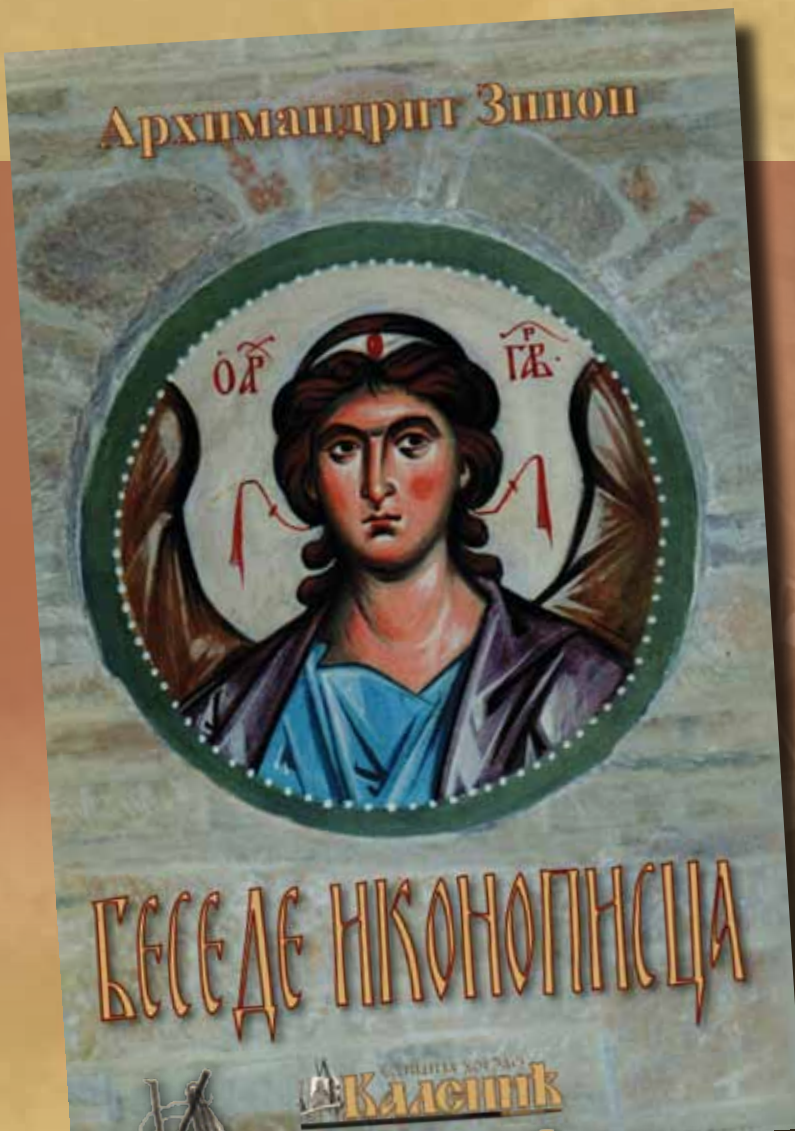

Новоосвештани храм Свете Троице у Церовцу

ускоро у издању Каленића
Архимандрит Зиноп

БЕСЕДЕ ИКОНОПИСЦА

ЕДИЦИЈА ЗОГРАФ

Каленик

